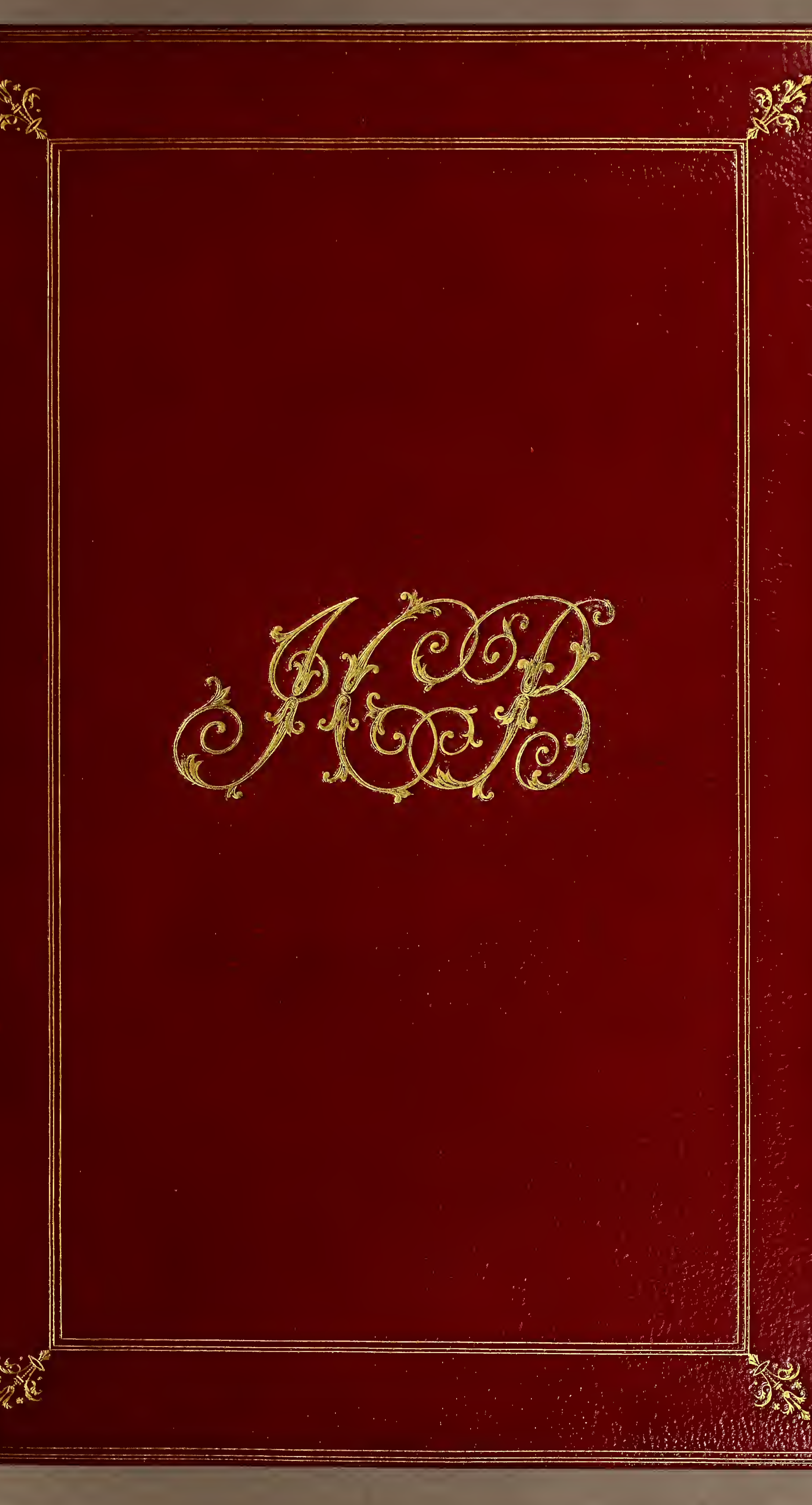
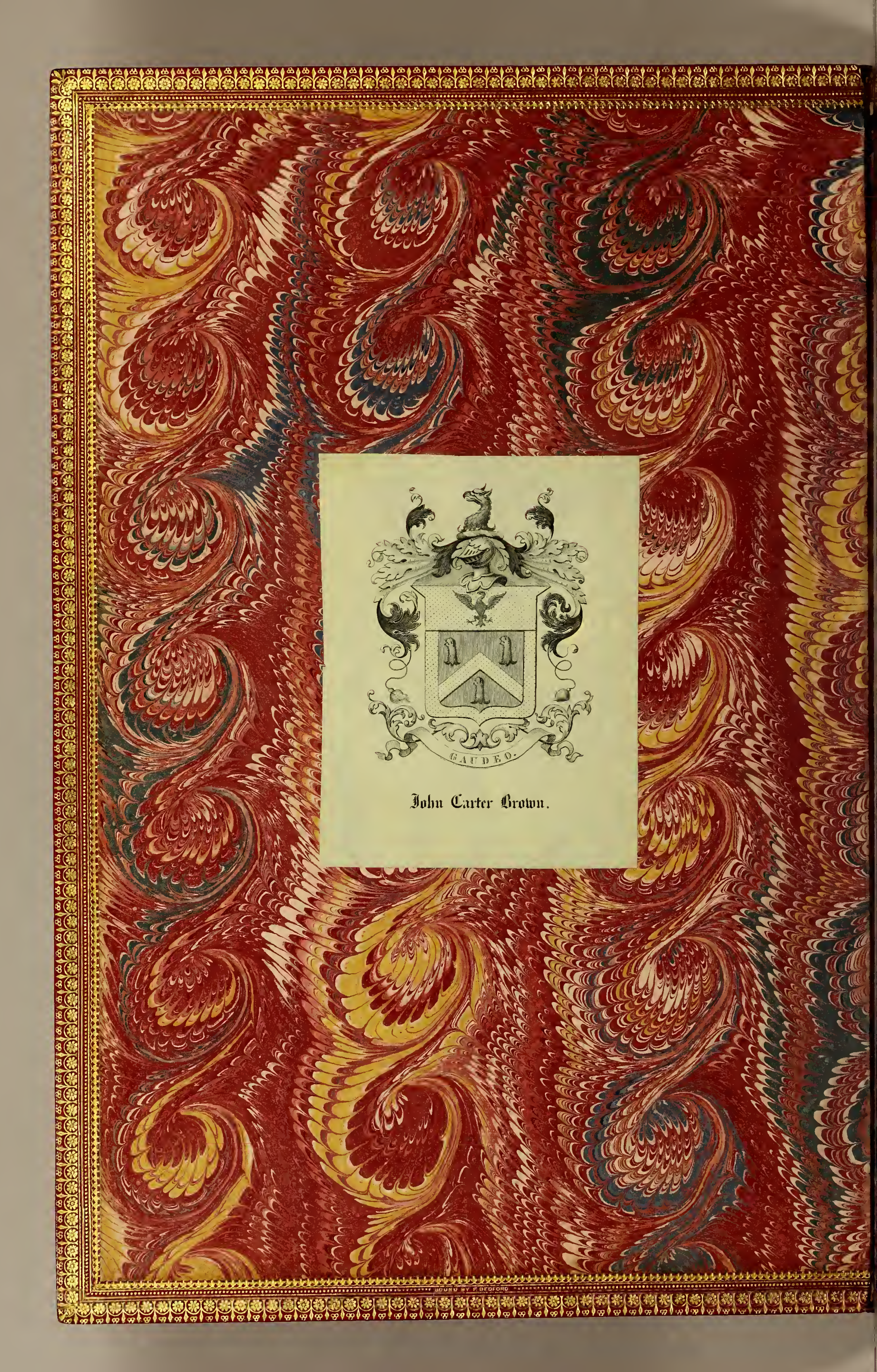
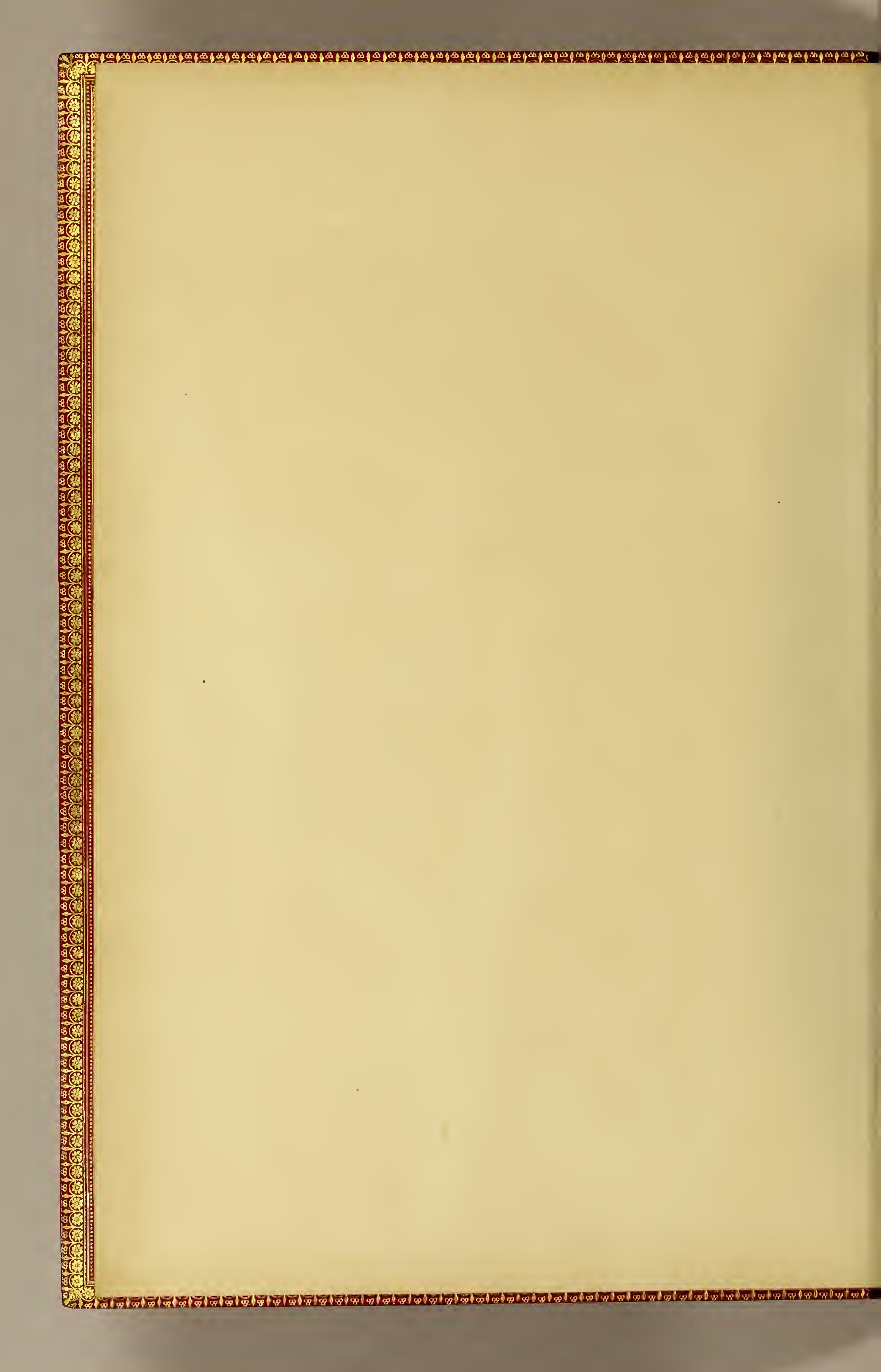
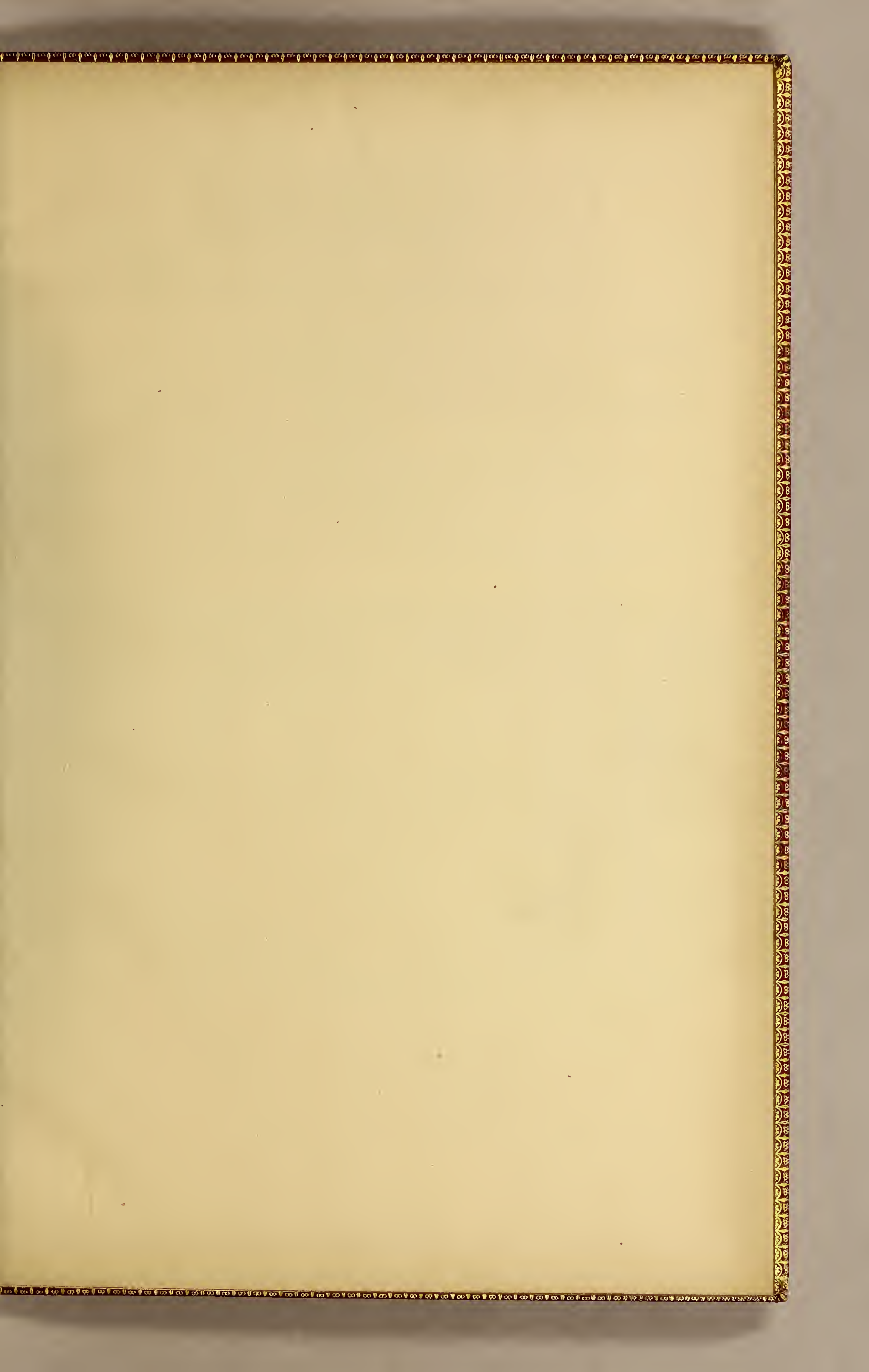

GAUDEO.
John Carter Brown.
BOUND BY F. BEDFORD

This title has a different cut from that in Church copy.

INDIÆ ORIENTALIS
PARS UNDECIMA,

quâ continetur

I. Duarum navigationum, quas jussu Emanuelis Portugalliæ Regis in Indiam Orientalem Ann. 1501. Dn. Americus Vespucius instituit, historia.

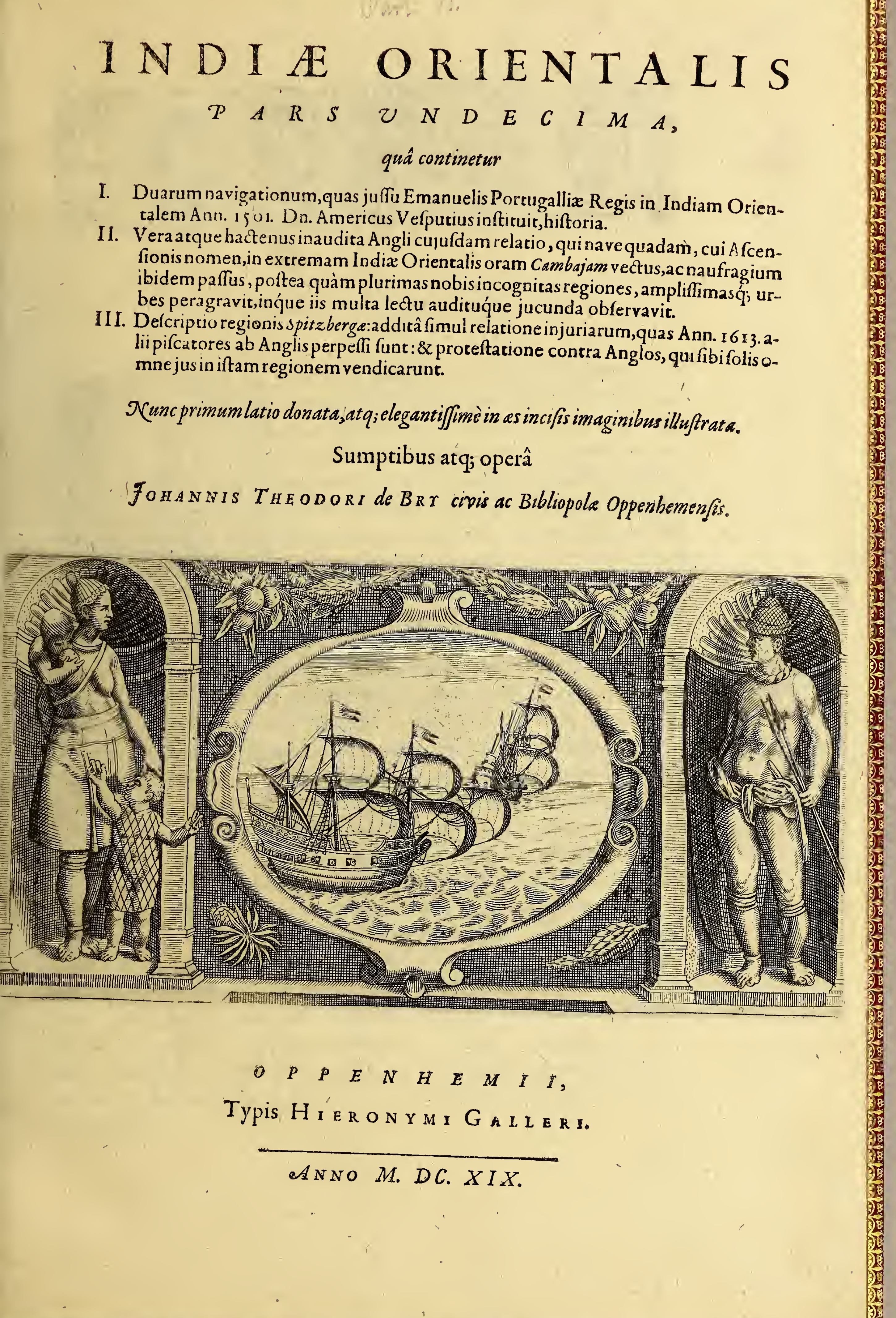
II. Vera atque hactenus inaudita Angli cujusdam relatio, qui nave quadam, cui Ascensionis nomen, in extremam Indiæ Orientalis oram *Cambajam* vectus, ac naufragium ibidem passus, postea quàm plurimas nobis incognitas regiones, amplissimasq; urbes peragravit, inque iis multa lectu audituque jucunda observavit.

III. Descriptio regionis *Spitzbergæ*: additâ simul relatione injuriarum, quas Ann. 1613. alii piscatores ab Anglis perpessi sunt: & protestatione contra Anglos, qui sibi solis omne jus in istam regionem vendicarunt.

Nunc primum latio donata, atq; elegantissimè in æs incisis imaginibus illustrata.

Sumptibus atq; operâ

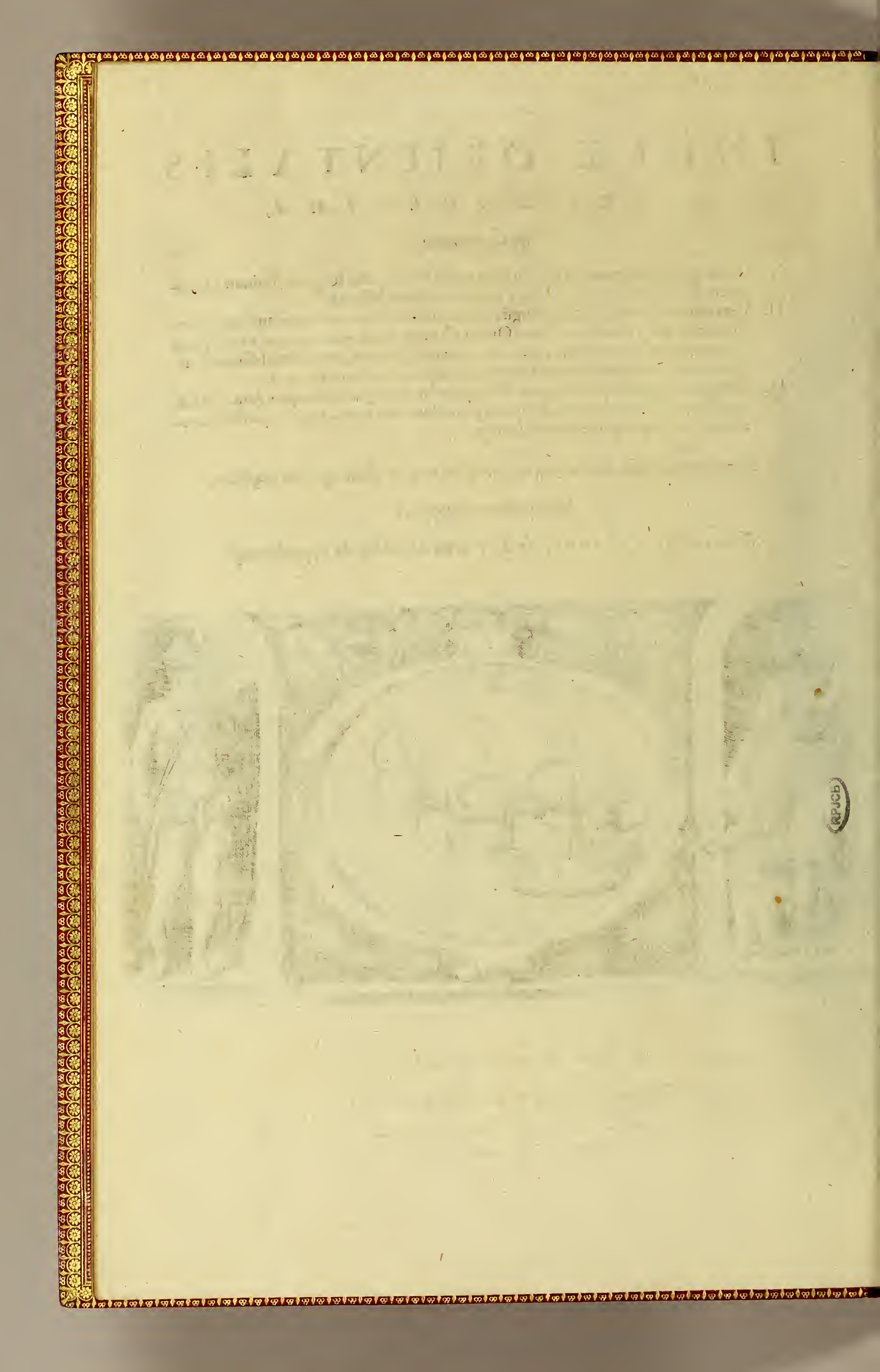
JOHANNIS THEODORI *de* BRY *civis ac Bibliopolæ Oppenhemensis.*

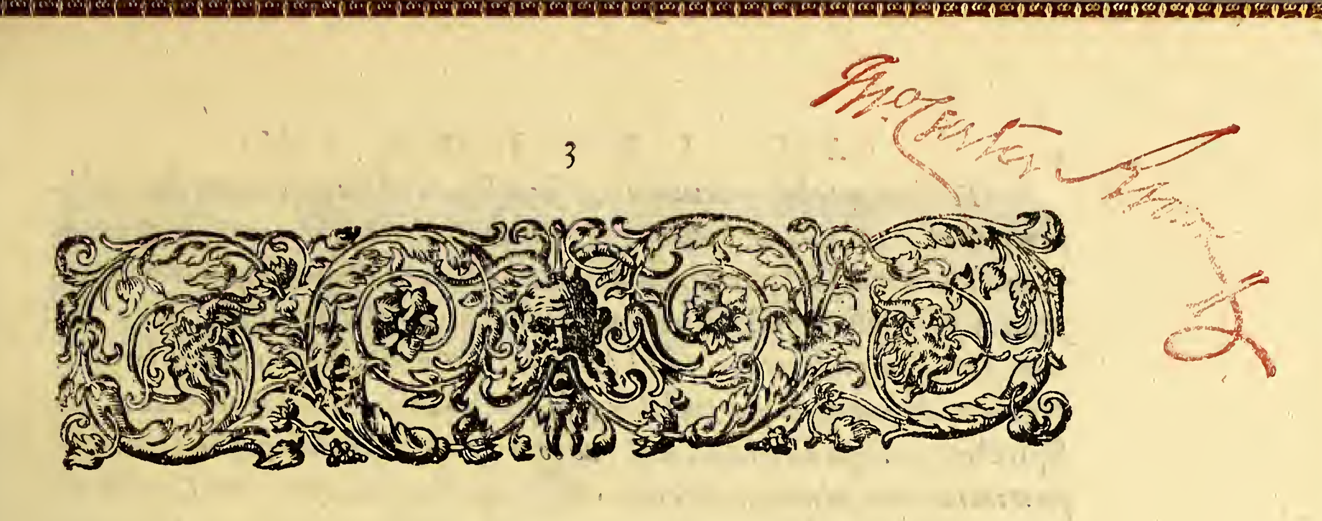

OPPENHEMII,

Typis HIERONYMI GALLERI.

ANNO M. DC. XIX.

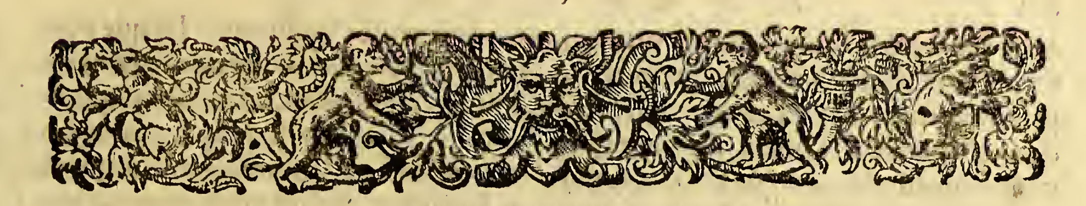
Lectori Benevolo.

ALIQUOT jam abierunt anni, Lector amice, cùm variis ex locis varii, iique historicarum lectionum avidi apud me institerunt viri, ut in continuanda Indicarum navigationum historia ulteriùs progrederer. Ego verò ingenuè fateor, nullum me non operæ precium istac in re fecisse, imo quàm diligentissimè in quamvis occasionem intentum fuisse, quâ fieri posse sperabam, ut aliquid de moderno regionum in Orientali India detectarum statu, de novis eò deductis coloniis, aut susceptis navigationibus indagarem: Verùm hactenus præter ea, quæ ex peregrinis linguis in latinum idioma magno labore conversa, undecimæ huic Indiæ Orientalis parti jam insero, nihil obtinere potui. Nec est, quod Candidum lectorem turbet, tertiam & quartam Dn. Americi Vespucii Florentini, quam sub auspiciis Emanuelis Lusitaniæ Regis instituit, navigationem, huic libro à me præfixam esse. Cùm enim neque parenti meo piè jam defuncto, neque mihi ipsi ejus legendæ hactenus facta sit copia: ipse verò Vesputius in novo orbe retegendo, cui ex ipsius nomine Americæ nomen est inditum, facilè secundas à magno illo Christophoro Columbo obtineat, minimè ejus memoria oblivione sepeliri, aut rerum gestarum historia silentio à nobis præteriri debuit: præsertim cùm in prioribus duabus, quas jussu Castellæ regis Ferdinandi in Pariam suscepit, ut & in posterioribus hisce expeditionibus, multa occurrant notatu digna, quæ summam hujus viri in rebus agendis peritiam arguunt atque prudentiam. Illa verò in extremam Indiæ Orientalis oram, Cambajam nempe, navigatio, vel eam potissimùm ob causam, maximè est notabilis, quod ex ea videre liceat, quis locorum Indiæ Mediterraneorum in hodiernum usque diem sit status, quanta Tartarorum imperatoris Mogolis majestas ac potentia, quam præter varios labores ac ærumnas, quas animo patientissimo devoravit in hoc longinquo suo itinere, luculenter admodum Robertus Coverta descripsit.

Tertiam, quæ Septentrionem versus instituta est, navigationem, huic additam, non est, quod mireris. Cùm enim eo animo istud iter susceptum fuerit, ut novum aliquem versus Septentrionem in Cathajam aut Chinam indagarent transitum: historia ejus non minori jure huc pertinet, quàm aliæ tres eorum, qui in Novam Zemblam perrexerunt, suprà tertiæ Indiæ Orientalis parti insertæ fuerunt. Neque etiam hominum istorum labor absq; fructu fuit, cùm eorum operâ nova hæc Spitzbergæ *regio detecta sit, atque ab eo tempore Balænarum captura tanta ceperit incrementa, ut magnæ inde opes, quæstusque longè uberrimi, toti Christianorum orbi, atque Anglicorum in primis mercatorum collegio accesserint. Spe itaque ducor, fruorque bonâ, Benevole lector, hunc meum laborem, impensosque sumptus eo animo tibi probatum acceptumque iri, ut dum vita suppetit, ad historiam hanc majori cum voluptate atque industria excolendam calcar abs te mihi additum reipsa experiaris. Interim hisce vale, & fruere.*

TER-

TERTIA
DN.
AMERICI VESPUTII,
JUSSU EMANUELIS PORTUGALLIÆ REGIS IN INDIAM
Anno 1501. ſuſcepta navigatio.

POSTEAQUAM Dn. *Americus Veſputius* in *Sebilia* aliquandiu commoratus eſſet, ut ſeſe poſt tot in ſuperioribus navigationibus exantlatos labores, curas, moleſtias, aliquantulum recrearet, viresque colligeret, rurſus animum ejus Margaritarum inſulas indagandi ſubiit deſiderium. Dum verò iſta ſecum agitaret conſilia, jamque ad iter ineundum ſeſe accingeret: Sereniſſimus Portugalliæ Rex *Emanuel*, miſſo legato obnixè ab ipſo petiit, ut quàm primum Ulyſſiponem ad ſeſe veniret, quòd de mirandis quibuſdam rebus ipſum facturus eſſet certiorem. *Veſputius* incertus animi, quid faceret: quò minùs ad Regem tum quidem temporis veniret, incommodiorem prætendebat valetudinem: ſignificabat autem, quàm primum priſtinas vires recuperaſſet, Regiæque Majeſtati ſuâ quali quali operâ uti viſum eſſet, ſemper illi ex animo ſua prompta fore obſequia. *Portugalliæ rex accerſit Veſputium.*

Rex excuſationem hanc intelligens, ſatisque inde colligens, non poſſe, ut ad ſeſe iret, adduci Veſputium, iterum *Julianum Bartolomæum* Jocundum, qui tum temporis Ulyſſiponæ ſubſiſtebat, ablegavit, cum mandatis, ut quibuſcunque poſſet modis, Veſputium, ut ad regem iter faceret, permoveret: cujus adventu & precibus tandem *Veſputius* iter ad regem ingredi quaſi coactus eſt, quod plerique familiares ejus malum ipſi interpretabantur omen.

Sic igitur *Veſputius* ex regno *Caſtiliæ*, in quo in ſummo honore, & non exigua apud ipſum Regem gratia hactenus vixerat, eo etiam inſalutato, Ulyſſiponem ad regem Portugalliæ diſceſſit: qui adventu ejus non parùm lætatus, crebris deinceps apud ipſum inſtitit precibus, ut cum tribus navibus, quas eum in finem expediverat, novas regiones indagatum atque detectum proficiſceretur, quoniam autem Regum preces præcepti vim obtinent, morem illi hac in parte gerendum cenſuit. *Veſputius Ulyſſiponem ad regem ſe confert.*

Cum tribus igitur illis navibus, viris rebusque neceſſariis probè inſtructis, ex portu Ulyſſiponis decimâ Maji die, Anno 1501. abiens *Americus Veſputius*, properè curſum verſus magnæ Canariæ inſulas arripuit, ita tamen ut reliquas in conſpectu continenter retineret: inde ſecundùm Aphricam Occidentem verſus curſum inſtituit, ubi triduum commorati ingentem eorum piſcium, quos *Phargos* vocant, comprehenderunt copiam. Porrò ad partem illam Æthiopiæ, quæ ſub Zona torrida, & gradu 14. æquinoctialis lineæ in primo ſita climate, *Beſilica* dicitur, delati, poſt undecim dierum moram, de lignis & recenti aqua ſibi proſpexerunt, quòd *Diſcedit ex portu Anno 1501.*

Auſtrum verſus mare Atlanticum trajicere decreviſſet Veſputius. Itaque portum illum Æthiopiæ relinquentes, ſubſequente Auſtro in tantum iter ſuum promoverunt, ut poſt continuam 67. dierum navigationem, ad inſulam quandam, quæ 700. à portu illo aberat milliaribus, appellerent, in qua tamen ob ventorum nimborumque impetus, majus incurrerunt periculum, quam unquam antea in mari pertulerant. Cauſam tantorum malorum aſſiduæ circa æquinoctialem lineam navigationi imputabant. Obtinebat iſtis in regionibus, menſe Junio, hyems maximè, dies noctibus erant æquales, umbræque Meridiem verſus continuè projiciebantur. Tandem viſum ſupremo numini, ut 17. Auguſti aliam quandam oram attingerent. Itaque ad leucam unam ab ea projectis anchoris, ipſi Cymbis porrò ad continentem provecti ſunt, cognituri, an regio iſta incolis habitaretur. In ipſo quidem portu & littore complures deprehendebant incolas, ſed ipſis beſtiis deteriores, & immaniores, ut deinceps cognoſcemus. Initio quidem nullos in portu & littore proſpiciebant homines, quamvis oram iſtam multo populo habitatam ex ſignis plurimis poſſent colligere. Hunc locũ *Americus Veſputius* cũ ſociis nomine ſereniſſimi Portugalliæ Regis poſſidendum occupabat. Regio ſatis erat amœna, viridis & fertilis, quinq; gradibus extra Æquinoctialem lineam Auſtrum verſus ſita. Hiſce peractis eâdem adhuc veſperâ ad naves ſeſe iterum conferebant. Quia verò magnâ lignorum & aquarum affligebantur penuria, unanimi conſenſu proxima die in terram reverti placuit, ut de rebus hiſce neceſſariis ſibi proſpicerent. In eo verò dum eſſent, homines aliquot in cacumine montis animadvertebant, qui tamen timore præpediti ad ipſos deſcendere renuebant. Nudi erant omnes, effigie & colore reliquis, quorum deſcriptionem in aliis *Veſputii* navigationibus dedimus, ſimiles. Satagebant quidem Luſitani, ut familiariùs ſecum converſarentur, nihilque non movebant: nulla tamen ratione ad humanitatem aut colloquium aliquod ipſos pertrahere poterant. Ut verò eos allicerent magis, ſub noctem ad naves iterum remeabant, relictis in eorum conſpectu nolis aliquot, ſpeculis, rebusque id genus ludicris aliis. Vix ad naves ſuas appropinquantibus Luſitanis, barbari ex monte ad unum omnes ſumma contentione deſcendebant: magnaque cum voluptate & admiratione reculas à Luſitanis ipſis expoſitas perluſtrabant. Hactenus verò præter aquam nihil ab ipſis obtinere potuerant Luſitani. Mane facto, ex navibus eoſdem numero majori congregatos, paſſimque per terram ignes fumoſque excitantes videbant: itaque hiſce ſignis ad colloquium ſeſe invitari rati, in terram progrediebantur, ubi tum complures confluxiſſe animadvertebant, qui è longinquo cõſtituti, ſignis quibuſdã editis, ut in interiorem inſulæ partẽ ſeſe ſequerentur, monere Luſitanos videbantur. Ad hanc rẽ duo ex Luſitanis operam ſuam offerebant, periculũ facturi, an cum gente iſta familiaritatem inire, vel merces aliquas & ſpecies aromaticas obtinere poſſent. Impetrato igitur Prætoris navium conſenſu, aſſumptis minutis quibuſdam, quas cum incolis permutarent, merculis, ea conditione in terram deſcenderunt, ut reditum ſuum quinque ad ſummum dies ſocii præſtolarentur: qui eos aliquouſque comitati, ad naves poſtea redierunt. Interea licet complures quotidie ad plagam iſtam convenirent, nulla tamen neque colloquia, neque commercia cum Luſitanis inſtituere cupiebant. Ut verò ſeptimus affulſit dies, necdum revertentibus duobus illis, quos regionem exploratum emiſerant, denuò in terram progreſſi, gentem illam mulieres ſuas omnes ſecum adduxiſſe repererunt. Cùm propiùs ad illos perveniſſent, barbari aliquot ex iiſdem mulieribus ſuis colloquii habendi gratia ablegarunt: Luſitani autem cùm illas timidiores, minuſque ſibi fidere animadverterent, unicum itidem ſatis validum juvenem ad ipſas mittere, ſeſeque ut abſque omni metu liberiùs poſſent mulieres agere, navibus ſuis iterum committere decreverunt. Juvenis iſte ad mulieres progreſſus, inter illas ſeſe immiſcuit: quem illæ circumſtantes, palpare

Veſputius regionem quandam occupat.

Incolarum barbaries.

Juvenis quidam à mulieribus trucidatus.

pare undique, neque admirari satis posse videbantur. Interea verò alia quædam mulier, vallo instructa, è montibus descendens, propiusque à tergo ad juvenem accedens, tam valido ictu vallum, quod manu gestabat, capiti ejus impegit, ut is subitò mortuus in terram concideret. Quem confestim reliquæ mulieres manibus pedibusque correptum in montem ad viros suos protraxerunt. Virique magno impetu ex montibus ruentes, sagittis suis impetere Lusitanos non cessabant, qui stupore perculsi omnem armorum sumendorum animum abjecerant: neque tam celeriter scaphis suis, quæ arenam navigando radebant, ad naves majores aufugere poterant, quin telis obruerentur, neque parum ipsis damni à Barbaris inferretur. Tum verò, qui in majoribus erant navibus, quatuor machinarum fulmina, licet neminem ferientia, in ipsos disploserunt. Quo audito fragore ac tonitru, omnes cursim ad mulieres in montem confugerunt, quæ intuentibus Lusitanis juvenem istum frustillatim dissectum, cum ludibrio ostentantes, mox ad ingentem, quem succenderant ignem torrebant, atque postea manducabant. Viri quoque certis quibusdam indiciis innuebant, duos illos alios Christianos eodem modo à sese mactatos atque devoratos esse: quod ex tam horrendo spectaculo facilè ipsis erat colligere. Hoc verò dolebant, atque indignabantur magis, quod suis ipsi oculis tam immanem crudelitatem intueri cogerentur. Itaque plures quàm quadraginta ex sociis deliberato consilio in animum induxerant impetu in Barbaros facto, tam crudele facinus; & plus quam bestialem ferociam vindicare. Verùm cùm Prætor Navis nequaquam hoc ipsis vellet permittere: animo malevolo, grandiq; cum opprobrio, re infectâ ex illo loco discedere coacti sunt.

Postquam autem terram illam reliquissent, & favente Lybonoto, seu Austro-Zephyro navigare occæpissent, plurimos ambitus plurimosque gyros subinde sectantes: homines quidem interdum habebant obvios, sed qui neque ad colloquia, neque ad commercia adduci ullo modo poterant. Tandem Meridiem versus, ad terram aliquam 150. milliaribus ab isto loco, ubi tres ex sociis trucidati atque devorati fuerant, dissitam appulerunt, quam *S. Vincentii Campum* appellarunt, qui quidem campus octo gradibus extra Æquinoctialem lineam Austrum versus situs est. Cum igitur in regione ista vagarentur, die quadam ingentem hominum multitudinem, navium suarum molem & structuram vehementer admirantium, quodam in loco conspexerunt. Itaque exscensione in terram factâ, cum populum istum aliquantò humaniorem & mitiorem deprehendissent, familiariùs cum ipsis agere, omnisque generis aromatum commercia per quinque dies integros contrahere cœperunt. Convenit etiam inter ipsos, ut duo ex illis, qui linguam eorum Lusitanos edocerent, unà in Portugalliam proficiscerentur: quemadmodum etiam tres illorum ultrò Lusitanos comitati sunt. *Campus S. Vincentii.*

Porrò ex hoc portu solventes, cùm terram quidem in conspectu semper retinerent, scalas verò & ambitus complures facere cogerentur, populos quoq; quàm plurimos adierunt, donec tandem Austrum versus Tropicum Capricorni superarunt: in quo Horizonte Meridionalis polus triginta duobus sese extollebat gradibus: ursa minor ex oculis ipsorum jam effugerat, major verò ursa ferè in fine Horizontis sese ostentabat: stellæ poli Meridionalis, sub quo tum temporis cursum suum dirigebant, lucidiores, majores & frequentiores, quàm in Lusitania conspiciebantur, quas omnes Vesputius accuratè delineatas Diætis suis, seu navigationum suarum pleniori historiæ inseruit.

In hac verò à *Campo S. Augustini* navigatione, quæ juxta Continentem ad 700 milliaria extenditur, multa mira Lusitanis sese obtulere, quæ tamen *Vesputius* hoc in loco non recensuit, sed pleniori historiæ reservavit. *Campus S. Augustini.*

Cùm igitur decimum jam mensem peregrinarentur, nec quicquam tamen

auri aut minerarum aliarum reperirent, visum communi consilio aliò per mare evagari, & sex adhuc menses novis indagandis regionibus impendere. Itaque cum de lignis & aquis necessariis sibi prospexissent, solventes inde, cursum Zephyrum versus direxerunt, donec 13. Febr. eousque pertingerent, ut Meridianum polum super Horizonta illum 52. gradibus elevatum deprehenderent, & utramque tam majoris, quàm minoris Ursæ stellam ex oculis planè amitterent, jamque 3. Aprilis die ad 500. miliaria progressi fuerant. Qua die tempestas & procella in mari exorta est vehementissima, quâ fluctus usque adeò intumuerunt, ut vela omnia colligere, & cum solo nudoque malo remigare cogerentur: quæ res tantum plerisque incussit stuporem, ut animum planè abjicerent, & de vita sua desperarent. Noctes quinetiam inibi erant maximæ: VII. enim Aprilis, Sole circa finem Arietis constituto, nox ad 15. horas circiter producebatur, hyemsque istis in locis erat intensissima. Insulam quidem isticloci, sed planè incultam & inhabitatam reperiebant, idque ob frigus istis in locis intolerabile. Cum igitur tam turbulenta jactarentur tempestate, ut vix alter alterum posset dignoscere, consilium de via in Portugalliam remetienda inire coacti sunt: quod quidem consilium ipsis cessit optimè, nam si vel unicam noctem diutius isto in loco hæsissent, de vita illorum omnium fuisset actum. Siquidem cùm vix anchoris sublatis inde discessissent, tantus postridiè ventorum nymborumque ingruit fragor, ut præsentissimum interitum omnes ob oculos cernerent. Itaque ad vota, preces, aliasque ceremonias, ut in ejusmodi casibus à nautis fieri solet, quisque convertebatur. Quintum verò jam diem cum horrenda hac tempestate luctati, contractis velis ultra 250. Leucas Æquinoctialem lineam versus penetrarunt, donec mari auræque temperationi appropinquantes ex istis periculis à Deo altissimo eriperentur.

Tempestas vehementissima.

Reditus Vesputii.

Tempestas alia.

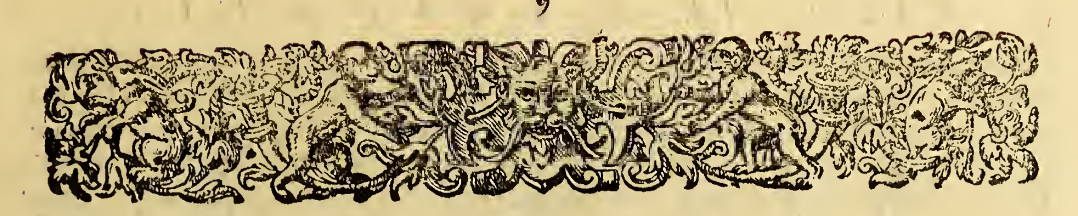
Porrò ergò cursum versus Æthiopiæ latus dirigebant, à quo per Atlantici maris fauces eundo mille trecentis adhuc aberant leucis: cumque ibidem ad australe latus, quod *Serra Liona* vocatur, 10. Maji, appulissent, 15. dies corporum suorum recreationi dederunt. Inde ad insulas *Lyazori* quæ 750. milliaribus à Serra Liona distant, pergentes, cùm sub finem mensis Julii eas attigissent, 15. itidem diebus ibidem substiterunt. Postmodo ad reditum Ulyssiponem, occasum versus, à quo adhuc 300. milliaribus aberant, sese accingebant: Cujus portum tandem feliciter magno omnium gaudio duabus duntaxat navibus Anno 1502. subierunt, quod tertiam, utpote navigantib. inutilem in Serra Liona injecto igne exussissent. In hac autem navigatione ad 16. menses domo abfuerant, è quibus undecim absque transmontanæ stellæ, ut & majoris minorisve Ursæ conspectu navigaverant, per aliam Meridionalis poli stellam cursum suum dirigere coacti: ut superiùs etiam commemoratum est.

Serra Liona.

Insf. Lyazori.

III. *Navigationis Vesputii*

FINIS.

QUARTA DN. AMERICI VESPUTII, JUSSU EMANUELIS PORTUGALLIÆ REGIS IN INDIAM Anno 1503. ſuſcepta navigatio.

CUM Dn. *Americus Veſputius Emanuelem* Regem de rebus ſuperiori navigatione geſtis feciſſet certiorem, is magnam inde percipiens voluptatem ſex adhuc alias adornavit naves, Veſputioque, ut ulterius novas regiones inquireret, author fuit. *Nova Veſputii navigatio.*

Americus igitur Veſputius, cum prædictis ſex navibus, commiſſoque ſibi populo 10. Maij, Ann. 1503. ex portu Ulyſſiponis diſceſſit, inſulam quandam, Horizontem verſus ſitam inviſendi animo, cui *Melcha* nomen, quæque ob magnitudinem & divitias nobilis, & præclara navium ſive à Gangetico, ſive ab Indico mari venientium ſtatio habetur: quemadmodum & Calitia omnibus ab ortu in occaſum & vice verſâ navigantibus ſecuram præbet ſtationem: quod idem de Calecuto affirmatur, niſi quòd portus hic magis ad meridiem, Melcha autem ſub 33. poli Antarctici gradu ſita magis ad Occidentem vergit. Ut autem ad navigationis Hiſtoriam accedamus, Veſputius ad inſulas, *Virides* dictas, curſum ſuum direxit, ubi rerum neceſſariarum repertâ abũdantiâ, duodecim dies commorati, cum de neceſſariis rebus ſibi probè proſpexiſſent, poſtmodo Zephyrum verſus curſum inſtituerunt. Navis verò Prætor, magis ut ſuam in ſocios oſtentaret poteſtatem, quàm quod reliquorum omnium conſenſus, utilitas, ipſaque id flagitaret neceſſitas, juſſit ut in *Serralionam* Auſtralem Æthyopiæ terram tenderent. Ad quam ipſis jam appropinquantibus, ut in conſpectu eam haberent, tam immanis atque acerba ſuborta eſt tempeſtas, ventusque contrarius usq; adeò invaluit, ut ad eam inſulam, quam jam pridem oculis uſurpabant ſuis, vix per quatriduum applicare poſſent, imò illâ planè relictâ, ad priorẽ navigationem regredi cogerentur. Sic ergo per Lybanotum relegentes iter, per anguſtias illas ad trecentas leucas progrediebantur: tãdem tribus penè gradibus extra æquinoctialem lineam conſtituti, ad 12. circiter milliaria, terram magno cum ſuorum omnium gaudio proſpexerunt. Quam aſſequuti, altam admodum atq; admirabilem, leucas duas longam, unam latam deprehendebãt. Licet autem nullus unquam antea in iſta regione, medio in mari ſita, fuiſſet, neq; etiam tum tempori à quoquam inhabitaretur, nihilominus tamen damnum in ea non exiguum perpeſſi ſunt. Navium enim Prætor navim ſuam ſtolido ſuo conſilio & gubernamine in ea perdidit, quæ *S. Laurentii* nocte, quæ Auguſti decima eſt, ad ſcopulos illiſa, inq; varias diſrupta partes, mari penitus ſubmergebatur. Erat hæc navis trecentorum onerum capax, eaque precioſiſſima quæque, ac totius cœtus robur vehebantur, quæ omnia miſerè interierunt, ſolis nautis ſubmerſionis periculum evadentibus.

Inſ. Melcha. *Inſ. Virides.* *Naufragium.*

Dum verò reliqui omnes de navi ista ex periculo subtrahenda admodum, sed frustra laborarent, idem ille navium præfectus *Vesputio* in mandatis dedit, ut scaphâ vectus ad eandem insulam, portum & securam pro reliquis navibus stationem inquireret: nolens tamen ipsi navim propriam, quæ novem nautis stipata in navis periclitantis auxilium pergebat, commitere. Itaque *Vespputius* assumptis aliquot nautis ad insulam, à qua quatuor adhuc leucis aberat, properans, portum inibi pulcherrimum, totique navium classi recipiendæ idoneum repperit. Quo comperto, per octiduum navium Præfecti cum cæteris navibus præstolabatur adventum. Qui cùm non advenirent, ægrè admodum, id ferebant omnes, adeoque obstupescebant, ut nullum solatiis relinquerent locum. Accidit autem, ut in isti angustiis constituti, ipsa octava die puppim per ęquor vehi cernerent, cui confestim obviam euntes, spe freti bona, fore ut hac navi ad meliorem aliquem portum deducerentur, posteaquam utrinque dicta salus, ex nautis intellexerunt, Prætoris navem, solis nautis exceptis, penitus iisse perditum. Qui nuncius *Vespputio* ejusq; sociis non exiguum terrorem incussit, utpote qui plus quàm mille milliaribus ab Ulyssipone remoti in vasto vagabantur oceano. Nihilominus fortunæ sese porrò subjicientes ad dictam modò insulam regrediebantur, ut de bona recentique aquâ, quæ magnâ cũ copiâ illo in loco scaturiebat, sibi prospicerent. Erat autem inhospita & inculta ista insula infinitis arboribus sylvisque obducta, ac volucrium marinarum atq; terrestrium magna ibi passim conspiciebatur copia, quę adeò simplices & cicures erant, ut manu sese comprehendi intrepidè paterentur. Ex captis igitur quàm plurimis naviculam unam adimplebant. Nulla autem alia in ea reperiebant animalia, præterquam mures quàm maximos, & lacertas bifurcatam caudam trahentes cum nonnullis serpentibus aliis.

A rebus igitur necessariis probè satis instructi, solutis inde anchoris, eodem, qui ipsis nominatim à Rege præscriptus erat, cursu progrediebantur; donec post continuam 17. dierum navigationem, ad portum quendam, ter centum leucis à dicta modò insula dissitum, quem *omnium Sanctorum Abbatiam* appellabant, appellerent. Hîc Prætorem navis præstolati, cùm neque ipse, nec quisquam alius adveniret, licet integros duos menses, diesq; quatuor ibi subsisterent, convenit inter ipsos, ut juxta littus longiùs progrederentur. Percursis igitur 260. leucis ad portum aliquem applicuerunt, 18. g. extra lineam æquinoctialem ad partem Austri, extra Ulyssiponis verò meridianum, Occidentem versus, 35. grad. situm. In hoc portu Castellum extruere visum ipsis fuit, cui pro præsidio 24. Christianos, ex proximo naufragio superstites, addiderunt. Commorati autem in hac insula menses quinque, ut interea temporis structuram castelli absolverent, cùm viderent, rerum necessariarum cõmeatum indies diminui, neq; ob nautarum paucitatem ulteriùs sese progredi posse, navim suam ligno Bresilico onerarunt, relictisque in propugnaculo 24. illis Christianis, cum 12. tormentis majoribus, armisq; aliis, & sex mensium necessario commeatu: ut & mercibus quàm plurimis aliis, quas ab incolis, quibuscum fœdus inierant, ut in pleniori historia narratur, fuerant lucrati, Ulyssiponem versus cursum instituerunt, quo exactis 77. diebus, post magna pericula, magnosque labores & molestias 28. Junii, An. 1504. annuente Deo incolumes pervenerunt; singulari cum gaudio ab omnibus excepti; quòd ipsos ad unum omnes cum Navarcho in mari jam diu disperditos arbitrati essent. Vesputius verò, cum de rebus in hac navigatione gestis Regem abundè fecisset certiorem, præclaris ab ipso muneribus ornatus, summoque deinceps in honore habitus est.

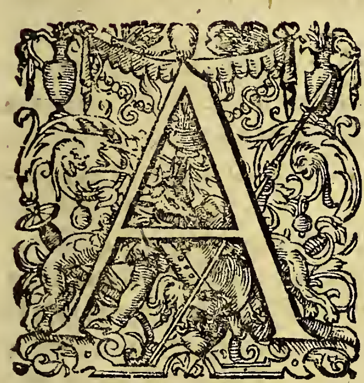
Abbatia omnium Sanctorum.

IV. Navigationis Vesputii.
FINIS.

VERA, ATQUE HACTENUS INAUDITA RELATIO ANGLI CUJUSDAM, QUI NAVI QUADAM, CUI *Ascensionis* nomen, in extremam Indiæ Orientalis oram, *Cambajam* vectus, naufragio ibidem facto, terrestri itinere quàm plurimas incognitas regiones, urbésq; amplissimas vario fortunæ modò sævientis, modò blandientis successu peragravit: ac quæ unoquoque in loco notatu reperit digna, literis diligenter consignavit.

CAPUT I.

ANNO nati Servatoris 1607. septima Martii die, navem nostram, cui Ascensionis erat nomen, bono cum Deo, conscendimus: atque in *Dalensi* portu, qui *Sandwichia* tribus distat milliaribus, anchoras primùm excussimus. Hoc in loco morati, usque ad vigesimum quintum ejusdem mensis diem, summo mane sublatis anchoris, circa meridiem *Doveram* prætervecti, tribus tantùm tormentorum ictibus transitus nostri signum dedimus. Ubi ad tria millia ulteriùs provecti essemus, ventus contrarius insurgens, nos retro *Doveram* versus vela legere coëgit. Die itaque vigesimo sexto ex hoc loco solventes, ventus itidem excepit adversus, qui in proximùm usque diem navim ab anchoris suspendere nos coëgit: quo, cùm circiter octavam horam benignior afflaret aura, vela sustulimus, ac *Plimutum* vigesimo nono die paulò ante meridiem delati, ad ultimum usque hujus mensis diem ibidem substitimus.

Martij trigesimo primo die, vento usi propitio, denuò ad iter nos accinximus, atque alacri cursu perreximus, donec *Salvages* insula conspectui nostro sese offerret, quam decimo Aprilis, qui dominicus erat dies, prætervecti sumus. Distat autem hæc insula *Plimuto* 500. milliaribus.

Die 11. Aprilis summo mane *Canarias* insulas, Hispanorum imperio subditas, attigimus.

Duodecimâ anchoras sub noctem depressimus, unumq; ex tormentis majoribus displosimus, ut hac ratione scapham aliquam ad navẽ alliceremus, sed frustra

id fuit, quippe antequam isthoc in loco appulissemus, rumor de duodecim Hollandorum navibus, in Hispanos impetum facturis, invaluerat: itaque, ut ex ipsis postea cognitum est, nos ex Hollandorum istorum, qui hostili animo istuc navem subduxissemus, esse arbitrati sunt.

Itaque 150. probè armatos equites partim, partim pedites in regionis præsidium destinarunt, qui si qua necessitas incumberet, vim ab incolis depellerent. Interim pertinaciter nos Hollandos esse opinabantur, neque ab istac sententia sese ullo modo abduci patiebantur, donec tandem duo ex nostris Commissariis in terram progressi illos de rebus omnibus, quas scire ipsorum intererat, & de quibus hactenus dubitaverant, abundè certiores redderent: eo nimirum animo nos appulisse, ut recollectis nonnihil viribus, de annona, quâ maximè laborabamus, nobis prospiceremus.

Postero mane, more solito, unum ex tormentis majoribus evibravimus: quo intellecto signo, urbis Capitaneus scapham ad nos ablegavit, quæ mentem nostrorum expiscaretur. Quam cùm exposuissemus, id responsi tulimus: Nisi in portu ordinario navem statueremus, pro lege officii, nulla in re se nobis auxilio esse posse. Tandem cùm Curatores nostros probè examinassent, illique jurejurando fidem suam obligassent, promiserunt, se, missâ ad navem nostram scaphâ, quacunque in parte possent, inopiæ nostræ opem laturos.

Illud maximè mirabamur, quòd duæ Anglicæ naves in statione ibidem ab anchoris hærentes, quas ex vexillis poteramus dignoscere, nullo indicio nos de ritu ac consuetudine astutæ atque invidæ hujus gentis nos commonefacerent. Verùm intelleximus posteà, legibus cautum, ne quis, quàm primùm stationem subierit, scaphâ ad aliam navem extra portum ordinarium adhuc constitutam, propiùs accedat, licet, qui in navi versantur, ejusdem secum sint nationis, nisi expresso Senatus atque Capitanei decreto hoc ipsi permittatur.

Quinque istis diebus, quibus moram istoc in loco traximus, indies complures nos invisebant, qui inexplebili quadam aviditate, atque incredibili celeritate appositos cibos devorabant, vinaque exhauriebant. Capitaneo honoris ergò duos caseos, pernam, ac sex ostreis muriâ conditis plena vascula dono misimus, quæ hilari gratoque animo suscepit.

Gratiam enim retulit, tribus capris, duabus ovibus, ac cœpis magnâ copiâ nobis oblatis. Nos isto in loco in navem recentem aquam, vinum Canarium, mala Cotonea, *Marmaladas*, quarum pondo 12. nummis Anglicis æstimabatur, vascula item *Succeto* plena, quorum unumquodque 3. solidis Anglicis veniebat, adhæc mala aurea, medica, citrea, ut & candidissimos panes, anisi semine conspersos, quos *Monialium panes* appellant incolæ, intulimus.

Die 18 Aprilis ex insulis Canariis discessimus: cumque per tres horas vento usi essemus commodo, malacia oborta est, quæ usque in 21. diem cursum obliquare nos coëgit. Tum verò vento nos prosequente propitio, continua velificatione perreximus, donec 27. die sub meridiem in Insula *Majo*, 300. ferè milliaribus à Canariis dissita, anchoras defigeremus.

Insula Majo.

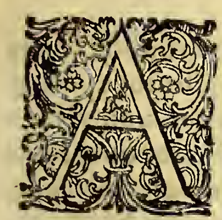
Aquam recentem ex loco quodam, *Bonavista* dicto, petituri, anchoris fundo jam impactis, demum cognovimus, aquam, eamque turbidam loco 2. aut 3. milliaribus à mari remoto, hauriendam esse. Itaque pauxillum tantùm aquæ in navem accepimus. Interim aliæ sese hoc in loco nobis obtulerunt commoditates. Cum enim primum appelleremus, duo Æthiopes nobis referebant nos infinitum Caprarum numerum pro voti nostri modo obtinere posse. Harum itaque trecentas in navem recepimus. Iidem asserebant, vix duodecim viros totâ insulâ reperiri, sal verò tantâ copiâ ex terra provenire, ut eo navem nostram abundè possemus onera-

nera-

nerare. Sal alioquin est præstantissimum ac candidissimum, ut simile ejus in Anglia vix viderim.

E regione hujus insulæ, ad 8. milliaria, disjacet insula *S. Deago.* Nos in prædicta insula, à 27 Aprilis, usque ad 4. Maji diem substitimus; tum verò ad iter continuandum vela sustulimus. *Insula S. Deago.*

CAP. II.

Quarto Maji die, usque ad 20. continuè pergentes, isto die Æquinoctialem lineam, quæ ferè 348. ab Insula *Majo* distat milliaribus, horam circiter 4. aut 5. trajecimus. Inde *Suldaniam* versus vela direximus, cujus oram quarta Julii die obtinuimus: Integri saniq; adhuc erant, per Dei gratiam, in navi nostra omnes, exceptis duobus, quos Icterus nonnihil infestaverat, qui tamen, quàm primùm in terram expositi fuerunt, pristinæ sanitati restituti sunt. *Linea Æquinoctialis.*

Hoc ipso die tractum promontorii Bonæ Spei etiamnum animadvertebamus, quod tamen à Suldania sexdecim milliaribus, sub gradu trigesimo quinto dissidet. *Caput Bonæ spei.*

Hoc in loco recreatis nonnihil viribus, de 400. ferè pecudibus, bobus videlicet, tauris, ovibus, agnis, avibus, piscibus omnis generis, ac recenti etiam aquâ, magnâ copiâ nobis in futurum commeatum prospeximus. *Suldania.*

Non procul hinc, 5. aut 6. à Continente milliaribus distat, *Pinguinarum* insula, ubi magna volucrium ejusdem nominis copia, atque infinitus Canum marinorum reperitur numerus. Ad hos intercipiendos bis scaphas nostras ablegavimus quæ semper onustæ ad nos redierunt, ut adipem, atque oleum instruendis lampadibus necessarium abundè nobis suppeditarent. Invenimus quoque in hac insula, 20. probè saginatas oves, quas Hollandi pro Celoce quadam ibi deposuerant: nos oves istas acceptas, sex juvencis permutavimus. *Pinguinarum insula.*

Quàm primùm Suldaniam attigimus, Celocem nostram erigere atque extruere incepimus, quam etiã 5. Septembris in aquam devolvimus. Intra octiduum omnibus numeris absoluta, ac rebus ad iter faciendum necessariis, erat instructa.

Suldania, unum est ex regnis Æthiopiæ, cujus incolæ bestiali admodum atq; agresti more vivunt, quoad victum in primis: intestina enim cruda, ac stercoribus plena comedunt: si quid fortè de canibus marinis in fluentem, aut alium in locum projiceremus, etiamsi situ ac squalore putridum & putidum adeò fœteret, ut omnes è longinquo locum istum declinaremus, nihilominus tamen id Æthiopes isti, utut etiam vermibus vivis scateret, summa aviditate arreptum devorarunt.

Varia etiam in hac regione ferarum crudelissimarum reperiuntur genera, quarum rabiem extimescentes, ulteriùs in continentem progredi noluimus. Æthiopes ad littus nobis venum afferebant Strutionum ova, testasque vacuas unò in loco perforatas: adhæc Strutionum plumas, ac Porpontinas. Pro hisce mercibus ferrum, quod auro argentóve longè præferunt, potissimum expetebant. Etenim omnes nostras pecudes, aliasque res necessarias tritis ferri fragmentis, nobis comparavimus. Commorati sumus in hac regione à 14 Julii die, usque ad 20. Septembris.

Die 20. Septembris summo manè sublatis anchoris discessimus. Cumque ea nocte densissimæ tenebræ, nebulis ventisque mixtæ, ingruerent, bonam nostram navem, Unionem dictam, unà cum Celoce, cui Bonæ Spei nomen, ex conspectu amisimus. Pridie sub vesperam, navis Unio vexillum suum prætenderat, quo fine

incertum: quamvis hostile nihil liceret suspicari, tamen omnibus noctibus in excubiis assidui fuimus.

Die 21. ut & usque ad 27. Octobris subsequentibus, modò satis validos, modò contrarios, interdum etiam nullos ventos experti sumus donec juxta *Laurentii* insulam altitudinem 26. graduum attingeremus, atque ita per varias tempestates, densosque fluctus ad insulam *Gomeram* 24. demum Novembris penetraremus. Quamprimùm navis appulit, scapham in terram amandavimus. Statim adfuere quinque aut sex viri, qui Plantas quasdam nobis afferebant: nihil enim præter eas tum temporis licebat impetrare.

Gomera insula.

Postridie iterùm scapham terram versus expedivimus: paulò verò antè, quàm littus attingeret, Canoam quandam, inque ea duos Æthiopes, piscatui operam dantes, conspexerunt. Inter hanc terramque medium carpentes iter, non vi illos ad se pertrahere, sed ostensis quibusdam cultellis ad se pellicere studuerunt. Mox uterque scapham nostram ingressi, ipsam quoq; navem nobiscum conscenderunt. Nos illos perbenignè exceptos, atque unum tiarâ, alterum Aquæ vitæ seu vini adusti sextario donatos, ut ad suos redirent, comiter dimisimus.

Die 26. Commissarium nostrum, Jordanum, ad dona quædam regi offerenda ablegavimus. Is datis in reditum usque obsidibus in scapha, eò se contulit. Munera ista erant, novacula, tiara seu pileus Turcicus, speculum, unà cum pectine, quæ omnia 15. solidis Anglicis æstimabantur. Rex ea contemtim accipiens, ac vix intueri dignatus, uni ex nobilibus tradidit. Interim Commissario id responsi dedit, si quidem Præfectus noster in terram exscenderet, omnia pro virili ipsi suppeditatum iri.

Discedenti, accepto hoc responso, legato Rex in amicitiæ ac benevolentiæ signum sese nonnihil inclinavit, ac dona aliquanto diligentiùs contemplatus est. A meridie enim Præfecto opimum bovem dono misit, quem nos boni consulentes, ductores ejus unò cultrorum pari, semissis æstimato remunerati sumus, quo illi probè contenti discesserunt.

Novembris die 27. Præfectus noster, duodecim viris stipatus, in terram exscendit, assumpta secum in prandiolum Marmaladæ sportulâ, ac Succeti vinique vasculo. Dum hisce in conspectu Regis vescerentur, ipse rex quidem nihil eorum degustavit, interim nobiles ejus affatim ederunt, satisque liberaliter biberunt. Finito prandio, Præfectus cum Rege per interpretem locutus, annonam necessariam ab ipso flagitavit. Conjecturâ colligebamus, Regem hactenus sua cum Lusitanis instituisse commercia, quod linguæ ipsorum non planè esset ignarus.

Die 28. decreverat rex navem nostram conscendere, quam sententiam postea tamen mutavit: intelleximus enim ex interprete, Regis consiliarios ac subditos factum id improbasse. Sub vesperam ego ad littus me contuli, ubi nostri homines ligna quædam cædebant, paulò post scaphâ ad navem reversus.

Eodem 28. die iterum cùm Navis patrono M. Tindallo, Commissario Jordano, atque universo tubicinum choro in terram progressus sum, ubi regis interpres in littore nos per amicè exceptos ad regem, qui tum in area Palatio vicina versabatur, deduxit: Is propinquior factus, summa cum reverentia inclinato capite nos salutavit. Quotiescunque rex in publicum prodit, sex octóve armati ipsi cultros acutissimos, pedem longos latosque instar securium quàm proximè præferunt, interim Satellites alii præcedunt, ac subsequuntur, qui ab omni vi atque injuria regem tutum atque incolumem præstent.

CAP. III.

OMINES hi exteros summa benevolentia, comitate ac fide videntur prosequi: cum enim inter eundum & redeundum unus ex nostris gladium suum in littore reliquisset, idque in navem jam reversus primùm advertisset: accidit, ut unus ex *Gomoræ* incolis gladium istum in littore repertum ad Regem deferret. Qui cum intelligeret: Gladium istum ad nos pertinere, statim hominem istum interrogavit: Unde gladium istum accepisset: qui cum se eum invenisse diceret, Rex, siquidem aliter rem se habere comperiret, capite eum luiturum respondit. Postridie cùm in terram rediissemus, Regis interpres benevolentiam Regis sui prolixè pollicitus, gladium nobis restituit. *Regis integritas*

In moribus etiam satis sunt civiles: si quis enim matutino tempore alteri fiat obvius, mutuas manus porrigunt, ac se invicem alloquuntur, ac si alter alteri nostro more salutem diceret. Alioquin tam viri quàm fœminæ corpore sunt agili, crassis pedibus, ac moribus satis politi. Religio cum Mahumetana superstitione eadem. Nudi maximam partem incedunt omnes, nisi quòd pudenda linteo velent, ac tiarâ caput tegant. *Mores incolarum.*

Mulieres linteo obnubunt pectus, quod ab umbilico in genua usq; propendens nudam cutim ambit: corpus verò amplo ac rotundo cingulo, eoque pendulo constringunt; qui ornatus haud quaquam malè ipsis convenit.

Discalceati incedunt omnes, excepto Rege, qui calceos indutus est: Vestitus Regis, cùm ipsum viderem, hic erat: primùm habebat mitram reticuli in modum contextam, deinde thoracem purpureum, manicis volantibus distinctùm, atque antrorsùm apertum: medium ventrem lintea palla succingebat, porrò aliud amiculum ex humeris in pedes usque propendebat. *Regis vestitus.*

Interea, dum in urbe ista morabamur, incolæ nuces Indicas venum nobis offerebant, quæ magnitudine formaque rotunda excedebant, aut certè virile exæquabant caput. Nuces istæ juxta uniuscujusque corticis proportionem tantum aquæ cibique continebant, quantum in unius viri prandium sufficeret. Adportabant etiam anseres, gallinas, cuniculos, limones, orizam, lac, pisces, aliaque id genus, quæ in suos quisque usus sibi comparabat, satis vili precio: duæ enim gallinæ, cultello obolari, limones atque nuces Indicæ, ferri veteramentis, clavis, confractis hastis, & similibus permutabantur. Aquæ autem recentis magna istic loci est penuria: quam habent, ea ex arena scaturit, in qua scrobem primùm defodiunt, poststea promanantem aquam nucum corticibus excipiunt, atque in potum reservant. Obtulerunt quidem nostris hominibus aquam istiusmodi, verum quod fœculenta & turbida esset, nemo nostrûm eam degustare sustinuit. In hac insula Gomora à 25. Novembris usque ad 29. diem commorati demum aspirante cœptis vento discessimus.

Decima Decembris sub crepusculum lucente adhuc lunâ nec opinantes humilem quandam regionem proceris arboribus consitam in littore maris animadvertimus, cùm vix uno milliari navem à terra subduxissemus. Certè nisi arbores istas conspexissemus, regionem istam umbram, quam luna de se spargeret, arbitrati, facilè præsentissimum vitæ fortunarumque discrimen incurrissemus. Sed visum numini nos de imminenti periculo præmonere, cujus propterea, nomini gratiæ debentur immortales.

Regio istæc, insula *Pemba* erat, quam nos initio *Zenzabaram* esse opinabamur, *Pemba insula.*

donec

donec ab Incolarum uno rectiùs certiusque edoceremur. Conspicati igitur humilem istam insulam, navim à littore, donec dies illucesceret, abstinuimus: orto verò jam sole, terrę propinquantes portum anchoris figendis oportunum inquisivimus: interim per canalem quendam Celocem nostram una cum M. Elmore, qui locum aquæ hauriendæ idoneum vestigaret, emisimus; ne quicquam cursu nostro, donec Celox rediret, immutato. Incolæ Lusitanorum linguâ nos interrogantes, quinam essemus, cùm Anglos nos esse, intellexissent, porro instabant: Ecquid ergo nobis isto c in loco, qui Regem Portugalliæ dominum agnosceret, esset negocii? Quibus responsum: Id quidem nos ignorasse, cæterum non hostili animo, aut re ante deliberata eò venisse: aquam tantummodo expetere, pro qua illis abundè satisfacturi sint ut & pro aliis rebus omnibus, quas quidem ipsis porrò allaturi sint. Sic isto die utrinque discessum.

CAP. IV.

VNDECIMA die scapha ad priorem locum in terram reversa, illum hominibus vacuum deprehendit. Itaque post meridiem sublatis anchoris ad tres anfractuosas insulas, quæ *Pembam* insulam quàm proximè attingunt, perreximus. Locus autem, quo anchoras excussimus, sub altitudinis g. 5. m. 20. situs erat.

Die 12. Celox nostra una cum M. Jordano, atque ex mercatoribus uno terram versus priorem ad locum rediit, qui in terram egressi, habito cum aliis quibusdam, non prioribus illis, incolis colloquio, intellexerunt, Regem istius insulæ Mallaibarem esse. Itaque Jordanus ipsis significavit: Licet navis nostra ex Anglia solvisset, se nihilominus Lusitanum esse mercatorem & merces omnes navi vectas ad Lusitanos pertinere. Tum verò omnem annonam benevolè nobis polliciti incolæ, per Æthiopem quendam commodum aquandi locum nobis commonstrarunt. Caverna erat ad pedem montis, quam ab uno latere mons, ab altero agger manu factus ambiebat. Vasis omnibus recenti aquâ jam completis, cum ad navem redire constituissemus, Æthiopem istum cujus indicio aquam obtinueramus, simul ut navim nobiscum conscenderet invitavimus. Hunc perbenignè exceptum postero manè in terram rursus exposuimus: qui ad suos reversus, cùm passim nostram humanitatem deprædicasset, complures alios, atque in his Nobilem quendam, qui dictionum aliquot gallicarum gnarus erat secum ad littus deduxit. Nos itidem eos in navem acceptos, comiter tractavimus, postridie verò ad terram iterùm deduximus. Nobilis iste paulò post aliquot gallinas, nuces Indicas, ac mala aurea, sicuti promiserat, nobis afferebat.

Navarchus etiam noster, me, M. Reveto, aliisque aliquot comitatus, in terram ad prandium capiendum se contulit: quo finito, duo equites una cum Æthiope, quo mancipio utebantur, ad locum aquationis, ubi nostri aquæ hauriẽdæ gnaviter intenti erant, devenientes interrogarunt, Ecquis ex primoribus navis, aut mercatorum collegio adesset. Quibus Edoardus Charmannus, unus ex mercatorum collegio respondit Adesse Navarchum & primarium quendam mercatorem, quos, siquidem colloquium cum iis instituere visum, adducturus esset. Ut convenerunt, equites cum more Lusitano nos salutassent, quinam gentium essemus, quæsivere. Cùm Anglos nos esse diceremus: illi felicem nobis adventum gratulati, omnem, quæ quidem tota insulâ comparari posset, annonam nobis benignè obtulerunt: Quod grato animo à nobis est acceptum.

Verùm isthæc saccharo condita verba, dolo suo, quem postea magno nostro malo experti sumus, rectiùs occultando prætenderant. Cum nos vicissim instare-

ſtaremus,ut quinam ipſi eſſent,indicarent,reſponſum tulimus: Alterum eſſe Regis fratrem: qui confeſtim annulum argenteum proferens,cujus palæ vici ac pagi totius inſulæ inſculpti erant,ſe omnium iſtorum locorum ſupremum Dominum eſſe affirmabat. Porrò rogati,Num etiam Luſitani in inſula iſtac reperirentur: Illos omnino à ſe extirpatos atque profligatos retulerunt: quippe qui omnia vi ipſis extorquere,incolas inſulæ in perpetuam ſervitutem abripere, quotieſcunque venirent,bella movere acerrima fuerint ſoliti: proinde hanc illorum contumeliam ſe diutiùs haudquaquam ſuſtinere potuiſſe. *Regis Pembæ frater.*

Interea Celox noſtra,quæ ad alium quendam locum, ſi quas fortè pecudes impetrare poſſet,perrexerat,inanis ac vacua rediit. Incolæ pecudes quidem polliciti fuerant,verum illas in tempus proditioni,quam machinabantur, commodiùs reſervarant.

Referebant tamen ſocii noſtri,ſe cognoviſſe,in altero inſulæ latere, quò pecudes petitum navigaverant: Quindecim naves Hollandicas arcem *Moſembiquam* trucidatis in ea Luſitanis omnibus, expugnaſſe; quod veritati congruum eſſe, etiam Zinzibaræ incolæ affirmarint. Nuncium hunc Equites iſti, ut erant fallendi, doloſque ſtruendi artifices eximii,ſumma cum lætitia atque applauſu exceperunt, ut poſtea eò feliciùs nos incautos proditionis ſuæ periculo objicerent. Sub noctem illos,ut navim noſtram conſcenderent,invitavimus; verùm illi id facere detrectantes,poſtridie ad navim ſe reverſuros,ſpoponderunt:quod & factum eſt.

Priuſquam verò navem noſtram ingrederentur, obſides ſibi dari petierunt, quos & obtinuerunt,Thomam nempe Cavum,Gabrielem Prokium, & Laurentium Pigottum chirurgum noſtrum. Regulus interim cum duobus aliis comitibus ſatis lautè à noſtris in navi excipiebatur. Poſtridie, qui 18 Decembris erat,illos ad littus revehendos curavimus:ac Regulo quidem Generalis noſter duas capras, ut & thecam chartaceam pulvere nitrato plenam; reliquis verò duobus minoris precii merces dono obtulit. Ut in terram ventum,M. Revetus, Jordanus, Glaskockus, alii eos,ut noſtros quoque obſides reciperent,ſubſequuti ſunt. Dum ita abſque ullo periculi ac proditionis metu,noſtri unà cum Equitib. iſtis, ad domicilia ipſorum incauti progrediuntur,obſides ſuos 50. aut 60. armatorum cuſtodiâ attineri animadverterunt. Barbari iſti ſuis quiſque armis,utpote arcubus,ſagittis, gladiis, ſcutis,jaculis,atque acinacibus inſtructi erant. Quamprimùm eò devenimus,illicò receptis obſidibus,ad latus maritimum ſub conductu Regii fratris, quem frequens Æthiopum ſtipabat manus,perreximus. Ex his octo ad celocem uſque noſtram nos comitati cum reliquis ad ſuos tandem redierunt. Nos ſcapham continuò intrantes,Regis fratrem,ut unà nobiſcum ad navim uſq; proveheretur,invitavimus. Cum is petitioni noſtræ annuiſſet,in navi perquam amicè atque hilariter tractatus ſub veſperam etiam,cum neceſſariò ſibi abeundum diceret,cultello aliiſque id genus vilis precii merculis à Navarcho noſtro donatus eſt: quas tamen ille ut ſe indignas aſpernatus,ſcaphâ noſtrâ ad ſuos in terram rediit. Facilè hinc erat colligere, ipſos monſtri quid alere, ac proditorias artes adverſum nos moliri: itaq; cautiùs ac circumſpectiùs exſcenſionem in inſulam faciendam eſſe decrevimus.

CAP. V.

Ecimo nono Decembris die ſcapha noſtra oblonga ad littus aquatum appulit Cùm verò Æthiopes vela navis, ut eò citiùs exſiccarentur, expanſa cernerēt, nos abitum parare arbitrati ſunt. Itaq; Regii fratris comes, Gubernatoris noſtri Vicarium accedēs, nunquid ad iter nos accingeremus, inquiſivit: Is, prout poterat, non alium in finem, quàm ut vela ſiccarentur citiùs id factum reſpondit. Interea dū hos ſermones miſcemus, ecce celox noſtra aliquot armatis probè munita atq; inſtructa approperat, atq; ita ulteriorem inquiſitionem abrumpit, magno noſtro bono. Abſq; ea enim fuiſſet, ad unum omnes trucidati, etiam ſcaphę jacturam feciſſemus. Duo enim ex iis nebulones in denſos quoſdam frutices, mari vicinos ſeſe abdiderant, ad primum impetum faciendum, ſiquidem ſignum ipſis datum fuiſſet, ſatis parati. Verùm cùm Celox noſtra terræ jam appropinquaſſet, noſtri haud procul inde exſcenſione facta, rerum ſuarum quàm diligentiſſimè ſatagebant. Navarchus noſter Nicolaum quēdam Witum ad loci incolas, qui de mercatorum noſtrorum adventu ipſos certiores redderet, abblegavit: qui domicilia eorum præteriens, obiter magnam in iis armatorum manum, atque inter cæteros, ſex Luſitanos ſtolâ Damaſcenâ eaq; variè undulatâ, ac ſerico cæruleo ſubducta, ut & albis femoralibus ex linteo Indico confectis conſpicuos obſervavit: idq; reverſus Navarcho indicavit. Interea Regii fratris comes ad nos veniens, ſignificavit M. Reveto, mercatores ſuos ex itinere defeſſos etiam atque etiam rogare noſtros, ut ad ſe pecudum greges rectiùs contemplaturi, haud gravatim porrò pergerent, cùm tamen unicum ſe tantum bovem vidiſſe, Nicolaus Witus oſtenderet. Verùm M. Revetus id modeſtè deprecatus, petiit, ut bovem iſtum quàm proximè littus agerent, multas enim ſcaphâ merces detineri, ex quibus ipſis abundè ſatisfacturi ſint. Itaque Barbarus iſte, cum nos meliùs quàm antea, ab armis inſtructos cerneret, pedem retulit. Interim Regis frater, qui in littore præſens aderat, Æthiopi cuidam mandarat, ut nuces quaſdam indicas pro Generali noſtro colligeret, ad eas auſportandas ex nòſtris *Edoardum Churmannum* deſtinavit: quem poſtea nunquam vidimus, nec quid ipſi acciderit, cognoſcere potuimus. Cùm verò neminem ex noſtris porrò progredi, ſed quàm vigilantiſſimè excubias agere cernerent: ſymbolo dato, cornuque quodam inflato noſtros homines aquationi intentos adorti, ex iis *Johannem Haringthonum* Vicegubernatoris famulum trucidarunt, *Robertum* verò *Boclerum M. Ellanoris* miniſtrum decem diſtinctis vulneribus ſauciarunt, illum utique interfecturi, niſi Muſquettas aliquot in hoſtem evibraſſemus, quibus læſi nonnulli, magno clamore edito fugam capeſſivere. Miniſtrum illum vulneratum in navem detulimus. Quidam etiam ex noſtris, ſcaphæ noſtræ adventum præſtolantes, in foveas ſeſe abdiderant: atque ita feliciter periculum evaſere. Inſtituta enim numeratione, neminem præter *Edoardum Churmannum*, & *Johannem Haringthonum* deſideravimus. Mox ad ſocios in navim reverſi, quam fortunæ periculique aleam terrâ ſubiiſſemus, recenſuimus, inprimis quod *Robertus Boclerus* Chirurgus noſter lethaliter vulneratus eſſet, qui tamen brevi poſt, diligenti adhibitâ curâ, feliciter eſt ſanatus.

Edoardus Churmannus deſideratur.

20. die, ſummo mane Celocem noſtram, ut & oblongiorem ſcapham probè armatam ad littus impulimus, ut *Davidem* noſtrum (ſic inſtrumentum vocant ligneum, quo in anchoris fundo extrahendis uti ſolent) in terra relictum repeteremus: ad cujus latus haud ita procul *Johannem Haringthonum* mortuum,

ac ve-

ac vestibus omnibus spoliatum reperimus, qui postea in minori quadam insula, huic admodum vicina terræ à nobis mandatus est.

CAP. VI.

INcolæ hujus insulæ Pembæ naturâ ad humanitatem & mansuetudinem videntur inclinare. Quidam enim ex iis sub primum nostrum in Insulam adventum, me aliosq; signis monebant, cautè ac circumspectè nobis agendum, ne fortè ad unum omnes trucidaremur. Verùm ista tum temporis flocci facientes vili pependimus, quæ tamen postea proditio hæc in mentem nobis revocavit. Nos ipso hoc die anchoris levatis, vela ventis dedimus. Sub noctem, horam circiter 12. navis nostra violenter admodum in *Melvidere* seu *Pembæ* finibus, quos præ tenebris dignoscere haud poteramus, fundo allisa est: Verùm Dei præsentis opem, ut antea sæpius, ita & hic experti naufragii periculum feliciter evasimus.

Die 21. summo manè tres naviculas seu scaphas, *Pangajas* dictas, ac levi opere extructas, in salo fluctuantes conspeximus. Has interceptas penes nos detinuimus. Incolæ id animadvertentes, *Pangajam* statim aliam cum speculatore, qui rem certiùs cognosceret, ablegarunt, ipsi verò ad suos reversi sunt. *Aliquot naviculæ detinentur.*

Quadragenarium excedebat captivorum numerus, in quibus octo præ cæteris maximè eminebant; hos quòd colore essent pallido, albicante, atq; à cæteris Æthiopibus diverso, nostri Lusitanos esse arbitrati sunt: illi tamen Lusitanos se esse constanter pernegarunt, Æthiopes se professi: in cujus rei fidem terga characteribus exarata commonstrabant: simul indicantes, Lusitanos haudquaquam circumcisionis ritum admittere.

Socii autem nostri minimè se passi persuaderi, in sententia, Lusitanos illos esse, perseverarunt: prolixè iis exprobrantes, quàm proditoriè istius insulę Æthiopes cum ipsis egerint, quòd per ejusmodi fraudes duo ex sociis perierint, tertius lethaliter vulneratus vix animam traheret. Non parum hisce auditis animi captivorum percelli videbantur, quibus metuendum, ne in ipsos vindictę initium fieret. Itaque clandestina inter se, suâ linguâ, miscebant colloquia, unde adhuc major nostris oborta suspicio, nefarium aliquod istos nebulones moliri facinus: quippe gladios nostros, qui in Navarchi cubiculo ipsis probè cognito nudi asservabantur, quàm diligentissimè observabant, adhæc intentis oculis prospectabant, ubi M. Glaskockus, egoq; gladium meum deposuissemus. Quod cùm animadverterem, omni studio cavi ne majus aliquod damnum nobis inde inferri posset. Versabar ego solus in superiori navis parte: neq; licet tertiò aut quartò apud me instarent, sub tabulatum ad ipsos me recipere volui: ne fortè gladiorum facti compotes, ulteriorem, quam quæ posteà contigit, stragem edidissent.

Nauclerus noster, sub tabulatum se conferens, Pilotam horum Æthiopum ad se vocatum in cubiculum suum introduxit, ut mappā nauticam ipsi cōmonstraret.

Dum cum ipso descenderet, suos Æthiopicâ linguâ, quantum quidem colligere poteramus, affatus monuit: diligenter atque intentis animis arrectisque auribus observarent, quando signum ipsis daturus esset, ac tum, quàm maximè possent, alacriter rem aggrederentur. Cumque Pilotam cultrum penes se habere, spargeretur: instituta quidem diligens est inquisitio, verùm nebulo iste cultrum ab uno latere in alterum versare gnarus, illum nec opinanti nauclero in ventrem impegit, sicque magno clamore sociis pugnandi symbolum dedit.

Ingens inde sub tabulato oritur fremitus ac strepitus: ad quem sedãdum M Glaskockus, Generalis aliique accurrentes, quinque ex albis istis nebulonibus conficiunt: cùm verò reliqui quàm pertinacissimè resisterent, tanta edita est strages, ut quinquaginta eorum, donec deditionem facerent, interfecti sint.

Paulò ante, quàm Nauclerus noster Æthiopum pilotam ad se vocaret: decreto Generalis captivis denunciatum fuerat: siquidem pisa penes se haberent, ea precio æquo nobis divenderent: tum quicquid ipsis ablatum esset, continuò redditum, seque adeò ipsos pristinæ libertati quam primùm restitutum iri. Hunc in finem Nauclerus Pilotam accersendum curaverat, num mappæ nauticæ etiam peritus esset, exploraturus, postea ipsum cum reliquis captivis liberum dimissurus. Detectâ interim proditione, acrique coortâ pugnâ, periculum, quod vitæ fortunisque nostris ingruebat, haud aliter à cervicibus nostris depellere potuimus.

Quinque aut sex istorum nebulonum magnà in natando celeritate usi, arreptâ unâ ex naviculis, in terram evaserunt. Tam celeriter etiam adverso vento pronatabant, ut Celox nostra, remis impulsa, eos assequi non posset.

Hoc in tumultu tres tantum ex nostris vulnerati sunt. M. Glaskockus duo acceperat vulnera, quorum alterum in tergo satis profundum ac periculosum erat: M. Tindallus, quem inermem cominus aggressi erant, inverso nonnihil corpore, vulnus in brachio excepit: Nauclerus autem, ut dictum in ventre plagam sustinuit: qui tamen omnes, Dei gratia, probè curati, ac feliciter sanati sunt.

CAP. VII.

DECIMA nona Januarii ad novem incultas, nec abs hominibus habitatas insulas pervenimus, quas Lusitani, Almaisant, nominant.

Die 20. celocem nostram ad harum insularum unam summo mane aquam recentem allatum ablegavimus, quæ tamen aquæ vacua ad nos rediit; interim cùm magna turturum ibi reperiretur copia, sex eorum secum attulit.

Postridie ad aliam quandam insulam deflectentes, reperto 13. orgyiarum fundo anchoras fiximus: cum verò portum haud incommodum nacti videremur, ibidem usque ad primum Februarii diem substitimus, abundè nobis interim de recenti aqua, nucibus Indicis, piscibus, palmitibus, columbis prospicientes.

Calendis Februarii, vento nos à puppi prosequente usque ad 19. diem continuò perreximus, quo secunda vice Æquinoctialem lineam subivimus: die verò 15. *Malveidii* regio nobis in conspectum se obtulit.

Decima sexta die anchoras duobus à continente milliaribus ad 12. orgyias depressimus, celoce ad cibos viribus recreandis necessarios in regionem dimissa. Verùm illi, cùm neque commodè navem ad littus propellere, neque ulla ratione incolas meticulosos possent ad colloquium allicere, re infecta redierunt. Itaque sub meridiem aliò vela direximus. Sub idem tempus pueri cujusdam nautici, Guilhelmi Actoni nefandum scelus innotuit: quam ob causam in jus vocatus, capitisque damnatus, tertia Martii die, summo mane, meritò mortis supplicio affectus est.

Martii 21. iterùm desertam quandam insulam conspeximus sub altitudinis gradu 12. minutis 17. Progressi ad 3. milliaria, tres montes seu scopulos, itidem incultos,

cultos, habuimus obvios. His è regione tres insulæ obiiciebantur, in quarum una, *Sacatora*, quòd portus esset commodus, anchoras jecimus. Incolæ, ut primum nos conspicati sunt, accensis passim ignibus in fugam se conjecerunt: quod opinionem nobis attulit, paulò ante damnum aliquod ipsis allatum esse. Scapham quidem ad littus impulimus, verùm qui in ea erant, omnia quàm diligentissimè perlustrantes, nihil repererunt, quod recreandis viribus inservire posset.

Littus itaque hac vespera legimus, si fortè meliorem portum possemus deprehenderer.

Pridie Calendas Aprilis Gusseratarum quandam navem xylino, Calicoë, & Pentathoë onustam, quæ Adenam versus ibat, obviam habuimus. Huic comites nos adjunximus, quòd dicerent, civitatem istam emporio frequentissimo maximè nobilem esse, quod secùs tamen experti sumus: quippe, quę militum præsidio ac castello, quod mare undique alluitur, ac 32. tormentis majoribus instructa est, munita, 50. ejusmodi tormenta in sui defensionem continet.

CAP. VIII.

ADENAS 10. Aprilis pervenimus. Gussaratarum navis in portum civitatis subducta, nuncium Prefecto attulit: venisse Anglos, qui commercia cum incolis instituere cuperent. Is statim Admiralem suum ad nos ablegavit, ad quem Generalis noster cum aliquot sociis incautiùs progressus, à quatuor equitibus robustissimis exceptus, ac magna solēnitate ad Præfectū civitatis est abductus. Qui, cùm Generalem nostrum, simplicem ac credulum esse animadverteret, illum in ædes quasdam deduci, ibique firmo Janitzarorum præsidio custodiri jussit: qua quidem custodia ego unà cum Generali sex integras septimanas detenti fuimus.

Interim Præfectus iste Generalem nostrum adegit, ut ex navi nostra tantùm ferri, stanni, pannique expromeretur, quòd illa æquo precio se empturum simularet, ut plusquam 25000. taleris censerentur. *Perfida Præfecti Adenarum malitia.*

Ubi verò isthæc in terram egesta sunt, omnia sibi vectigalium jure vendicavit. Mox 27. Maji dimisso Generali duos ex mercatoribus detinuit, quos, nisi 2000. taleros pro anchoris isticloci defixis exsolverent, minimè libertati se restituturum edixit.

Cùm verò universa societas tantum pro illis dependere recusaret, illos octo dierum itinere ad Bassam *Sienensem* curavit deportandos.

Die 28. Celox ad nos reversa retulit, Nauclerum suum, à Thoma Clarcæo, qui præacutum malleum capiti ejus inflixerat, nefariè trucidatum esse, eam duntaxat ob causam, quod Aquæ vitæ, seu Rosę Solis paululum in extremos usus reservare decrevisset. Sicarium hunc extimularant Volpertus Franciscus Driverus, Andreas Gansius, & Edoardus Hillius. *Nauclerus trucidatur.*

Itaque pridie Calendas Junii causa coram judicibus capitalibus cognita, duo ex iis ad mortem condemnati, in celoce, ubi facinus perpetratum erat, suspēsi sunt. Reliqui duo vindictam divinam haudquaquam effugerunt. Edoardum enim Hillium Charibes, seu Anthropophagi vorarunt: alter, membris putredine corruptis, consumptisque miserè extabuit.

Tertia Junii die denuo ad iter nos accinximus, strenuè pergentes, donec per fretum aliquot milliaribus à *Moqueo* dissitum in mare Rubrum penetraremus. In ostio freti istius brevia ad duo occurrunt milliaria, quæ justa latitudine declinanda

 sunt,

ſunt,ſi quis ſalvus in ipſam civitatem,quæ 6.milliaribus inde diſtat, pertingere velit.Statio hoc in loco navibus ſubducendis, anchoriſque ad 14. orgyias ſolo ſolido infigendis commodiſſima eſt.Neque portus unquam navibus vacat. Confluunt enim eò Caravanæ tanquam ad Emporium longè celeberrimum ex Siene,Mecha Goa,Alexandria. Noſtræ etiam merces,quæſtu uberrimo,diſtrahuntur,utpote ſtannum,ferrum,plumbum,panni,gladii,frameæ,aliæque res ex Anglia deportari ſolitæ. Mercatus quotidie celebratur frequentiſſimus,ubi omnis generis fructus ceraſa,mala cotonea,dactyli,uvæ,limones,*Praches*,aliæque plantę venum exponuntur,quod maximè ſum demiratus, cum aſſererent incolæ ſeptennii ſpacio, nullas iſtic loci decidiſſe pluvias:nihilominus tanta frumenti copia ibidem cernebatur,ut modius 18.nummis Anglicis æſtimaretur.

Pecudes quoque vili admodum precio comparari poſſunt,bos tribus taleris, capra,ut & ovis,dimidio æſtimabatur Piſcium verò tantum tribus nummis Anglicis emeris , ut decem viris in prandium ſufficiant. Inprimis Delphines , marini piſces , praſimi , mulli , aliique varii generis hoc in loco commendantur.

Incolæ civitatis Arabes ſunt,Turcarum imperio ſubjecti : Si quis Arabum contra leges peccet,acerrimè coram judicio punitur,& plerumque ad remos condemnatur,quòd alia ratione in officio haud facilè contineri poſſent.

In hac civitate à 13. Julii uſque ad 18.manſimus,quo deperditis duabus anchoris,cœptum iter continuavimus. Circa 5. Auguſti diem ex adverſo civitatis *Sajos*, quæ Regis aula eſt,anchoras ejecimus.

Unus ex noſtris mercatoribus in terram progreſſus munus Regi obtulit, ſimulque copiam ſibi dari petiit, recentem aquam , capras aliumque neceſſarium pro navi noſtra commeatum comparandi. Verùm Rex,mulierum pavorem nimium prętendens,hoc ipſi denegavit,interim ad civitatem *Roadam*,quæ 5.milliaribus inde diſtaret,nos ablegavit;ubi pro ratione loci neceſſariam annonam eſſemus reperturi.Quo delati,de recenti aqua,capris,aloë,Saccotrina ,ſanguine draconis, aliiſque rebus precioſis nobis proſpeximus.

CAP. IX.

SUBSTITIMUS hoc in loco à 5.uſque ad 18.Auguſti diem,quo vela *Cambajam* verſus dirigentes, 28. die *Moam* tenuimus. Hîc unus ex ſociis monuit,ducem precio , quod 20. Taleros non excederet, comparandum , qui per anfractuoſas Syrtes , ac periculoſa brevia Suratum usque nos comitaretur. Verùm patronus navis , qua erat imprudentia , ſalutare hoc conſilium neglexit.

Itaque cum 29.die iter ingrederemur,ſpe ducti bona , optimo tramite nos proceſſuros:continuò à decem ad 7.6. imo etiam 5. orgyias aberravimus navi fundo periculosè admodum bis impactâ.

Naufragium. Secundò enim impetu navis clavus diſruptus in undis periit:cumque excuſſis anchoris biduum ibi hæſiſſemus,navis fruſtillatim dilabi cœpit: itaque cùm præter oblongam ſcapham,nulla alia ſupereſſet navis, in quam confugeremus: hac ipsâ ex majori nave tormenta majora in Celocem tranſtulimus. Faber verò nauticus omni diligentia navim revinciens atque reſarciens , tantum ſuâ induſtriâ perfecit,ut in extremo hoc periculo,quo perditum ituros nos omnino exiſtimabamus, ſedecim homines,unà cum navi,incolumes ad littus pertingerent.

Die 2. Septembris,veſperi horam circiter ſextam navis iterum fundo alliſa, tantum aquarum imbibit, ut quatuor integras horas iis exhauriendis fruſtra impen-

pendentes,in scapham demum,aquarum ingravescente impetu,compelleremur. Mercatores nostri 10000.argenti libras inter majorem & minorem navis malum repositas habebant,ex his Generalis unicuique nostrum liberam fecit potestatem ausportandi,quantum commodè se ablaturum consideret,etiamsi ad 3000. libras summa assurgeret.

Itaque hic 100.ille 40.alius 50.quidam plures,quidam pauciores auferentes libras deserta navi, omnique cibi potusq; neglecto commeatu, velum sub horam circiter duodecimam erexerunt, sperantes, in terram, quæ Orientem versus 20. milliaribus remota erat,sese hac ratione evasuros. Sic noctem istam,diemque insequentem ad horam usque 6.vespertinam absque ulla corporis refectione transegimus,donec 3.Septembris die parvam quandam insulam, brevibus quasi circundatam prospiceremus.

Scapha rumpitur. Interea,ingruentibus pluviis,scapha nostra,quæ 55. homines vehebat, circa medium rupta dissiliit:nihilominus Deo visum,ut erecta iterum malo, superatisq; brevibus istis,in portum Gandevensem,incolumes eniteremur. Loci incolæ, cùm tantum virorum agmen duabus scaphis advehi cernerent, impulsis tympanis ad arma conclamarunt,Lusitanos nos esse rati,qui urbes ipsorum expugnaturi , istoc in loco appelleremus. Quod animadvertentes nostri, Gussaratam quendam,qui casu aliquo nobis adhæserat,ad littus misimus,qui incolas de nostro infortunio edoceret. Cùm igitur Anglos nos esse, ac naufragium passos intelligerent, viam, quę in civitatem *Gandevam* duceret,nobis commonstrarunt.Cujus Pręfectus,audito nostro infortunio,nonnihil miseria nostra affici visus,admodum benignè atq; humaniter nos excepit.Atque is maritimi nostri itineris finis fuit.

CAP. X.

Gandeva civitas. QUARTA Septembris die, Anni 1609. *Gandevam* pervenimus. In hac civitate portus est amplissimus,qui complures naves quadraginta aut quinquaginta onerum capaces continet. Loco sita est fertilissimo,atque ab Ethnicis Præfectis gubernatur.

Sabaja civitas. Die 25.Septembris *Surratum* versus instituto itinere *Sabajam* venimus,qua in civitate multæ netrices ac textores reperiuntur; qui *Calico*,seu linteamina Indica magnâ copiâ conficiunt.

Surratum. Hinc *Surratum* petiimus,ubi *Wilhelmum Finckium* Mercatorem anglum, *M. Johnsoni in Chrapside* curatorem offendimus, qui nostro nomine Præfectum accedens illi miseriam nostram exposuit.

Verùm is muneribus jam antea corruptus,ut posteà patuit, calumniis , quæ de nobis spargebantur, fidem habuit, ac si homines essemus rebelles ac seditiosi, qui id unicè molirentur,ut tumultu quodam excitato urbem suam facerent. Itaq; triduum in Cœnobium quoddam detrusi, post in Ethnicam domum deducti sub accurata custodia mansimus , donec tandem intercessione atque opera Wilhelmi Finckii rhedas, equos aliasque res ad iter necessarias obtinuimus: quibus instructi ad Magnum Mogolem, ut in illius quoque sinum miserias nostras effunderemus, perreximus.

Surratum pervetusta ac celebris est civitas,muro cincta lapideo, ac fortissimorum militum præsidio munita:emporio maximè nobilis,ubi sæpè 500.onerum naves conspiciuntur,quæ quia ob periculosas syrtes propiùs urbem succedere metuunt,per alias minores allevari,atque exonerari solent.

Agra. Die 23 Septembris *Surrato Agram* versus discessimus.Nostrum erant,unà cum am-

Generali,52 qui 21.rhedis,propriis partim,partim conductitiis,ac 19. equis versus amplissimam urbem,*Bramportum* vehebamur:priores duas noctes sub dio in campis consumpsimus.

Bräportus.

Vigesima sexta die *Nawbonam* pervenimus,ubi saccharum ingenti copia provenit,ut & xylinum omnisque generis frumentum, oryza, triticum, fabæ, pisa, Cheecoës,Lanteechoës,Motru &c. Terra usque adeò fertilis est, ut quis duas lactis mensuras dimidio nummo anglico, gallinam sesquinummo, 16. ova unico nummo Anglico possit redimere.

Navvbona.

A *Gandeva Sabajam* usque numerantur *Cursus* 12.à *Sabaja Surratum* usque totidem.Duo autem *Cursus* tribus Anglicis milliaribus respondent.

Die 27. duodecim emensi cursus ad quandam Bannianorum civitatem, *Daytaototen* pervenimus. Hic *M.Revetus*,unus ex mercatoribus nostris diem suum obiit.Civitas ista,cum per Magnum Mogolem vi expugnari non posset,certis conditionibus cum ipso transegit,ita ut titulum ejus *Bannianorum* Rex semper retineat.Biduum in ea morati omnis generis aromata, præstantissimam *Pentathoen* ac *Callicoleinen* vidimus.

Daytaotote.

Calendis Octobris, confectis duodecim Cursibus,sub dio pernoctandum fuit.

Postridie quatuordecim cursuum peracto itinere,ad aliam quandam Bannianorum civitatem,*Notherberrium*, pertigimus. Magnus in hac urbe est mercatus,ubi omnis generis ex orichalco confecta supellex magnâ copiâ distrahitur, utpote ollæ,cacabi,candelabra,sartagines,item ferrei thoraces,gladii, scuta, hastæ, equi contra telorum jactus muniti,Cameli,ac diversi sexus animantia alia. Tela quoque xilina,*Pentathoës Callicoleine*, pepla pro tiaris seu pileis Turcicis velandis, item Limones,Pozathoës,cujus tria pondo unico nummo veneunt, aliaque id genus aromata ibidem reperiuntur. Panni certè Anglici, magno cum lucro hîc divenderentur,cum levidensa in summo sit precio. Auro insuper atque argento abundant incolæ, qui humaniter admodum atque amicabiliter cum peregrinis norunt agere.

Notherberrium.

Tertia die, decem absolutis cursibus,ad parvam quandam civitatem, loco culto sitam, *Saylotem* nempe pervenimus, ubi etiam Saccharum, aliæque fruges quam uberrimè succrescunt.

Saylote.

Postridie per 18. cursus *Saddiseam* attigimus: in qua civitate præsidium militum alitur: Hanc Tyndea fluvius, omnis generis piscium feracissimus alluit, qui *Surratum* usque profluens, Bannianorum & Gussaratarum regionem distermi nat.

Saddisea.

C A P.

CAP. XI.

BANNIANORUM gens longè fortiſſima eſt. Hi Deum mirabili ritu colunt, videlicet idolis lapideis, quorum capitibus balneares faſcias ſuſpendunt, poſtea converſis ad Solem capitibus, hunc venerantur, hunc adorant, huic omnium ſuarum fortunarum incolumitatem acceptam referunt. Atqui majorem hâc idolomaniam perpetrant. Vaccam enim auro gemmiſque decoratam, atque in capite corollis floribusque venuſtiſſimis exornatam, ad ſepulturæ ſuæ locum deducunt, pòſt concione habita, illi pedes ungulasque deoſculati ſummos honores deferunt: quam ſuperſtitionem non ſine tædio intueri potui. Cauſam, cur id facerent, rogati reſponderunt; Hanc matrem eſſe omnium reliquorum animantium, quæ lac, butyrum, caſeum, juvencos, quibus arva colerent, demum pelles, ex quibus calceos conficerent, tanquam ex largo ſinu ipſis ſuppeditaret. Adhæc ſine pudore aſſerebant; hanc à matre Deûm conſecratam, quæ ſummo præ cæteris animantibus honore coleretur. Nos Bannianis relictis, trajecto amne *Tyndea*, in Gentilium regionem deſcendimus. Ubi tanto agmine, partim ciſiis, partim equis vecti, prope Saddiſeam venimus: incolæ nos hoſtili civitatis occupandæ animo iſthuc viam affectare arbitrati, clauſis undique portis, tormenta ſua in nos direxerunt. Verùm Generalis interpretem ſtatim ad eos miſit, qui de inſtituto noſtro itinere ipſos edoceret. Itaque Præfectus ipſe portas aperiens magna ac ſolemni pompa, quàm amiciſſimè nos excepit. Quia verò nox jam ingruebat, juxta ripam fluvii caſtrametati ſumus: poſtridie urbem ingreſſi, noctem inſequentem ibidem permanſimus. Orto verò ſole denuò in viam nos dedimus, ac confectis duodecim Curſibus in Cœnobio quodam pernoctavimus.

Bannianorum idololatria.

Septima Octobris ad magnam civitatem Bramportum, ubi magni Chami Chanawæ ſedes eſt, præſidio militari probè munita, perreximus. Hoc in loco à bellicis muneribus vacuus animum oblectare, ac genio plerumque indulgere ſolet. Reverſus is eſt ex militia, vigeſimo primo Octobris, adductis ſecum 1500. Elephantis, 30000. Equis, 10000. Camelis, & 3000. Dromedariis.

Bramportus.

Regio hęc verſus Septentrionalem Occidentis plagam ſub altitudine 20. circiter graduum porrigitur: Muſquettæ, bombardæ, piſtolæ, petronellæ, gladii magno hîc ſunt in precio, ſclopi verò igniarii nihil valent. Magna quoque panni ibidem eſt caritas. Trita enim penula, vix 20. ſolidis æſtimanda, 3. Sterlingiorum libris cenſebatur.

Chami exercitus bellicus.

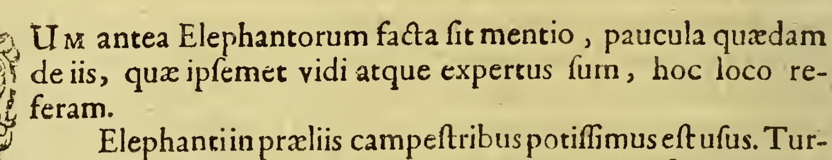
Cùm à ſeptimo Octobris, uſque ad undecimum Novembris in hac civitate ſubſtitiſſemus, ego una cùm *Johanne Furchmanno* uno ex mercatoribus noſtris ad Capitaneum me contuli, quò ſalvi conductus literas, liberè ad Magnum Mogolem proficiſcendi ab ipſo impetrarem. Is ſtatim nos interrogavit: annon animus nobis eſſet bellica ſtipendia facere, quæ, ſiquidem operam noſtram ſibi condiceremus, quàm ampliſſima nobis largiturus eſſet. At regeſſimus; Miſeros nos eſſe mercatores, qui variam fortunam exper-

ti, naufragium tandem essemus passi. Tum Capitaneus, Nullos ibi, inquit, mercatores sive Anglos, sive alios reperiri, se militem esse, ac bellicis labiribus assuetum.

Cùm in patria uxores & liberos nobis superesse diceremus, qui reditum nostrum summis desideriis exoptarent: Rectè nos facere, respondit: ac lege sua prohiberi, ut quis invitus detineatur. Porrò contanti: annon uniones aut gemmas quasdam Gynæcéo gratas penes nos haberemus: ego cleinodium quoddam 40. Sterlingiorum libris vendidi. Denique Secretario suo, ut salvi conductus literas conficeret, mandavit, quas postea sigillo suo majori firmatas nobis porrexit, ut tutò iter nostrum *Agram* versus prosequi possemus.

CAP. XII.

De Elephantis.

CUM antea Elephantorum facta sit mentio, paucula quædam de iis, quæ ipsemet vidi atque expertus sum, hoc loco referam.

Elephanti in præliis campestribus potissimus est usus. Turriculam enim ligneam, quatuor æneis tormentis instructam tergo ejus superstruunt; in hac decem viri sagittis arcubusq; armati, qui tormenta istæc displodant, collocantur. Unde, quantæ hujus belluæ sint vires, facile est colligere. Vidi aliquando regium adduci Elephantum, huic tormentum 21. pedes longum, quod globum septem pollices altum projiciebat, carro impositum ex latere montis in altum proponebatur protrahendum: Quod cùm Elephas paulò segniùs exequeretur, neq; Magistro suo satisfaceret, is ignaviam illi exprobrans, vix pabulum eum promereri dixit. Cùm verò ea Elephantorum sit natura, ut non patiantur ulla in re sibi contradici, sed superbè admodum de se sentiant; Elephas quoque iste ad convicia Magistri retrò nitens, carrum frustillatim discerpsit, ac tormentum humi afflixit. Postea cum Fabrorum operâ novo extructo carro tormentum esset impositum, idem adductus Elephas, proboscide rotas arripiens, tormentum in locum â Magistro destinatum, nullo negocio pertulit.

Elephantorum cutis tanta est duritie, ut Musquettæ ictu penetrari nequeat, capite atque alvo tantummodò exceptis. Animal est admodum ingeniosum, quod verbis solummodò regitur, quippe quod ex mandatis mentem magistri sui probè intelligit.

Civitas Bramportus, est Londino longè major, in qua omnis generis vigent commercia. Certè una ex celeberrimis, quas quidem ego viderim, Tartarorum est civitatibus. Cives habet benignos atque affabiles, multos adit patritios, fluviis fossisque limpidissimis est irrigua: hortos ac viridaria passim cernas amœnissima, ubi deambulando tempus fallere jucundissimum est. Prospectum certè auguстiorem nusquam vidi. Hîc unicuique feras sectari, volucresque telis configere liberum est. Si cui grave pedibus iter facere, is equum Talero qui 4. solidis æstimatur, sibi poterit comparare, quo deinceps pro libero arbitrio utatur. Existimo etiam hac in civitate, cum multi in ea degant nobiles ac patritii, vestes nostras auro argentoque contextas, holosericas, subsericas, pannos laneos,

latiores,

latiores, rariores, communes commodè non ſine uberrimo quæſtu divendi poſſe.

Novembris 11. die, Ego, Johannes Salebanckus, & Johannes Furchmannus, comitem ſeu viæ ducem nacti unum ex incolis, iter noſtrum Agram verſus direximus, ſalutato priùs Capitaneo, qui febri vehementiſſima correptus exiguam ſpem fovebat, brevi ſe priſtinis viribus reſtitutum iri. Conſtitueramus unà cùm *Caravana*, ſeu mercatorum cœtu, qui ex 150. Camelis conſtabat, iter ingredi: Verùm Capitaneus nos monuit, Caravanæ iſtius adventum, ſeptem adhuc dies nobis expectandum fore; itaque potius nos facturos, ſi bidui itinere, quod abſque ullo periculo ac prædonum metu peragi poſſet, ad aliam quandam civitatem pergeremus, ubi Caravanam copioſiorem, & commeatum tutiorem eſſemus habituri.

Quare die 12. ad civitatem *Caddoram*, 15. curſibus à Bramporto diſſitam pervenimus, ubi noctem iſtam tranſegimus. Præfectus loci, cùm peregrinos ac Chriſtianos nos eſſe intelligeret, ſtatim interrogavit, quid acturi, quò iter inſtituiſſemus. Nos *Surrato* venire, *Agram* verſus ad Regem tendere diximus. Ille verò acriùs inſtitit, ac; Quidnam apud Regem eſſemus acturi ſciſcitatus eſt: Tum ego miratus hominis importunitatem, qui ad amuſſim omnia contaretur, duriuſculè reſpondi: Negocium noſtrum nimis eſſe arduum, neque ipſi revelandum. Cùm nihilominùs priuſquam urbe exiremus, ſe id ſcire velle, oſtenderet: Me vel invito ipſo urbe exiturum reſpondi. Itaque ad iter nos paravimus, viſuri, num quis abſq; legitima nos eſſet detenturus. Præfectus id animadvertens, *Cottwalem* ſeu Conſulem civitatis ad nos miſit, interrogatum, Cur tanta verborum aſperitate Præfecto eſſemus obloquuti? Cui reſpondimus: Non duriùs nos eſſe locutos, quàm interrogata ejus flagitare: Præfecti haudquaquam eſſe, de negociis coram rege conficiendis ſciſcitari, aut nos ad ea detegenda velle adigere: ſimulque ſalvi conductus literas Cami Canoës ſigillo munitas ipſi commonſtravimus. Tum Præfectus cum viginti primoribus Civitatis ad nos veniens, peramicè nos rogavit, noctem iſtam ibidem permaneremus omnem benevolentiam pro conditione loci nobis offerens, ſimulq; periculoſum admodum iter nos ingreſſos innuens. Itaque noctem iſtam in hac civitate ſubſtitimus. *Caddora.*

Poſtridie Tabacci, quod nobiſcum ex Anglia tuleramus, ſelibram Præfecto donavimus, quod munus ille grato animo à nobis accepit.

Die 13. *Savvbonam*, quæ 14. curſibus à *Caddora* diſtat, pervenimus: Peracto vix dimidio curſu, Præfectus 12. equites, arcubus & ſagittis probè inſtructos nobis ſubmiſit, qui aliquam viæ partem, ad 12. circiter leucas Anglicas, ubi maximus periculi metus, nos deducerent. Savvbonæ Caravanam 500 Camelorum, qui ſerico ſimplici, variegato, pannis omnis generis, ſaccharo, aliisque mercibus onuſti ex Bramportu, Bengala, Cambaja Agram verſus contendebant, invenimus.

CAP. XIII.

Die decima quarta, cum Caravanâ iter ingressi, emensis duodecim Cursibus, ad cœnobium quoddam, cui *Tindeya* nomen, divertimus.

Die 15. decem Cursus peragravimus, pernoctem in sylva quadam commorati.

Postridie magnam Civitatem *Cannowam* ingressi sumus: Commercia in hac urbe ex panno, gladiis, musquettis, thoracibus ferreis, à sagittarum trajectione immunibus, sunt frequentissima. Magnus quoque eorum fructuum, quibus tinctores utuntur, hoc in loco est proventus. Atque existimo pannos nostros Anglicos haud incommodè hic distrahi posse. Cœlum, cùm regio ad Septentrionem vergat, mensibus Januario, Februario, Martio, aliquanto est frigidius.

Decima sexta die, 14. Cursus progressi, ad ingentem quendam fluvium *Anderam* dictum devenimus, Fluvius hic amplitudine & latitudine Thamesin prope Wallwichiam exæquans, Bengalam usque ubi ultimus Gentilium limes est, excurrit. Nos trajecto fluvio Gentilium finibus excessimus.

Gentilium mores. Gentiles summum Deum, Solem agnoscunt. Nihil sanguineum comedunt: existimarent enim, se eâdem operâ patrum, matrum, fratrum, sororum, aliorumque agnatorum fato defunctorum, animas comedisse.

Credunt enim, Homine demortuo, animam ejus in aliam quandam bestiam aut hominem commigrare. Itaque nisi bestiarum esu abstinerent, fieri posse, ut unà cum bestiarum carne, quis suorum agnatorum animam devoraret. Ex una quaque re vitali spiritu prædita, Deos sibi effingunt: quicquid manè primo illis obvium fuerit, id per totum istum diem pro Deo, sanctoque venerantur.

Nos omissis Gentilibus, ad Bulloitas, seu Pythagoricos transiimus: ac 17. quidem die *Gorram* tenuimus, ubi *Surroyes* seu diversoria multa extructa sunt, in quibus cameli, equi, aliæque pecudes absque ullo hospitum sumptu gratis aluntur. *Gorra.*

In eadem hac civitate, quatuor diversa Gymnasia, tanquam in Academia publica, sunt constituta. De eadem urbe, quæ ambitu 8. milliaria continet, duo Regis filii diu quàm atrocissimè inter se pugnarunt, donec tandem penes *Ostlohmi* Regem *Theilem* victoria fuit, qui cùm eâ septennium potitus esset, magnus *Mogol Tamberlanes* Sextus totam illam regionem expugnavit, suoque imperio adjecit.

Decimo octavo die decem confectis cursibus ad magnum quoddam stagnum instar balnei, cujus aqua calidissima, ex terra promanat, pernoctavimus.

Sandaya. Die 19. quindecim Cursuum itinere *Sandayam* pertigimus: Magna hoc in loco lanæ, Hispanicæ non absimilis reperitur copia, ex qua vittæ Turcicis piliis obnubendis, ac Chlamides maximi minimique precii conficiuntur. Infinitos ovium alunt greges. Saccharum tantâ copiâ hoc in loco provenit, ut quemadmodum nos fœnum arefactum, sic illi saccharum equis in pabulum projiciant. Distincta quoque tam pro equitibus, quàm peditibus habent diversoria.

Vigesimo die itidem ad 15. cursus progressi, in magno quodam diversorio, cui Cœnobium adjacebat, pernoctavimus. Hîc magnam Copiam fructuum, quos *Mangee* vocant, nobis obtulerunt. Fructus est pomo non absimilis, nisi quod nucleum duro tectum cortice habeat, ejusdem cum Cerasis vinosis est saporis, qui, quod alvi profluvium commodè sistat, magno in precio habetur.

Vi-

Vigesimo primo die post duodecim cursuum iter, parvum quendam pagum subiimus.

Postridie sedecim cursus emensi civitatem Erasmiam attigimus. Hîc totius regionis incolæ, tanquam ad commune quoddam emporium confluunt, lanam, xylinum, gladios, lanceas, aliaque ad bellum necessaria arma sibi comparaturi. *Erasmia civitas.*

Vigesimo tertio die consummatis quatuordecim Cursibus, ad parvam quandam Civitatem *Zingreenam* delati sumus, ubi magna avenæ, atque herbæ tinctoriæ reperitur copia.

Die 24. sedecim emensi cursus, ad magnam civitatem *Barrandon* venimus, ubi quàm plurimi *Bannianorum*, ac *Mesulipatanianorum* mercatores, & Caravanę majores conveniunt. Frequens hîc est mercatus ex panno, equorum virorumque armis, loricis, thoracibus ferreis à telorum trajectione tutis, xylinis pileis atque Elephantorum dentibus. Magnus quoque indomitorum Elephantorum in regione oberrat numerus. Hîc dimissâ Caravanâ aliquandiu substitimus. *Barrandon.*

Vigesima septima Novembris die denuo iter ingressi, obvium habuimus *Camum* quendam seu regionis istius equitem, 40. equis 50. sagittariis stipatum, qui itidem Agram versus contendebat. Huic comites nos adjunximus; sicque unà iter facientium numerus ad 140. excrevit Sex diebus continuis per densissimas sylvas, quæ ultra 100. cursus protrahuntur, progredientes, omnis generis feras, Elephantos Leones, Tigres, Cercopithecos, *Porpentinas*, aliasque observavimus. Noctu in circuitu Castrorum lucutentum excitavimus ignem ad ferarum præcavendos incursus, ac depellendos impetus. Eques iste de natura atque indole Elephantorum referebat, eos, si animadvertant sibi ob dentes exitium imminere, sua sponte insertos robustissimæ arbori dentes confringere, sicq; ab omni periculo immunem liberè sylvas pervagari.

CAP. XIV.

TERTIA Decembris die ex sylvis feliciter eluctati civitatem *Tranado* vidimus: quemadmodum 4. die sedecim confectis cursibus, *Zajoberdeam* tenuimus: ubi fœnum ac frumentum magnâ copiâ reperitur.

Quinta die, 18. peragratis Cursibus, *Haudeam* venimus: In hac civitate cernitur regis castellum, solido saxo incisum, eoque inexpugnabile, quod 50. tormentis majoribus erat instructum. Ducenti ferè equites, duces, aliique primariæ notæ milites, quòd proditionibus, seditionibus aliisque facinoribus regis edicta violarent, captivi in hoc castello detinebantur. Duæ ibidem amplissimæ conspiciuntur ædes, Johannitarum nosocomiis non absimiles, in quibus capitanei atque equites assiduis bellis fracti aut mutilati regiis sumptibus aluntur. Unicuique in dies una *Mammothee*, quæ 9. nummis Anglicis æquivalet, persolvitur, cibus verò ac potus ex regio penu depromitur.

Sexta die attigimus fluvium *Tamlno*, qui in Indum se exonerans Pythagoreorum atque Indestanorum regionem disterminat.

Pythagoræi olim fuere gens infamis ac proditoria, apud quos lege cautum, ut marito defuncto, uxor viva cremaretur, quam in hodiernum usque diem quàm exactissimè observant: si qua ab hac lege liberari cupiat, hæc resecto ad cutim ca- *Uxores post mariti obitum exuruntur.*

 pillo,

pillo, atrata incedere cogitur, cœterùm usqueadeò infamis habetur, ut in mortis periculo constitutæ ne vilissimum quidem mancipium opem ferat.

Occasionem huic legi ferendæ mulierum præbuit inconstantia, quæ levi de causa maritis succensentes, aut eorum consuetudinis pertæsæ, veneno eos è medio tollere non erubescebant. Itaq; ut uxores teneriùs maritos amarent, colerent, neque eorum mortem exoptarent, lex lata est, quæ uxores post mariti obitum flammis exuri jussit.

Exemplum ejus rei in Doctoris cujusdam fœmina, eaque juvencula, observavi. Hæc linteo subtilissimo amicta, ac caput præstantissimis gemmis exornata curru triumphali insidens, à quatuor viris ad locum executionis se curavit deportandam: præcedebat musicorum, tympanis, tibiis, tubisq; canentium Chorus: utrinque proximè agnati comitabantur. Ut ad sepulturæ locum deventum, palus quidam terræ infigitur, ac fovea in conspectu ejus excavatur. Interea verò, dum palo alligatur, proximè agnati in genua procumbentes, Solis aliorúmq; divorum implorant opem. Utrique ejus axillæ, ut & pudendis nitrati pulveris subdebatur sacculus, atque ita succenso igni viva concremata est. Ignis verò iste ex preciosissimis lignis, Benjamine, Storace, paradisi arbore, aliaque fragrantissima materia excitari solet. Sed de his satis. Nos sequenti die, decem cursum itinere, Addaram versus contendimus.

CAP. XV.

Agra Magni Mogolis Metropolis.

OCTAVO decembris, 26. emensi cursus tandem ad totius regionis metropolin, Agram, quæ Magni Mogolis sedes atque aula est, pervenimus.

Nono die Capitaneus Haukinus ad nos venit, nosque pro more regionis ad Regem deduxit: Peregrinis enim ultra 24. horas nisi Regi se sistant, ac quinam sint, quid acturi eò venerint, indicent, commorari licet.

Nec cuiquam absque muneribus, quantulis illis, in conspectum ejus prodire fas est. Ego tum temporis exilem fistulam, ex auri uncia conflatam, ac pyropo radiantem Regi obtuli, quâ horam circiter canendo suaviter se oblectavit! Item effigiem Capitis S. Johannis Ambræ incisam, auroque inductam, quam hilari fronte suscepit.

Fistulam primariæ conjugi, effigiem verò *Suldano Cavvonæ* filio natu minimo tradidit.

Natu maximum ob motam rebellionem in vinculis detinet, quem oculis etiam orbatum vulgò ferunt: quidam tamen ex primoribus, oculos ejus duntaxat clausos ac sigillo obsignatos mihi retulit. Nomen illi est, *Pahescha*w *Schelbam*, quod proximum regni hæredem denotat. Secundum filium, *Suldanum Navvbream*, regni hæredem animo jam destinavit.

Tertius filius, *Suldanus Lawle*, *Liborniam* gubernat: Quartus *Suldanus Lill*, Gentiles moderatur. Atque hi quinque Regis filii sunt.

Præterea decem habet Proreges, qui diversis nationibus cum imperio præsunt. *Can Canawe Gussaratis* dominatur. *Can* Johannes *Bulloitis* imperat: *Can Michael Hendavvnos* regit. *Savvdes Can in* urbe *Candabara Puttanorum* Præfectum agit. *Allee Can*, *Bulloichios* in civitate *Buckero* gubernat. *Savvder Can Muttanis* præest, denique *Can Bullarch Indestanis* dominatur, qui cum Regiis filiis decem proreges conficiunt: omnes quidem sunt Gentiles, sed rei politicæ ac militaris peritissimi. Adhæc

hæc magnum nobilium alit numerum, inter quos primas tenet *Comes Nawbol*, ut & alius quidam Theaire. Hi Regem in publicum prodeuntem perpetuò comitantur. Privatas in aula operas Eunuchi expediunt.

Supremus Judicii Regii Præses, Awlee Navvbob vocatur, qui itidem Eunuchus est, formidandis opibus, ut qui 20. Elephantos, 150. Camelos ac Dromedarios ac 500. equos ad servitia paratos instructosque habeat. *Mogolis Iustitiarius.*

CAP. XVI.

HESAURARIUS ejus *Suldanus Carawdon* longè potẽtior, majori pompâ utitur: alit enim 40. Elephantos, 200. Camelos ac Dromedarios, 1000. equos. Quotiescunque jus dicturus in publicum prodit, aurea argenteáve talari indutus Elephanto insidet, interdum etiam à quatuor mancipiis in lectica quasi in cunabulis magnâ pompâ ac solemnitate deportatur, ac quatuor illi argentea sceptra, decem vexilla præferuntur. Tantùm honoris huic ab incolis defertur, ac si rex ipse esset. Diebus Martis ac Jovis, Rex ipse jus dicit, ac litigantium causas audit: vectigal etiam à peregrinis pro libero arbitrio, summa tamen æquitate exigit. Sæpe enim decem duntaxat solidos ex mercibus 200. libris æstimatis reposcit. Si Mercator longinquis regionibus China, Bengala, aliis eò veniens, vereatur, ne cum detrimento suo merces distrahantur; Regi solummodò id significat, qui si merces istæ Regibus, principibus aut nobilibus conveniant, bonam illarum ipse redimit partem, reliquas tali precio nobilibus suis emendas offert, ne ob damnum, solum vertere ac foro cedere Mercator cogatur, sed aliquid etiam ex iis divenditis lucrari possit. *Thesaurarii pompa.*

Mogol ipse aulam habet augustissimam, regio ac ducali fastu, omnisque generis deliciis admirabilem. *Mogolis aula ac pompa.*

Quotidie in conspectum ejus 50. Elephanti regii, auro argentoque vestiti, cum tubarum cantu ad certamen acerrimum adducuntur: quo fit, ut mutuis, iisq; lethalibus interdum sese conficiant vulneribus, tantoque odio ac fervore depugnent, ut nulla alia ratione, quàm objectis in faciem igni erratico ardentibus fusis divelli possint.

Quidam etiam cum equis silvestribus pugnant. Sæpe unus elephas cum sex equis committitur: Atque ipse adeò interfui, cum unus elephas duos equos primo impetu protinus prosterneret: injecta enim jugulis ipsorum longa proboscide ad se protractos dentibus porrò comminuit ac protrivit. *Elephantorum pugna.*

Vidi ibidem cicuratos Elephantos, qui Proregis filium, ex nobilibus Regis pueris unum, proboscide arreptum, ac si jamjam eum voraturi essent, molliter tamen in caput elevarent, atque ubi aliquandiu tergo insedisset, repente eundem in pedes statuerent, absque ullo damno, haud aliter quam matres infantes tenellos humi solent deponere.

Elephas fœmellam suam conspicatus, à nullo deinceps se regi patitur. Quilibet plerumque tres aut quatuor ducit fœmellas, ac duodecim catulos. Commixtio illorum peregrina ac mirabilis est: fœmella enim humi in tergum procumbit, cum qua mas superveniens congreditur. Tanta sunt verecundia, ut si à quopiam se veneri operam dare conspectos intelligant, hunc summa ope interficere conentur.

Ejusmodi oblectamenta ac certamina ludicra etiam ex aliis feris coram Rege indies exhibentur, ut puta, capris, *Vervatoes* seu *Brazoris*, leonibus, leopardis, lupis. *Aliarum ferarum certamina.*

pis. Si quis etiam ex Equestri ordine ob delicta ad mortem condemnetur, huic ex more gentis liberum est, ad duellum cum Leone subeundum provocare, quod nemini Rex denegat.

Ejus rei exemplum ipsemet vidi. Nobilis quidam primo congressu, Leoni plagam tanta vi manu inflixit, ut humi prosterneretur: verùm Leo, collectis viribus, summo cum impetu hominem adortus, eum, arreptis unà cum corde ac jocinore intestinis, miserè postmodo concerpsit ac dilaceravit.

Crocodilorum cum Equis pugna. Reperiuntur ibidem Equi prælio cum Crocodilis concertantes. Vidi ego uno tempore duos caballos à Crocodilo interfectos. Crocodili isti in fluvio *Indawe* vivunt: hic in Mesopotamiam excurrens, cymbas, 40. onerum capaces vehit, piscium que omnis generis refertissimus est.

CAP. XVII.

Cibi paratu faciles. SINGULIS diebus, totâ septimanâ quatuor mercatus celebramur, quibus omnis generis merces æquo ac tolerabili precio emuntur ac venduntur: utpote, gallina Indica 6. nummis, caprea viva talero, ovis duobus solidis, capra totidem, par boum 4. taleris, qui faciunt 16. solidos Starlingios, porcus saginatus 2. item solidis: Bestias hasce sol. Christiani emunt aluntque, ac Banniani vendunt. Tantùm piscium tribus nummis emitur, ut quinq; hominibus in prandium sufficiant.

Magna quoque omnis generis fructuum, limonum, malorum aureorum, cerasorum acidorum, uvarum, pyrorum, pomorum, prunorum, ibidem cernitur copia. Ex uvis vinum non exprimunt, cum illud lege ipsis sit prohibitum: Cæterùm uvæ passæ magnitudine ac pulchritudine sua pruna damascena exæquant.

Auratæ, holosericæ, sericæ vestes magno numero ex Persia & China advehuntur, quæ tamen bonitate & precio nostris cedunt: præsertim nostrates panni, qui lucidi sunt coloris, illorum longè superant, cùm eorum panni ex simplici ac crasso filo *Esmeriæ*, quæ *Lyhoviæ* civitas est, contexantur. Primas ex his rubro panno, qui venetum ruborem æmulatur, tribuo, quo plerumque equestris ordinis viri amiciri solent.

Vocabulum *Mogol* ipsorum linguâ, magnum ac sapientem Regem denotat: est enim vir prudentissimus, ex antiqua Tartarorum prosapia, multorum regnorum dominus. In titulo hæc usurpat nomina; *Pateschaw*, *Shelham*, *Schog*; omnis majoris monetæ supremus dominus. Alia enim moneta cuditur *Laboriæ*, alia *Bramporti*, alia *Surrati*, in *Cambaja*, *Sabbortoni*, atque *Augrui*. Ad hæc variis regnis ac nationibus imperat, *Gussaratis*, *Bannianis*, *Bulloitis*, *Callicodensibus*, *Bengolensibus*, qui omnes sunt gentiles: item *Indestanis*, *Mogollesiis*, *Gendomiis*, *Moltanis*, *Puttanis*, *Bollochiis*, *Alkeisoris*, aliis. Nonum sese à *Tamberlaine* appellat regem. Quamvis verò magnificis hisce titulis, immensæ quoque vires ac divitiæ respondeant; nullam tamen gentem, ad fidem ac religionem suam abnegandam adigit: Imo quo constantiùs ac pertinaciùs quis in religione sua perseverat, hoc majori in honore apud regem habetur. Præ cæteris sectis magni Christianos facit, quibus duplo majora, quam cæteris nationibus, privilegia indulsit: adhæc perpetuis stipendiis duos Monachos alit, quibuscum de religione Christiana, ac Christianorum ritibus identidem confert. Eo in loco, ubi preces fundit, aut de rebus ad religionem pertinentibus deliberat, Beatæ

Christiani magni fiunt apud Mogolem.

ctæ Virginis Mariæ imaginem ob oculos positam habet, ac dixisse fertur: Facilè se Christianorum sacris assensurum, nisi infinito divorum, Deorúmque numero absterreretur. Cùm eò in loco commorarer, Armenius quidam abnegato Christianismo, temporalis lucri causa, ad æthiopicam superstitionem defecerat, quòd cùm ad Regem percrebuisset, dixisse fertur; Rectè quidem factum, neque improbam permutationem esse, siquidem animarum salutem hac ratione consequi se posse existimaret: sin minus, compendiosiorem ipsi ad honores obtinendos futurum fuisse gradum, si in Christiana fide constans perseverasset.

Gratus quoque ac munificus est admodum: cum enim quidam illi parvum quoddam animal offerret; huic mille *Ruckios*, seu 100. Starlingiorum libras donavit. Alii pro cane venatico, tantumdem liberaliter refudit: quemadmodum etiam uni pro duobus Gallis 2000 *Ruckios* donasse fertur. Christianus quidam Monachus, ut rem certissimam mihi retulit: se aliquando ex ipsius Regis ore audivisse: Decretum sibi in monumentum seu sepulturam patris sui, centum auri myriadas impendere. Novennium jam integrum in monumento isthoc extruendo desudatur, quod insequenti quinquennio vix absolvetur, quamvis quinquies mille viri strenuè in eo laborent. Materia ex præstantissimo est marmore artificiosissime in novem angulos elaborata: Locus ambitu suo duas leucas Anglicas continet, ac novem continuis contignationibus suspenditur. *Mogolis munificentia.*

Falcones omnis generis, item Phasiani, perdices, anseres, mergi, anates sylvestres, aliæque volucres magno numero ibidem reperiuntur.

Molossos, seu Canes Anglicos majores, nullos haberet: nisi spurios quosdam, quorum duo integrum diem unicam feram consectantur, priusquam illam possint, prosternere: nihilominus magno apud illos sunt in pretio, qui vestes illis conficiunt ut mundiciem conservent, ac frigus omne ab illis depellant. Saltus peculiares, quibus feræ includantur non habent, sylvis communibus contenti, in quibus unicuique venari liberum, exceptis sex in circuitu Agræ milliaribus, quem locum sepimento munitum suæ oblectationi ac voluptati Rex destinavit. Ajunt hunc Regem, decem alere conjuges, mille Concubinas, ducentos Eunuchos seu castratos: Tertiæ conjugi majoris sigilli custodia est concredita.

Cùm itaque magnificam, amplissimam, opulentissimamque hanc urbem, Agram, atque universam Regis aulam pro lubitu essem contemplatus, demum 18. Januarii unà cùm Josepho Salebanco, ac Johanne Furchmanno Regem accessi, liberum in Angliam discedendi commeatum, quàm humillimè petiturus. Rex benevolè nos interrogavit: Numquid operam nostram in re militari ipsi essemus condicturi; alimenta ac stipendia satis liberaliter nobis suppeditatum iri. Cui summissè de honore habito gratias agentes, nos excusavimus: Non nostri nos esse juris, sed aliis obstrictos, adhæc conjuges ac liberos in patria superstites reditum nostrum anxiè exoptare. Itaque legum præscripto, ac naturæ vinculo ad reditum quàm primùm maturandum astringi. His auditis quàm clementissimè veniam abeundi nobis indulsit, ac confectis per primarium Secretarium literis, quibus libera per universum ipsius regnum commeandi potestas fiebat, majus sigillum, à tertia conjuge repetitum, impressit, easque sua manu subscriptas nobis exhiberi jussit. Postmodò ad supremum monachum, seu primatem totius cleri, virum authoritate ac dignitate in aliis etiam regnis celeberrimum, me contuli, ac literas commendatitias ad vicinos reges ac principes, quorum limites nobis transeundi erant, ut & religiosos ac Clericos alios flagitavi, quas benignè mihi concessit. Adhæc commendavit me suis literis,

E Jo-

Johanni Midnallo Anglico cuidam Factori, qui triennium *Agræ* subſtiterat: verùm cùm is ante meum in Angliam reditum, Indias Orientales denuo adiiſſet, litteras illas M. Grenawajo, Indiæ Orientalis mercatorum collegii ſupremò directori, tradidi.

Die 21. Januarii Capitaneo Haukino extremum vale diximus, illoque in ſumma apud regem authoritate relicto, diſceſſimus. Diurnum enim ſtipendium ipſi à rege ordinatum, ultra 100. Ruckios, qui decem Starlingiorum libras faciunt excurrit: Cani quoque ſeu Equitis aurati titulum gerit, ac cùm præcipuis Nobilibus ipſoque adeò rege quàm familiariſſimè verſatur. Unde ſpes affulget haud vulgaris, magno illum patriæ futurum emolumento.

Vigeſimo ſecundo die iter Angliam verſus ingreſſi ſumus. Quinque eramus Angli, Ego, *Joſephus Salebanckus*, *Richardus Martinus*, *Richardus Foxus*, & *Guilhelmus Aſchelerus*, unà cum viæ duce Æthiope quodam. Sic quinque equis, duobus Camelis inſtructi *Iſpaham* Perſiæ civitatem verſus, itinere per *Bianum* directo contendimus. *Johannes* verò *Midnellus* tutiorem ingreſſus viam, *Laheram* perrexit, quò quatuor menſium ſpacio pervenit. Noſtrum iter, quia duobus confici poterat menſibus, compendioſius erat, & periculoſius.

Agrâ poſt tergum rejectâ, duodecim Curſibus *Fetterbarrium*, ac totidem confectis *Bianum* pervenimus. Hic locus tota Orientali India, ob *Indici* copiam & præſtantiam excellit. Molas *Indico* conterendo idoneas duodecim habet. *Indicum* frutex eſt exiguus ſpineto non abſimilis, ſemen ejus Braſſicæ ſemini reſpondet. Deciſum ac in certos manipulos collectum reponitur donec computreſcat, tum boum pedibus conculcatur, mox molis contunditur, tandem in clybano elixatur. Poſtea probè purgatum in certas ſeries diſtinguitur. Indici hujus unciæ 20. Biani decem nummis veniunt. Magna ex hoc fructu, ut & *Annala*, *Agra* & *Lahoræ* inſtituuntur commercia.

Quomodo Indicum creſcat.

Hendovvna.

Die 25. *Hendovvnam*, 25. emenſi curſus, venimus. Civitas hæc antiquiſſima & pulcherrima eſt, ac vilioris Indici abundantiſſima.

26. Quatuordecim peractis Curſibus, *Mogolæ*, in vico quodam mercatu nobili, ſubſtitimus: ubi itidem vilioris Indici, pannique linei in India præparati reperitur copia.

27. Duodecimo curſu pagum quendam *Halſtaram* tenuimus.

28. Totidem Curſibus alium quendam pagum *Chalſeram* attigimus; ubi oves capræque magno numero, vilique precio reperiuntur.

29. Duodecim progreſſi Curſus oppidulum quoddam, *Laddanam* vidimus, ubi xylinum abundat.

30. Ad aliud quoddam oppidulum *Moſabadam*, ubi magna frumenti copia, totidem peragratis curſibus, appulimus.

Ultima Jannuarii die duodecim Curſuum peracto itinere *Bandaſoni*, in exiguo quodam oppido pernoctavimus.

CAP. XIX.

CALENDIS Februarii ad amœnissimum fluvium *Paddarum*, qui *Gussaratas* alluens, *Indestanos* atque *Hendowwnos* disterminat, postéaque in sinum Persicum sese exonerat, delati sumus.

Hinc ad civitatem *Esmeeram*, 12. cursibus *Bandasono*, dissitam perreximus. Hac in civitate Mogol ædes habet amplissimas, in quibus 600. Elephanti, ac mille equi regio sumptu ad bellicos usus aluntur. Magna hîc vilioris panni lanei, xylini, lancearum, arcuum, jaculorum, loricarum, gladiorum aliorumque armorum bellicorum reperitur copia, ac singulis septimanis duo habentur mercatus. Indestani alioquin gens istis locis est celeberrima, quæ mercatores suos ad potissimas totius orbis oras ablegat.

Secunda Februarii Hendevvnorum regionem ingressi, duodecim peractis cursibus, Rimalam venimus. Hîc magna volucrium omnis generis cernitur copia, locusque aucupio maximè est idoneus.

Quarta die Meartam, quæ civitas est monumentis Hendovvnorum maximè insignis, 12. cursibus contendimus. Hîc singulis septimanis tres celebrantur mercatus, ac magna Indici, xylini, laneique panni reperitur copia. Magnitudine *Excetram* Angliæ urbem exæquat. *Mearta.*

Sexta, septimaque die 12. cursibus duos pagos *Gursalem ac Lavarrum* peragravimus: ubi magna frumenti, pecoris oviumque in primis copia cernitur, ac vili precio comparari potest.

Octavâ, *Tovvrium*, quæ civitas non ignobilis, Hendovvnorum præsidio munita est, 12. cursibus pervenimus. *Tovvrium.*

A nono usque ad 14. Februarii, 56. emensi cursus, pagos, quosdam, *Chummum, Montium, Puckeram, Senavvram, Basonpeam*, usque ad civitatem *Gissemeeram* transiimus. Civitas hæc amœno loco sita, atque arce firmissima, tormentis majoribus triginta, probè communita est. Sedem in ea eques quidam auratus magni nominis sibi fixit. Commercia quoque in hac civitate sunt frequentissima.

Die 18. quatuordecim ferè cursus, solo arenoso, *Hendovvnis* partim, partim *Multanis* subdito, emensi sumus. *Hendovvni*, licet ex Gentilibus originem trahant, nihilominus omnis generis cibos, carnes piscesque comedunt, fures sunt frequentes atque eximii: nudi orant, vorantque; cibos in circulo quodam præparant, quem, dum coquuntur ac sumuntur cibi, ingredi nefas est. Mulieres à teneris catenulas argenteas, æreas ac ferreas tibiis circundant, auribus verò annulos pro naturæ succremento grandiores inserunt, ut tam ampla in auribus pateant foramina, per quæ quis absque ullo impedimento manum possit trajicere. Armillas quoque à carpo cubito tenus gerunt. *Hendovvni.*

Die 19. 20. 21. triginta duobus confectis cursibus ad puteum quendam ad 60. orgyias profundum, sed aquæ ferè vacuum devenimus.

22. 23 & 24. Februarii trigesimo sexto cursu tres civitates *Roream, Buckaram, & Succaram* insulæ non absimilem penetravimus. In prima aquam optimam offendimus. Fluvium habet navigabilem, in quo ultra 60. naviculas civium, quibus *Malvidam* ac *Mosembiquam* usque commerciorum gratiâ excurrunt, conspeximus. Fluvius hic tandem etiam in sinum Persicum sese effundit. *Rorea.*

Buckara in meditullio hujus insulæ sita, ab altero latere opere firmissimo est extructa. Indiani fluvium hunc appellant *Domiadar*. In hac civitate *Allee Canus*, qui *Buckara.*

 ma-

magni Mogolis nomine *Bullochiis* præest, aulam suam habet. Is, quia Bullochii homines sunt perquàm contumaces ac rebelles ingentem militum præsidiariorum numerum in castello alere cogitur, quod admodum ipsi est grave.

Canus iste alioquin Princeps liberalis ac munificus est, qui de annona necessaria abundè nobis prospexit: ac quotidie in arcem ad se invitatos cibo potuq; copioso ac precioso nos refecit. Hîc unum ex comitatu nostro, *Johannem* nempe *Furchmannum* ob morbi vehementiam, ægrum reliquimus.

Succara. *Succara* maximam partem à textoribus ac tinctoribus incolitur, qui ex opificio isto viventes toti regioni magno cum emolumento inserviunt. Civitas hæc *Bullochiorum* prima est, quemadmodum *Rorea Multanorum* ultima. Sedulos ac bonos agricolas hic locus gignit, ac varia ex panno Indico aliisque utilibus rebus habet commercia. Incolæ naturâ faciles sunt, quibuscum liberè quis versari possit, licet superstitioni Mahumeticæ sint addicti. In hac civitate ultra 24. dies substitimus, salvum conductum præstolantes. Castelli enim Capitaneus nequaquam volebat permittere, ut absque comitatu in viam nos daremus, quod iter esset periculosum atq; à prædonibus maximè infestum. Certè id magno nostro malo aliquoties postea experti sumus, quippe quibus ingenti pecunia identidem vita redimenda fuerit.

CAP. XX.

Gorra.

A 25. Martii die usque ad 28. per densissimas sylvas ad 17. Cursus progressi, Gorram venimus, ubi biduum quieti dantes, ab incolis amicè excepti fuimus, licet hæc Bullochiorum seu rebellium esset civitas. Non in exiguo quidem metu versabamur, verùm Deus omne malum quàm clementissimè à cervicibus nostris depulit. Bullochii homines sunt procero ac robusto corpore, gigantibus similes atque Anthropophagi. Nullam profitentur religionem; solum adorant Solem.

Pridie Calendas Aprilis *Norrium*, decem confectis cursibus attigimus. Hæc ultima *Bullochiorum* civitas est, post quam, *Puttanorum* fines ingressi sumus.

Calendis Aprilis per planitiem quandam iter facientes, antequam illucesceret, duodecim viros habuimus, quos comiter nos salutaturos rati, paulò pòst prædones esse nequissimos deprehendimus. Antequam enim Sol oriretur, tanto prædonum agmine eramus circumsepti, ut licet ultra ducentos in comitatu nostro numeraremus, magni tamen beneficii loco nobis æstimandum fuerit, si prece ac precio Capitanei benevolentiam possemus nobis redimere. Hunc igitur clandestinis muneribus corrupimus, numerato insuper palam 20. Checkinoarum aurearum precio, quod vectigalis nomine ipsi dependitur. Sed parùm isthęc profuissent: nisi enim salvi conductus literas Mogolis, quem maximè metuunt, manu subscriptas, ac sigillo majori confirmatas conspexissent, ad unum omnes ab ipsis fuissemus trucidati, quemadmodum paulò antè aliis quibusdam satis numeroso agmine iter facientibus evenerat. Tandem post amicabilem transactionem absque ullo illato damno per fines suos nos deducentes, bona cum gratia à nobis discesserunt. Nos isthoc die novem ferè emensi cursus, loco campestri pernoctavimus.

Postridie octo confectis cursibus *Daddos* venimus, in qua civitate biduum commorati sumus.

A 3. usque ad 15. Aprilis, undecim dierum itinere per loca montana ad 100. circiter Cursus perreximus.

Quarto quidem die *Vageston* attigimus, quæ urbs civili ac moderato regimine

negubernatur. Inde *Candabaram* versus contendimus. Hæc eximia atque ampla Puttanorum civitas est, in qua Præfectus *Sawdar* sedem sibi delegit. Magna hîc Mercatorum est negociatio, qui terrestri itinere ex Persia, Indestanis, Mesopotamia, aliisque Chinæ adjacentibus locis in hanc civitatem confluentes, omnis generis merces, quas regio ista profert, emunt, venduntque: Septem enim aut octo millia Camelorum circa hanc civitatem reperiuntur, qui mercibus importandis & exportandis inserviunt. Adhæc Præfectus Regius, Puttanorum, quæ gens admodum bellicosa est, rebellionem veritus, quadragies mille equos ad bellicos usus habet paratos. Cùm enim istam gentem vi militari subegerit, non sincero amore Præfectum prosequuntur, sed metu potius in officio continentur. *Candabara*

Sexta Maji iter nostrum *Ispahawnam* versus quæ Persiæ civitas est, dirigentes confectis 18. Cursibus, ad amœnissimum quendam fluvium, qui duas civitates interluit, pervenimus, in quarum altera, cui *Langoræ* nomen, noctem unam transegimus.

Die 7. & 8. ad 14. leucas progressis sub dio cubandum fuit.

Nono die duodecim emensi cursus ad amplum quoddam flumen, quod Puttanorum regionem à Persia dirimit, devenimus, ubi dependso pro Camelis vectigali, biduum quieti datum est.

Die 12. trajecto fluvio *Salbana*, ad Castellum quoddam uno milliari inde dissitum expositi, proximè *Grisam* civitatem attigimus. Fluvius iste Magni Mogolis ac Persarum Regis fines disterminat.

Puttani, quorum jam aliquoties facta mentio, homines sunt bellicosi, promissas alunt barbas, quas Mogolis subditi extremo odio aversantur: Magnum Cœli Deum, Mahometo contemtim habito, venerantur. Sacerdotes ipsorum Cilicium induti, pregrandibus catenis ventrem constringunt: oraturi in genua procumbunt ac in cineribus sese volutant. *Puttani.*

Tandem ex Magni Mogolis regnis ac ditionibus ad Grisam civitatem, quæ prima in limitibus Persiæ sese offert, pervenimus. In hac civitate Rex, quem Schawbassam nominant, decies mille millitum, unà cùm suis ducibus ac Capitaneis, alit præsidium.

Die 14. per planitiem quandam ad 6. *Forsongas* progressi, in campo pernoctavimus. Forsonga unaquæque unico milliari, milliare verò duobus Cursibus æquivalet.

A 15. usque ad 24. triginta duas Forsongas absolvimus, nocturno potissimum tempore, ob diurnos æstus, iter facientes. Interea *Dottorcham*, *Schawam*, ac *Veam* civitates transiimus: in harum ultima multi pelliones, qui stragula pellicea conficiunt, ut & Tapetum Turcicorum textores reperiuntur. Regio verò Dactylis omnisque generis fructibus aliis abundat.

CAP. XXI.

Parra.

DIE 24. sexemensi Forsangas pulcherrimam civitatem *Parram* intravimus, in qua dum duodecim circiter dies salvum conductum præstolamur, morbus me corripuit, qui tamen Dei beneficio paulatim remisit. Magna hîc est copia serici rubri, quod Persæ *Aveischam* appellant. Toto mense Junio, sexto ejus die iter ingressi, 106. circiter Forsongas per montana maximam partem loca perreptavimus: ubi obvias habuimus civitates *Bandam, Sundayam, Seastam, Gustam, Datteram ac Pahanavenam*.

Julii 2.3. ac 4. die 20. Forsangas per desertam atque incultam quandam planitiem peragravimus. Aqua, quam istoc loco reperimus, omnino erat salsa, quippe solum universum sale obsitum atque obtectum erat.

Die 5. ob aquæ penuriam quindecim Forsongas, solo inculto ac sterili progressi, in civitatem quandam, *Bibe* dictam devenimus, ubi totum biduum quieti indulsimus.

Ab 8. usque ad 24. diem continuo itinere 110. Forsongas deproperantes, tandem *Isspahawnam*, quæ una ex celeberrimis totius Persiæ civitatibus est, incolumes pervenimus. In hac civitate omnis generis vigent commercia, in quem finem passim magnificæ ædes ac augustissimæ Cameræ sunt exstructæ, in quib. merces omnis generis commodè reponi, mercato res unà cùm Camelis, Equis, aliisq; pecudibus hospitio excipi possint. Emolumentum verò, quod inde provenit, omne Regi accedit. Tota regio circumjacens, etiamsi ad 100. milliaria excurrat, hanc civitatem commune agnoscit emporium, in eamque merces suas preciosissimas atque optimas deportant. Locus quidam peculiaris in hac urbe reperitur, areæ, in qua mercatores obambulare solent, non absimilis, qui immensis divitiis excellit. Hoc enim in loco præstantissimæ duntaxat merces, aurei argenteique falces, holosericum, undulatum, Damascenum, uniones, margaritæ, aliaque id genus Clinodia venum exponuntur: quæ omnia certa quadam serie distinguuntur, ut hoc in loco sericum rubrum, illo sericum elaboratum, alio vestes omnis generis reperias, quemadmodum *Londini* in platea *Birchingia* fieri consuevit, quæ tamen omnia majori copia, ac habitu Persico in hac civitate inveniuntur.

CAP.

CAP. XXVI.

Locus hic *Indico, Anniela* variisque id genus aromatibus abundat, quæ à Judæis ut plurimum istuc loci negociantibus, aliisq; submissa, magno precio divenduntur.

Cameli hoc loco optimi ac præstantissimi reperiuntur, ut & equi mulique pulcherrimi magno numero. Cúmque communiter 500. librarum onus Camelis imponi soleat. Persici Cameli ordinariè 800. librarum onus absque ulla difficultate gestare solent.

Persarum rex hac in civitate diversis locis magnificas extruxit ædes, eximia palatia, pomaria, hortosque amœnissimos, fontes, piscinas, porticus, ambulacra, tanta venustate ac solertiâ elaborata, ut simile quippiam neque animus cogitare, neque humana industria indagare possit. Non quidem id temporis præsens Rex aderat, sed quemadmodum ex Monacho quodam intellexi ad aliam quandam civitatem, *Tobriam* dictam, concesserat. Primarium Regis palatium, è regione foro majori, objacet, in cujus antica parte, quæ ad partem usque protenditur, 36. Serpentinæ majores, aliæque machinæ bellicæ conspiciuntur.

Quærebam hoc in loco *M. Robertum Scherleyum*, spe fretus bona, ejus ope atq; operâ rectiùs atque ex animi sententia iter meum me instituturum: verùm is jam ante septem menses iter in Angliam remetiens, versus Caspium mare, quod duorum mensium itinere ab *Isspahawna* distat, fuerat profectus. Vina hoc loco generosissima, ut & alii fructus omnis generis reperiuntur: ac fortissima quidem eorum vina cum Canario, rubra cum Francico editis in locis nato, vilissima cum insulari vino comparari possint. Cibi omnis generis magnâ copiâ, tolerabili precio veneunt.

Perpetuò in hac civitate Legatus Regis Lusitaniæ cum quinque Monachis commoratur, qui liberum Romanæ religionis exercitium in æde quadam, ad id peculiariter destinata, obtinent. Quemadmodum etiam alii ex Armenis Græcisque Christiani absque ullo impedimento aut nocumento quàm liberrimè religionem suam profitentur.

A sexta Augusti usque ad 20. centum quadraginta Forsongas, maximam partem densissimas sylvas perrumpentes, emensi sumus. Hoc in itinere *Corrondajum*, *Misckereon. Bugdadam seu Babylonem*, *Corrynum*, *Lackerseam*, *Corpetum* lustravimus, donec tandem ad civitatem quandam, cujus ædificia instar tentoriorum, pilis tecta erant, deveniremus, ubi bidui moram traximus.

Die 23. & 24. porrò per 18. Forsongas ex eremo eluctati, ad alium quendam pagum, pilosis ejusmodi ædificiis constructum pertigimus.

Vigesimo quinto die immanem sylvam, quæ ad 15. Forsongas in longitudinem protrahebatur, superantes arduum ac præcipitem quendam montem conscendimus, in cujus descensu duos Camelos, qui præcipites acti perierunt, perdidimus. Nobis verò summo opere cavendum erat, ne in idem præcipitium laberemur. Ad pedem hujus montis noctem istam substitimus.

Die 26. duas circiter Forsongas progressi ad pagum quendam alium piloso itidem panno obtectum devenimus. Hîc triduum commorati vectigal pro Camelis nostris dependimus, quòd civitas *Nazzeretum* unicâ tantum *Forsongâ* inde distaret. In edito quodam monte magni cujusdam Sultani seu principis viri monumen-

tum

tum ac ſepulchrum c[illegible] tur. Cauſam rogati, cùm tam excelſo loco ſepeliri voluiſſet; Ut tanto vicinior cœlo eſſet, reſponderunt.

CAP. XXIII.

UGUSTI 30. die, 10. Forſongas uſque ad fluvium *Sinneam*, qui in Euphratem deſinens Perſas atque Arabas diſterminat, perreximus. In littore hujus fluvii pervetuſtæ civitatis Perſicæ, olim à Turcis atque Arabibus vaſtatæ, rudera conſpiciebantur.

Ultima Auguſti, octo confectis Forſongis, loco deſerto ad fontem quendam pernoctavimus.

Sultani ac primores Perſici in civili converſatione admodum urbani, modeſti ac humani ſunt: vulgus verò malitioſum, incivile atque obſcœnum eſt. Paſſim Mahumetum venerantur, Sodomiæ flagitio ultra modum obnoxii. Alioquin pertinaces ac laborioſi ſunt in fodiendo, plantando, ſerendo, carpendo xylino, aliáve lana, in nendo, veſtibusque villoſis ac pelliceis conficiendis. Pluviis, utplurimum deſtituuntur, itaque magno labore aquam ex fluminibus in paſcua agrosque derivant. Oves caprasque tellus alit magno numero, ſed vaccas bovesque non item. Reperiuntur ibidem Gallinæ Turcicæ, aliæque volucres infinita copia. Ad hæc quàm tutiſſimò, absque ullo prædonum metu viator iter poteſt facere, cum prædonum etiam mentio, miraculi inſtar apud hanc gentem habeatur.

Calendis Septembris 12. peragratis Forſongis ad primam Arabum civitatem *Sabbercam* pervenimus. Civitas hæc ampla atque Arabum præſidio munita eſt. Mala punica, quæ Arabes *Anartes* vocitant, magnâ copiâ hîc proveniunt. Nos diem noctémque unam ibi ſubſtitimus.

Tertia die 14. Forſongas progreſſi, *Buldanum* pertigimus, ubi perſoluto pro Camelis vectigali, integram diem noctémque commorati ſumus. Arabes hunc locum firmo militum præſidio munierunt, qui tamen omnes latrociniis aſſueti ſunt. Vix enim egreſſi urbe eramus, cum *Joſephus Salebanckus*, ex comitibus noſtris unus, quià comitatu ſecedens tardiùs nos ſequebatur, ab Arabibus iſtis veſtibus exuſtus ac ſpoliatus, plagis inſuper malè mulctaretur ac vulneraretur. Certè niſi egomet aliquot *Chickerneos* nummos occultaſſem, nullum iſtius monetæ genus nobiſcum in patriam retuliſſemus.

Sexta die confectis 18. Forſongis ad magnam civitatem, *Bagdetum* ſeu *novam Babylonem* venimus, u bi aliquot ſeptimanarum moram traximus. Civitas hæc ad magnum fluvium Euphratem ſita, ampliſſima ac craſſiſſimis muris, in quibus centum & viginti tormenta ænea diſpoſita erant, munitiſſima eſt. Trecentas minores majoreſque naves ad urbis commercia promovenda habet inſtructas. Ante quadriennium Turcicus Imperator Perſarum Regi hanc civitatem ademit. Pons ſublicius ex triginta tribus levis materiæ navibus arctiſſimè combinatis, ac catenâ ferreâ fortiſſimè colligatis, Euphrati impoſitus eſt, ut quis ad Antiquam Babylonem commodè poſſit commeare. Nam unici milliaris intervallo deſolatæ Babylonis rudera cernuntur, quæ olim toti orbi miraculo fuit.

Imperator Turcicus huic loco firmum præſidium addidit, cui magnum illum Baſſam, Mahumetem Pattechogum ſuo nomine cum imperio præfecit. Veneti quoque duos in hac civitate Procuratores habent, qui cum infidelibus ſua miſcent

ſcent

ſcent commercia. Armeni quoque Chriſtiani non exiguo numero ibidem repe-riuntur.

Gubernator ille Turcicus rei bellicæ admodum gnarus eſt, ut præclara re-rum geſtarum monumenta ſatis arguunt: quippe qui non ſolum *Bugdadum*, ſed & *Tauriſium*, quod ejuſdem amplitudinis oppidum Perſici juris antea fuerat, quàm feliciſſimè expugnavit. Jamque rumor ſpargitur, eundem totius Perſici regni me-tropolin *Iſpahawnam* brevi armata manu aggreſſurum.

Decima Octobris Anglus quidam Johannes *Wichtus* ad nos venit, ſubindi-cans, ſe ob Orientales Indias rectiùs detegendas, *Iſpahawnam*, vt colloquium cum Johanne *Midnallo* inſtitueret, ablegatum eſſe.

Cùm verò certò nobis conſtaret, *Midnallum* eo in loco minimè conve-niri poſſe, quippe qui *Armuſium* verſus, uti diximus, iter ſuum direxerat: e-go & Joſephus *Salebanckus* authores ipſi fuimus, ut ad mare rubrum ſeu Cam-bajam porrò iret, quòd Dominus *Henricus Midletonus* cum duabus Angli-cis navibus, quarum una *Trades increaſe*, 1100. onerum capax, altera *Clove* di-cta, unà cùm celoce, cui ex grano piperis nomen erat, iſtuc loci miſſus eſſet. Atque ita optimo meo ſodali Joſepho *Salebanco* comitem ſe adjungeret, cùm linguæ Turcicæ ſatis eſſet gnarus, donec tandem ad *Dominum Henricum Midle-tonum* pervenirent. Hunc enim ante omnia de itineris noſtri ſucceſſu certio-rem reddendum eſſe exiſtimabamus, ut eò rectiùs periculum, quod nos per-peſſi eramus, poſſet evitare ac declinare: Adhæc indicandum, quo in loco, qua ratione quàm commodiſſimè plenam vecturam obtinere poſſet, ne magna cum precioſi temporis jactura ſumptus in immenſum excreſce-rent.

CAP. XXIV.

OCTOBRIS 18. die communi conſilio Joſephus *Salebancus* ac Johan-nes *Wichtus* octodecim dierum iter *Balſaram* verſus, quæ civitas ampliſſima fluvio Euphrate alluitur, ingreſſi ſunt: ibidem Cara-vanam præſtolaturi, quæ ipſos incolumes, uſque ad *Judajam* mari rubro vicinam urbem, deduceret. Quamvis autem Joſe-phus *Salebancus* ad extremam tum temporis penuriam redactus eſſet, utpote qui paulò antè rebus omnibus exutus ac ſpoliatus erat, nihilominus æquo animo moleſtam ac periculoſam hanc peregrinationem, amore patriæ, ſuſcepit: cui pro mea virili aliud humanitatis officium deferre non potui, quàm quòd Camelum conduxi, ac ſex Starlingiorum libras, ingentem pe-cuniæ ſummam, ipſi mutuas in manum dedi: Sic dimiſſum omnipotenti tutelæ ſupremi numinis optimum meum ſodalem ac fidiſſimum ſocium commen-davi.

Ut verò ad noſtrum iter revertamur, 22. Octobris die ex *nova Babylone* mi-grantes, *Alepum* verſus contendimus, ac confectis ſexaginta circiter milliaribus ad civitatem quandam *Muſſavvcoſam* divertimus.

Ultima Octobris, trium dierum itinere, triginta emenſi milliaria per meras ſolitudines ad oppidum quoddam *Ruſſeele* dictum, hoſpitio tantùm nobile deflexinus.

Hinc prima Novembris ad exiguum quendam pagum *Deeſcham*, octo milliaribus à priori loco diſſitum perreximus, unde porrò quinque dierum i-tinere *Muſſellam*, quæ Nineve eſt, pervenimus. Civitas hæc paſſim collapſa in rude- *Nineve.*

ruderibus jacet, reliquiæ tamen ejus etiam amplissimas urbes, quas toto hoc itinere mihi videre licuit, quàm longissimè exuperant. Civitas hæc Turcarum dominio subest, atque à supremo quodam Bassa, eique subditis præsidiariis militibus gubernatur. Castellum in ripa Tigris extructum, diversis suburbiis distinctum est. Commercia hîc ferè nulla sunt. Præter præsidiarios milites, etiam Armeni aliquot Christiani reperiuntur, qui peculiare templum ac monachos suos habent, ac nemine contradicente, quàm liberrimè religionem suam profitentur.

Multa quoque adhuc cernuntur monumenta, quæ urbis antiquitati testimonium ferunt. Nos quatriduum in ea commorati sumus.

Decima quarta Novembris ad castellum quoddam, *Nussebawum*, quatuor milliaribus ab urbe dissitum pervenimus. Hoc in loco ferunt Jonam Prophetam Concionum suarum, quibus finitimas urbes ad pœnitentiam est exhortatus, fecisse initium, cujus effigies etiamnum ibidem lapidi incisa ostenditur: quæ quidem assiduis prælis attrita ac mutilata, nihilominus à Christianis huc illucque post captam à Turcis Ninivem dispersis, magno in honore ac precio habetur.

Porrò ad viginti quinque milliaria trium dierum itinere progressi, decimo octavo Novembris *Hamadeinam* intravimus. Perantiqua hæc Armenorum civitas, Turcarum violentiâ miserè vastata est: Ex monumentis, de celebritate ac potentia hujus urbis, facilè est colligere. Nos diem noctemque unam ibidem substitimus.

Vigesima Novembris Groubam versus, viginti quinque milliaribus à priori dissitam urbem contendimus. Hîc Consulem seu Legatum quendam Venetum cùm quinque aliis Venetis, qui Babylonem petebant, offendentes, integrum diem commorati sumus.

Die vigesimo quarto Novembris, trium dierum itinere, confectis viginti quinque milliaribus, U*lphawam* usque pertigimus. Hoc in loco Turcarum Imperator fortissimos alit præsidiarios, atque ingens vectigal à peregrinantibus exigit. Nulli conductori aut pediti vel unicam noctem in civitate licet transfigere. Interdiu civitatem intrare, ac necessariam alimoniam in foro sibi componere unicuique liberum, modo ne moras nectat, ac quàm primùm ex civitate se proripiat. Nos tamen quinque circiter dies ibidem hæsimus.

CAP. XXV.

Beera.

SECUNDA Decembris *Beeram*, quæ civitas Euphrati adjacet, trium dierum itinere seu 25. milliaribus ab U*lphawa* distans, attigimus. Hęc itidem civitas firmissimo opere extructa, ac fortissimo præsidio munita est.

Lumma.

Sexta die, trajecto Euphrate, biduo tredecim emensi milliaria, *Lummam* vidimus.

Octava die decem confectis milliaribus sub noctem Aleppum attigimus: ad duo milliaria caprificus ac vineas uvis onustas transeuntes.

Quamprimùm igitur nobilem ac magnificam hanc urbem ingressi sumus, rectà ad domum Anglicam contendentes in ea M. Paulum Pindertum Curatorem, virum de loco illo optimè meritum, antiqua virtute ac fide, erga omnes humanum ac beneficum offendimus: Is summa erga nos liberalitate usus est.

Nam

Nam de necessaria alimonia abundè nobis prospexit: & cum nudi omnibusq; rebus exhausti, ego ac comes meus *Richardus Martinus* ad ipsum venissemus, non solum per integros 12. dies cibum potumque nobis largiter subministravit, sed & vestibus ac pecuniâ ad iter apprimè necessaria nos sufficienter instruxit. Eâdem humanitate ac munificentiâ alius quidam Anglus *M. Spica* erga nos utebatur: ut & alii quidam Angli nobis minùs noti, qui omni opera longinquam nostram peregrinationem studebant promovere.

Ut de *Al. po* paucula referam; Civitas hæc ob commercia frequentissima, totâ Angliâ, nostrisque mercatoribus est notissima. Conferri possit cum Ringstovia in Thamesi sita. Quatriduo enim isto, quo Alepi substitimus, 2000. Cameli serico aliisque mercibus onusti ibidem appulerunt; ut & diversæ Caravanæ ex Mesopotamia, Agra, Indestanis, Persia aliisque remotis ac propinquis locis, quæ omnes commerciorum gratia iter istuc fecerant. Certè tantam mercatorum frequentiam alibi me vidisse non memini.

Vigesima prima Decembris, cum extremum vale *M. Paulo Pinderto, M. Spicæ*, aliisq; mercatoribus dixissem, unà cum comite meo *Richardo* Martino, iter *Tripolin* versus ingressus sum. Eodem adhuc die per deserta loca ad 7. milliaria progressi, duabus horis quieti datis, adhuc 15. milliaria perreximus, usque ad pervetustam civitatem *Ashecum*. Hîc dimidium diem morati, cibos nobis comparavimus, porrò *Hamam* oppidum petituri. Causa tantę festinationis erat, ut unà cum Caravana, seu centum hominum comitatu, qui *Mecham* Mahumetis sepulchrum invisuri cõtendebant, iter istud possemus conficere, quod alioquin ob prædonum passim discurrentium insidias, infestissimum est. In hac civitate multi Textores reperiuntur, qui ex *Dinotree*, undulatas, xylinas aliasque omnis generis vestes, ut & pannos conficiunt. Magnus ibidem peregrinantium confluit numerus: nos in amplo quodam diversorio, quod Canam incolæ vocabant, biduum transegimus.

Die 26. octo confectis milliaribus ad parvam quandam Civitatem, *Romam* venimus, quæ nobis ea nocte hospitium præbuit.

Vigesima septima die, octo circiter emensi milliaria ad Cœnobium quoddam Hulddrealius dictum divertimus. Cœnobium hoc ab Armenis Christianis erectum, qui etiamnum transeuntibus Christianis de hospitio, olivis, pane, oleo ad lampades instruendas necessario prospiciunt. Vidimus isto in loco effigiem S. Georgii non solùm Equo insidentis ac cum Dracone pugnantis: sed etiam peditis; crucem, ac res gestas peculiari libro antiquis typis Romanis inscriptas: quas reliquias istac iter facientes Christiani religiosè venerantur, ideoque perpetuò ardentes lampades iis appenduntur.

Die 28. decem superatis milliaribus Oppidulum *Honam* attigimus, in quo noctem istam quievimus.

CAP. XXVI.

VIGESIMO nono Decembris die decem progreſſi milliaria, tandem *Tripolin* venimus: Hîc magnam quandam Londinenſem navem, *Exchange* dictam, cui *M. Robertus Brandſchawa* & *Ratliſius* cum imperio præerant, offendimus. Hi ante decem dies penè naufragium paſſi fuerant: quippe ruptis rudentibus ac collisis anchoris navis vitium facere atque aquam imbibere cœperat: ut jam de primaria malo nautica recidenda ac in mare projicienda cogitarint, ne in propinquos ſcopulos ventorum violentia impellerentur. Verùm enim verò, cùm Divina adjuvante clementia, Rudentes atq; anchoram recuperaſſent, omnes ſalva etiam navi incolumes ſubmerſionis periculum evaſerant. Jam veſtibus nudi ad natandum ſeſe accixerant, niſi Deus, quaſi ex improviſo, opem ipſis tuliſſet.

Hac tempeſtate Veneta navis, 1100. doliorum capax periit: quæ tamen ſcopulis quàm proximè adhæſit, ut, qui in ea eſſent, homines ſalvi in terram enatarint.

Nec minori in periculo Gallica quædam navis fuit, quæ malum jam in undas projecerat: nihilominus per Dei gratiam, omnes ſalvi abiere. Adhæc quidam ex Anglico comitatu navis *Exchanges* malum inter duos ſcopulos repertam ad littus protraxerunt, quam faber nauticus adeò artificiosè ac ſolidè alteri cuidam ligno, ab Hollandis ſubminiſtrato conjunxit, ut eâdem inſtructi malo iter in Angliam feliciter remenſi ſint.

Ut Tripolin ventum, ſtatim ad Emporium Anglicum nos contulimus, in quo *M. Lucam* Aleppi Viceconſulem, ejusque miniſtrum, qui vecturam navis *Exchanges* procurabat, offendimus. Nos biduum cum illo morati hilariter viximus, ſicque terreſtri noſtro itineri, quòd ſatis longinquum ac periculoſum fuerat, finem impoſuimus.

Calendis Januarii veniâ prius à *M. Luca* poſtulatâ, ego & Richardus Martinus navim conſcendimus. Capitaneus *Bradſchavva* ſatis liberaliter nos excepit, & quia viderat me ex longinquo itinere laſſum atque enervatum, ſalubre admodum cubile mihi adſignavit, curâ mei Chirurgo fideliter commendatâ.

Die 3. Januarii ſublatis velis in Angliam reverſuri, vigeſimo primo die ad inſulam *Zonten* appulimus. Hîc trium menſium annonam, quam prima navigatione ibidem repoſuerant, excepto oleo vinoque Corinthio, quod ſolummodo iſtoc in loco naſcitur, in navem intulimus. Alioquin locus ſterilis atque incultus eſt, ut ſe ipſum alere haud poſſit, niſi ex aliis oris annona neceſſaria importetur.

Vigeſima quarta die ex hac inſula ſolvimus: quia verò venti contrario impetu adverſum nos inſurgebant, Navis patronus metuens ne navis alto mari, fluctuum ventorumque violentiâ collideretur, portum Melitenſem petere decrevit: quem etiam vigeſimo quarto Februarii aſſequuti ſumus.

Melita ſeu Malta arx eſt fortiſſima veréque inexpugnabilis, muris altiſſimis ſepta ac ſolidæ rupi impoſita: ut parem vix agnoſcat. Ego certè terra marive nuſquam ejuſmodi propugnaculum me vidiſſe ingenuè fateor. In muris, valliſque

tam

tam veteris, quàm novæ urbis tormenta ænea mole atque artificio præstantissima conspiciuntur.

Hac in civitate perantiquus Equitum Melitensium bellæ crucis ordo sedem sibi fixit: Hi contra communem totius orbis Christiani hostem Turcam acerrimè ac fortissimè pugnant: palatia habent eximia, qualia in nostris aulis licet cernere. Omnes sunt Christiani, Armeni, Hispani, Itali, Germani ac maximam partem Galli. Magnus totius ordinis magister natione Gallus erat. Anglum, qui ordini isti nomen dedisset, non repperi. Nihilominus omnem honorem, amorem ac benevolentiam nobis exhibebant, ut sunt humanitatis ac civilitatis per quam studiosi.

Omnes hujus ordinis equites albas cruces in palliis suis humero tenus gestant. Si quis in eorum numerum cooptari cupiat, is communi ærario 100. libras dependit. Neque tamen continuo Equitis titulus ipsi conceditur, nisi priùs virtutis specimen in prælio contra Turcas ediderit, atque ita rebus gestis se tantis honoribus dignum declaraverit. Sed de his plura apud authores alios reperiuntur, ad quos lectorem remitto. Nos quinque dies in hac insula commorati sumus.

Decima Martii ex Malta discedentes, vigesimo secundo die ad speculam quandam duobus tormentis majoribus munitam delati anchoras ibidem fiximus. Verùm cùm non statim in littus egrederemur, qui in specula erant, tormenta sua in nos direxerunt. Itaque Capitaneus Nauclerum cum scapha in terram ablegavit, qui quidem incolis perbenignè est exceptus: Cumque Anglos nos esse cognovissent, Excubitorum Præfectus statim ad navem nostram veniens, vivum porcum capitaneo nostro dono obtulit: qui triplo majora refundens Capitaneum contentum dimisit. Me verò, unà cum Commissario nostro ac Melitensi quoddam Equite, qui in Galliam mittebatur, per Nauclerum eiusque ministros in littus provehendum curavit, ut *Callaram* profecti commeatum necessarium navi compararemus.

Verùm excubitorum Præfectus, quàm primùm in terram expositi sumus, Commissarium nostrum, ut & Melitensem Equitem captos in vinclis apud se detinuit. Nauclerus, cùm aliter Commissarium nostrum liberare non posset, levatis anchoris, navem *Callaram* versus propulit, ac de Excubitorum Præfecti injuria coram supremo senatu conquestus est. A quo decretum, ut captivi, qui quartum jam diem detenti fuerant, absque ulla mora libertati restituerentur: Præfectus verò iste ob illatas injurias, ab officio, quo nefariè abusus fuerat, removeretur. Sic captivi nostri in navem redierunt. *Callara*, magna urbs est, complurium Equitum & navicularum præsidio nobilis: jacet in Sardiniâ amplissimâ ac frugum omnis generis feracissima insulâ.

Cùm sex ferè dies juxta hanc insulam obliquatis velis hac illacque fluitassemus, duas bellicas naves ex alto adversum nos ferri vidimus: quas prima fronte ad *Capitanei Wordesii* classem pertinere arbitrati sumus. Verùm illæ hostili impetu nostram navem adortæ primum, cùm alacriter nos resistere, seque victoriæ, quam jam animo devorarant, spe falsos cernerent, mutatis velis ex conspectu nostro se proripuerunt.

Tandem propitius ventus cœptis nostris aspiravit, ut per Levantem ex freto Gribraltaræ eluctaremur.

Postmodò cũ juxta promontoriũ *Burlãtia*, ubi scopuli sunt frequẽtissimi, si qs *Vlissiponẽ* vers⁹ vela dirigat, vẽtos nacti essem⁹ cõtrarios, Navarch⁹ iterũ verit⁹, ne navis

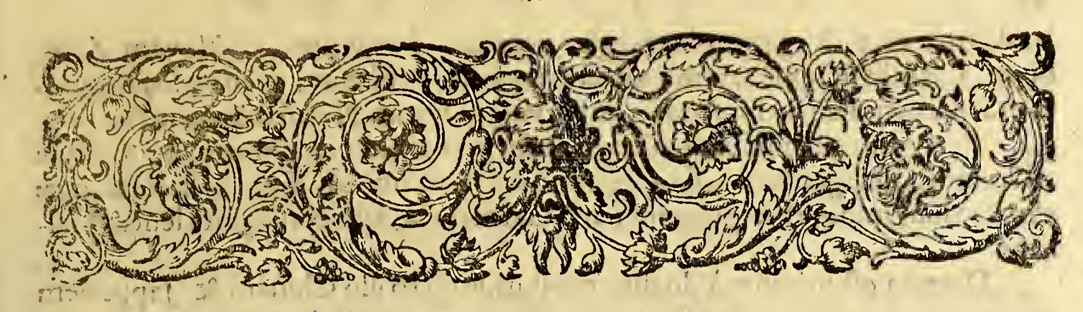
ventorum violentia ad ſcopulos alliſa perditum iret, Caliciæ portum petendum cenſuit, in quo quarta die poſt anchoras demerſit. Denique, cum vento commodo nos exhilararet Numen, altum repetentes, ultima demum Aprilis die, Anno 1611. in *Cantonum* portum *Doveram* feliciter appulimus. Tum Immortali Deo fuſæ à me grates, quod incolumem me patriis ſedibus reddidiſſet, quippe quaſi de novo in lucem editus mihi videbar, quàm primùm dulci patriæ ſolo pedum veſtigia imprimere licuit. Deum verò precor, ut ejuſmodi miſeriam, in quam imperiti Nautæ me præcipitavit imprudentia, ab omnibus aliis quàm clementiſſimè avertat.

Quod verò regna, nationes ac regiones terrâ marique à me longinquo hoc itinere viſas luſtratasque attinet: ajo illas nequaquam cum Anglia noſtra comparari poſſe, quippe quæ inſtar terreni cujuſdam Paradiſi, præ omnibus aliis inſulis, beatiſſima ſummo jure cenſeri debet. Verùm hæc de iſta navigatione dicta ſufficiant. Tu candide lector, vale, iiſque fruere.

PIETATE FIDES GAUDET.

HISTO-

HISTORICA DESCRIPTIO REGIONIS SPITSBERGÆ, EJUS PRIMAM DETECTIONEM, SITUM, naturam, animalia &c. ordine recensens.

ADDITA

Tristi relatione injuriam, quas Piscatores nostri, tam Biscaji, quam Hollandi, præterita æstate Anni 1613. ab Anglis perpessi sunt.

ET

Protestatione contra Anglos, quâ frivola illorum argumenta, quibus sibi solis omne jus in istam regionem deberi hactenus persuasi fuerunt, solidè refutantur.

REGIO magis ad Septentrionem vergens, quatenus à priscis olim cognita est, dicta est *Thule*, quam plerique ex modernis Geographis existimant esse Islandiam. Recentiores, qui patrum nostrorum memoriâ vixerunt, ac nominatim Gerardus Mercator, illam infra aut circa polum Arcticum sitam esse statuit. Ac scribit quidem Mercator, se librum quendam peregrinationum Jacobi Croyi, descriptum à Presbytero quodam Regis Norwegiæ circa Ann. 1364. natum esse, qui maximam partem quàm proximè ad computum suum accedat. Verùm nostri temporis homines istas delineationes futilitatis arguunt. Nostri enim nautæ arbitrati se dicto Mercatoris loco mare amplum & navigabile reperturos, cujus ductu Chinam usque, ipsasque adeò in Indias pertingerent: cùm illum (ut verisimile est) subiissent, nil nisi immensum frigus perpetuamque hyemem sunt experti, usque adeò, ut cùm Septentrionale latus Novæ Zemblæ ad 77. & 76. elevationis poli gradum, plusquam 20. gradibus à freto Weigatz, quoad longitudinem Orientem versus dissitum, navigando perstrinxissent, nullas planè terras Septentrionem versus conspexerint, nisi infinitam glaciei molem, à qua tandem è regione Novæ Zemblæ undique cincti & circumsepti sunt: atque ita Mappam Mercatoris de regione quadam sub Polo, nullo modo experientiæ suæ respondere intellexerint.

Verùm regio illa magis ad Septentrionem vergens, quæ nondum hactenus fuit cognita, quam jammodò describendam nobis sumsimus, sita est inter Gronlan-

landiam, quæ Regem Norvvegiæ agnoſcit dominum, & Novam Zemblam, à Ruſſis ſic appellatam, qui iſtas regiones poſſident, ex adverſo promontorii Septentrionalis in Finlandia, quam vulgus vocat Nordlandiam in Norvvegia. Porrigitur (utquidem hactenus noſtri potuerunt cognoſcere) à 76. uſque ad 80. latitudinis gradum, ſi calculum ineas juxta lineam Æquinoctialem, quæ efficit in longitudine ſexaginta milliaria Germanica, aut ſeptuaginta leucas Gallicas.

Detecta eſt primùm à duabus navibus, in dicto illo Chinam & Japponem verſus itinere, quas nobiles Domini ac Senatores Ambſtelredamenſes rebus neceſſariis adprobè munitas atque inſtructas expedierunt. Admiralem hiſce præfecit Illuſtriſſimus heros Mauritius Naſſovius Jacobum Henrici Hemskerchium, qui deinde in expugnatione Caſtelli civitatis in ſinu Gibraltaræ egregiam atque immortali memoria dignam laudem reportavit. Nauclerus ipſi fuit Wilhelmus Bernardi, qui in eundem ſcopum ex mandato Ordinum generalium idem iter bis relegit. Altera navis Præfectum & commiſſarium habuit Johannem Cornelium Ripenſem.

Hîc Johannes Cornelius author verè fuit retegendæ iſtius regionis, quam modò deſcribemus. Poſteaquam enim duæ iſtæ naves ad Urſorum inſulam, aſſecutæ $74\frac{1}{2}$. elevationis Poli gradum, appuliſſent; Guilielmus quidem Bernardi Orientem verſus, Johannes Cornelius autem metuens, ne à glacie in regione Novæ Zemblæ circumveniretur, Occidentem verſus vela facienda exiſtimavit: tandem tamen Guilhelmus Cornelio obſequutus eſt, quemadmodum ex hiſtoria iſtius navigationis eſt videre. Ut verò rectiùs iſta animadvertantur, operæ precium me facturum exiſtimo, ſi diarium manu Guilhelmi Bernhardi conſignatum, hîc breviter recenſeam.

Die 18. Maji, ſtylo novo, ſolvimus Texeliâ; 22. appulimus è regione Fayrill, prope Orcaneſſas.

5. Junii in glaciem incidimus, quæ ex Gronlandia defluere viſa eſt, à qua regione 25. leucas circiter, juxta noſtrum calculum, aberamus. Aqua erat viridis, colore fuſco. Fundum contati invenire non poteramus, glacies verò in longitudinem maris Auſtro Zephyrum, & Aquilo-Eurum verſus porrigebatur, immenſis glebis ſeu cruſtis conſpicua.

Poſtridie curſum variè modo Aquilo-Zephyrum, modo Aquilo-Eurum verſus ad 9. leucas contorquentibus, tanta moles glaciei comparuit, ut eam penetrare non liceret: nec bolide ad 120. orgyias projecta profundum emetiri poſſent. Meo quidem indicio, 55. leucis ab inſula Lyffoet verſus Aquilo-Eurum, à promontorio vero Septentrionali 110. aut 115. leucis aberamus.

Inde Occidentem verſus directo curſu, 10. Junii attigimus Urſorum inſulam, ſub g. 74. min. 35. poli elevati ſitam. Mox Aquilo-Eurum verſus vela facientes, cùm propter obſtantem glaciem curſum continuare non poſſent, ad modo dictam regionem reflectendum fuit. Ex urſorum inſula ſolventes, intra Eurum & Aquilonem tenuimus curſum, ſpeducti bona verſus Septentrionem meliorem tranſitum repertum iri. Qui in altera navi erant Eurum verſus ſemper declinabant: ego verò magis Auſtrum verſus contendendum cenſui. Sic ad veſperam uſq; 16. leucas progreſſi, noctu, donec iterum illuceſſeret, 15. leucas confecimus.

14. die, ad ſerum noctis uſque propulſis navibus leucas eodem curſu ſuperavimus 22. Tandem ubi tempeſtas affulſit ſerenior, quàm proximè glaciem nos delatos ſenſimus. Terram quidem in Septentrionali plaga videre nobis viſi ſumus, nihil tamen certi de ea licebat cognoſcere.

15. die variè mutato hac illacque curſu, cum bolide ad 150. orgyias projecta, profun-

profundum emetiri non possemus, remis fortiter incumbentes inter Austrum & Zephyrum continuato tramite, ad 5. leucas processimus, nacti altitudinem poli 78¼. grad.

Tum ventum à tergo experti Zephyrum versus 7. leucas progredimur. Ac deinde ad vesperam usq; magis ad Aquilo-Zephyrum declinantes, 5. Leucas.

Hîc cete vastissimum mortuum prætervecti sumus, fœtorem tetrum quoquo versum expirans.

Die 16. horrida ingruit pruina, mox Euro usi benigniore inter Aquilonem & Zephyrum porrecto itinere, ad meridiem, usq; leucas emensi sumus 21. Sed ob glaciei molem viam relegentes, juxta glaciem ad 5. leucas versus Aquilo-Zephyrum processimus.

Deinceps ex glacie emersi versus Austro Zephyrum, leucas 6.

Donec via inter Austrum Eurumque media, 4. leucas inter glaciei crustas perreperemus, idque summo mane.

Die 17. Cœlum erat tranquillum usque ad meridiem: tunc altitudinem poli dimensi sumus 80. g. & 10. min. Hîc cursus fuit obliquandus, quòd ventos planè cõtrarios experiremur, si quâ fortè ex glacie pateret exitus. Trajectis 5. aut 6. leucis Euro nobis aspirante ad vesperam usque, prolabimur, fundum invenientes 90. orgyiarum. Quadrantem leucæ Austro Zephyro provecti, ad Austro-Eurum per quatuor leucas cursum protendimus. Tum demum terra, ubi magis ad Eurum inclinaremus, comparere cœpit, quæ 8. aut 9. leucis partim ad Euro-Aquilonem, partim ad Zephyro-Austrum protendebatur. Terra erat alta, & tota nivibus cooperta, atque ab uno puncto Septentrionis Orientalis in alterum desinebat.

Die 18. Austro-Eurum versus directis velis ad 6. leucas, altitudinem poli reperimus 80. grad.

Vento adverso littus legimus, Euro, & Aquilone nonnihil adjuti ad meridiem usque 20. Junii. Distabat Promontorium Orientale istius regionis à nobis Austro-Eurum versus 5. circiter leucis. Quas emensi conjunctim ad largum quendam angulum appulimus, quià terra Austrum versus spectabat; mox provecti sumus in sinum quendam unius istarum insularum, qui longiùs etiam versus Austrum prominebat.

A Continente reflexo itinere, cùm vento Euro-Aquilone proveheremur, denuò in glaciem delabimur, ut vela Austrum versus stringere cogeremur.

Die 21. Coorta est ingens ventorum tempestas, nixq; copiosa ex plaga inter Meridiem & Orientem media decidit. Nos nihilominus vento adverso ad vesperam usque progressi, anchoras unà cum sociis quàm proximè terram sub ipsum Canalis ingressum excussimus, fundum sabulosum 18. orgyiarum animadvertentes. Ad punctum Occidentale istius ostii rupes erat, subtus divisa, cognitu facilis. Haud longè inde ad tertiam leucæ partem à dicto Occidentali puncto parva quædam insula cernitur. Puncto verò Orientali, quàm proximè alia adhuc rupes adjacet.

Die 22. 7. Scaphis Saburram ad naves ingessimus, ut eò rectiùs firmari possent. Interea Candidus ursus immanis staturæ adnatare visus est, quem tribus scaphis insectati tandem interfecimus. Detracta cutis 12. pedes longa erat. Eodem die unâ scaphâ meliorem portum, qui nobis maximè opportunus erat, indagatum, ad interiora perreximus, ubi terram à mari separatam atque avulsam reperimus, in eaque diversas insulas, portum navibus diversis in locis præbituras commodissimùm.

Die 23. Veram Meridionalem lineam circulo Astronomico metientes, ante meridiem 11. post meridiem 16. graduum declinationem invenimus, quod

ligula pixidis nauticæ magis ad Aquilo-Eurum declinaret, ut gnomoni exacta fides haberi non posset.

Egressi ex hoc sinu, exploratum, quousque latus istud porrigeretur, finem ejus assequi non potuimus, licet oculis maximè expositus videretur, & 7. leucis ex Austro Eurum versus promineret. Appulimus tamen ad angulum altum & montosum, qui instar Insulæ cujusdam conspectui nostro sese offerebat. Exactè solis altitudinem dimensi, quæ erat 13. grad. nos elevationem poli 79. grad. 34. minut. assecutos deprehendimus.

Die 24. Cùm Malacia desiisset, vento Austro-Euro provecti, longiùs terram propter labimur, quæ maximam partem disrupta, probè elevata, montibusque & collibus acutis distincta apparebat, quam eam ob causam *Spitsbergen*, seu *montes acutos* appellavimus.

Eodem vento acti ad 7. leucas processimus, tuncque à loco isto, ubi magis Occidentem versus priùs anchoras firmaveramus, 10. aut 12. leucis nos distare animadvertimus.

Sub vesperam denuò naves terrâ propulimus ab angulo Septentri-orientali, ad Septentri-occidentalem ad 8. leucas progredientes.

Sub finem primæ vigiliæ nocturnæ, vento Austro-Zephyro aspirante, ad Meridiem usq; diei 8. leucas emensi, postea cùm ad terram appropinquaremus, adverso obstante vento, duas leucas retrò cedere coacti sumus.

Postquam igitur ponè promontorium quoddam, 18. orgyiis anchoras fundo sabuloso demisissemus, visi sumus illic loci fluxum & refluxum maris animadvertere. Duodecim enim horarum spacio aquam cùm ex Austro-Euro tum Aquilo-Zephyro tanto impetu allabentem animadvertimus, ut anchorarum nostrarum acies sese mutuò sub aquis contunderent.

Sinus iste, in quo tum commorabamur, quamvis ventis sit expositus, unà cum angulo interiori; nihilominus tamen in latere Australi depressum quoddam promontorium habet, qui circum navigari potest, quem si quis à latere Septentrionali subeat, ibiq; anchoras figat, ab omni ventorum impetu est tutissimus. Nostri homines duos ibi Rosmarorum dentes invenerunt, qua de causa sinum istum, Dentium sinum appellarunt. Nos ibidem reperimus quàm plurimùm fimi cervini, ut & lanam nonnullam, ovillæ non absimilem. Ex opposito istius puncti seu promontorii Meridiem versus, alius quidam anfractus, portus instar sese offerebat.

Die 26. Afflante Aquilone vela fecimus, confectis intra meridiem & ortum 10. leucis. Circa meridiem appulimus intra cuspidem quendam montosum, & continentem, cuspidem istum insulam quandam esse rati; quem cum intrassemus, paulò post profunditatem 12. aut 10. orgyiarum invenimus, fundo bono ac sabuloso: Ad duas leucas progressi, fundum petrosum 50. orgyiarum offendimus, terram verò totam nivibus coopertam. Quinque circiter leucas intra Cuspidem & latus Continentis provecti, demùm cognovimus cuspidem istum, quem insulam esse eramus arbitrati, dorso quodam sabuloso terræ alligatum. Profunditas enim quinque orgyiarum fuit. Quia verò brevia ista glacie constiterant, velorum obliquatione facta nobis regrediendum fuit.

Cuspis iste, quem Insulam esse existimavimus. 79. gr. 5. min. latitudinis subjacet. Nos quòd volucres ibi quàm plurimas circum vagari cerneremus, illum Volucrium sinum nuncupavimus.

27. die Cœlum adeò tranquillum erat, ut diu morando, hac illac que intra Volucrium sinum, & terram fluctuando, parùm possemus cursum nostrum promovere.

28. die sinum istum circumvecti, longiùs terram præterlabimur, ad sex leucas,

leucas, declinantes magis ad Australem plagam. Terra erat montibus acuminatis aspera, interim limpidissimo fluvio irrigua. Inde ad meridiem tendentes, 6. leucas, mox velis versus occidentem obliquatis, 3 leucas confecimus.

Deprehendimus altitudinem 78½. grad. jamque glaciei imminere visi sumus, quam ut evitaremus, nonnihil altum petendum rati in longitudinem intra glaciem & quàm proximè terram 7. leucas processimus.

Fortè tum ad amplum quendam sinum conveneramus, qui Occidentem brumalem versus porrigebatur. Terra autem ab utroque latere altis ac præruptis montibus erat formidabilis.

Navigavimus spirante Japyge usque ad vesperam, terram legentes versus Occidentem Australem, 5. leucas.

Hîc alius sinus & quidem porrectissimus se nobis obtulit, quem glacie continua ad terram usque rigidum cernentes, mutato nonnihil Orientem versus cursu, Africo adjuti quatuor leucas emensi sumus. Denuò in glaciem impingentes versus Orientem Meridionalem vela direximus 3. leucis.

Die 29. Nos Aquilo à puppi prosequutus, 5. leucas versus Occidentem Meridionalem propulit.

Inde littus raddendo versus Australem plagam 4. leucas progredimur. Altitudinem 76. gr. 50. min. dimensi sumus.

In altum provecti, nullam deinceps terram vidimus, donec tandem Calendis Julii Ursorum insula in conspectum nostrum eminus prodiret.

Cùm verò Johannes Cornelius, & Wilhelmus Bernardi dubiis inter se sententiis nutarent, quo in loco constituti essent, ac ille quidem se in plaga Occidentali à promontorio Septentrionali Norvegiæ versari existimaret, hic verò in plaga Orientali 250. leucis à puncto Glaciali Novæ Zemblæ sese abesse diceret: Johannes Cornelius, qui locum istum ultra 60. leucas dissitum non putabat, cùm intelligeret, satius videri Guilhelmo, terram aliquam cognitam detegere, quò rectiùs fretum Anianis possent reperire, cum sua navi à socio discessit. Ita tamen priùs inter ipsos convenerat, ut Cornelius versus Septentrionalem Orientis plagam vela faceret, Guilhelmus autem Occidentem versus contenderet. Sic igitur Johannes Cornelius Septentrionem versus directo cursu, post mirabilem ventorum & glaciei vicissitudinem, eodem in loco sese deprehendit, ubi prima vice anchoras excusserant, sub gr. 80. circa Volucrium promontorium, à quo postmodum animo ad Guilhelmum redeundi discessit.

Latus Orientale hujus terræ incognitæ hoc, quo dictum est, modo per Johannem Cornelium Ripensem, & Guilielmum Bernardi primùm innotuit: postea verò Henricus Hudson nomine Societatis Anglicæ sub Ann. 1608. idem iter est emensus. Hic Hudson (ut refert Jodocus Hundius in charta sua Planisphærica) versus Septentrionalem Orientem hujus regionis sub elevatione 81. & 82. grad. latus quoddam glacie planè obfirmatum deprehendit. Ab isto tempore quâlibet æstate quosdam eò ablegarunt, qui Balænarum barbas, ut vocant communiter, inquirerent, & pinguedinem inde excoquerent. Quem quidem piscatum Societas Londinensis Russiam versus commercia sua dirigens, sibi soli attribuit & vendicavit, usque ad annum proximè elapsum 1612. quo Guilhelmus Muydanus, unica nave ab Amsterdamensibus, item altera nave à Serdamensibus instructus eò navigationem suscepit, ut in dicta Ursorum insula Rosmaros caperet. Præter hos, & Anglorum (de quibus jam non loquor) eodem anno ibidem navigium quoddam ex Biscaja appulit: qui homines, cùm in Balænis capiendis facilè omnibus Christiani nominis nationibus excellant, procul dubio non sine ingenti emolumento domum redierunt: nostri autem parum lucrati sunt.

Quæ etiam causa fuit, quod nostri Mercatores, hoc ipso anno duo iterùm navigia sub ductu ejusdem Guilhelmi Muydani expediverunt, & ut feliciùs rem facerent, duodecim Biscajos ex S. Johanne de Lus oriundos conduxerunt, tres nimirum balænarum invasores, tres lintrium in mari regendorum gnaros, reliquos qui oleum excoquerent, & balænas frustillatim conciderent. Eadem hac æstate ab Amsterdamensibus Celox quædam eodem emissa est, cui præerat M. Thomas Bonaert, secum ducens maximam partem suæ gentis Anglos, & aliquot Hollandos, eam tantùm ob causam, ut Rosmaris potiri possent. Præter recensita quinque navigia armarunt Dunquercani unum cum parva celoce, unum item Burdegalenses, ut & Ruppellani unum, tria incolæ ad S. Johannem de Lus, & præter ea aliquot Hispani ad S. Sebastianum. Cùm verò Londinenses mercatores in Russia negocantes intelligerent tot naves eò vela facturas, ipsi quoque sex navium probè instructarum classem Amirali seu Capitaneo Benjamini Joseph, qui Tigri nave 21. Tormentis majoribus munitâ vehebatur, commendant, ut reliquos navigatione & piscatu isto prohiberet, & totâ illâ ora depelleret. Quamvis autem rumor iste de Anglorum conatibus cùm apud nos, tum in Biscaja increbuisset, nihilominus tamen tam Biscaji, licet prætenderent se jussu Regis Hispaniæ in Indias Occidentales cursum suum direxisse, ut homines quosdam Limam versus deportarent, quàm Galli & nostrates versus regionem Spitsbergen, seu Grenlandiam, uti ab Anglis vocitatur, navigationem suam protendere non dubitarunt: quia verò à tormentis aliisque ad pugnam subeundam necessariis munitionibus parùm instructi erant, unus hac, alter illac in sinum seu portum aliquem sese proripere festinavit.

Ast ubi maximam partem ad terram naves nostræ appulissent, jamque cum suis piscatum exiissent, supervenientes Angli omnes unam post aliam ex istis regionibus profligarunt.

Priusquam ad earum rerum narrationem deveniam, portus regionis istius præcipuos breviter recensebo.

SITUS PRÆDICTÆ REGIONIS.

QUANTUM igitur nuperrimè de ista regione quam Spitsbergen vocitari diximus, cognoscere potuimus, id tabula quadam, ad calcem adjecta, expressimus, sequuti magna ex parte Anglorum consignationes, in Charta quadam à Johanne Daniele delineatas & descriptas Londini An. 1612.

Regio hæc, ut suprà dictum est, adjacet Ursorum insulæ, versus Septentrionalem Orientem, sub 81. & 76. gradu latitudinis, terminus ejus versus Austrum porrigitur, quem Angulum Angli, Lockhoute appellarunt, maximam tamen partem vergit in Septentrionalem Orientem usque aut supra Hornesond: inde autem excurrit versus Septentrionem usq; ad Australem angulum istius insulæ, quàm Angli Principis Caroli nomine insignierunt: Nostrates autem Kiin, ex nomine cujusdam nostri Mercatoris, qui anno præterito ex prærupto monte lapsus diem istic supremum clauserat, nuncuparunt. Huncque situm ex Pixide nostra ordinaria didicimus, quæ satis clarè ostendebat, quid propriè Septentrionalis Occidens appellari soleat. Solem enim quotidie in Australi Oriente habebamus, donec altitudinem suam assequeretur. Ut verò certiùs rem

rem omnem possent explorare, primùm altitudinem Solis, cùm in summo cardine verteretur, sunt dimensi. Cumque ipsis esset cognitus anni dies, didicerunt ex tabulis declinationum Solarium, altitudinem Æquatoris, & Poli desuper horizontem. Hoc facto in astrolabio catholico Solis altitudo super horizontem æquè versus Occidentem atque Orientem prospectabat. Mensurati Solem tali altitudine, facilè poterant perspicere, quanto intervallo Sol ab Occidente Compassi distaret. Hisce probè, opera cujusdam compassi, cujus filum exactè ad bolidem respondebat, exploratis, animadverterunt, in Portu bello, seu Schoonhaven, 16. gradus variationis versus Orientem Septentrionalem: Moto igitur eò usq; compasso, donec bolis quadrantium, quibus vulgò utimur, subsisteret in Occidente Septentrionali fili supra dicti: ventorum diversis turbinibus impediti, Septentrionalem magis versus Occidentem quærere coacti sunt, quòd Compassa, seu quadrantes, uti dictum est superiùs, nihil significarent.

Insula Kyn, cujus suprà mentionem fecimus, 10. circiter leucas longa est. Primum spectat Septentrionalem Orientem, usque ad meditullium regionis, ubi promontorium quoddam cernitur. Inde versus Septentrionem porrigitur usq; ad terminum quendam, quem Angli t Fayre Forland seu promontorium bellum appellarunt. Inde juxta longitudinem oræ procedendo cursus intra Septentrionalem Orientem & Occidentem dirigendus est, usq; dum elevationem 80. grad. assequaris, ubi primùm Guilielmus Bernardi & Johan-Cornelius Rypensis regionem istam detexerunt.

Reperiuntur ibi quatuor majores sinus, quisque diversis portubus distinctus. Primum sinum appello istum tractum, qui inter Angulum Septentrionalem Insulæ Kyn, & Continentem interjacet. Hunc locum lustrandis militibus, reparandisque navibus destinarunt Angli, erectis tam in Insula, quàm in Continente variis tentoriis; qui quidem Ann. 1612. ibidem unius navigii jacturam fecerunt. Eundem hunc sinum subiere Guilhelmus Bernardi & Johannes Cornelius sperantes eum se transire aut circuire posse; verùm eum non satis profundum, imò glaciem fundo tenaciter adhærentem animadverterunt, quod etiam navis Duinquercana: est experta, sicut unus ex Pilotis ejus nobis retulit.

Secundus sinus est, Issond, aliter Grenharbor dictus, qui duos eximios portus habet, unum in latere Septentrionali, quem nostrates appellarunt, Behouden haven, seu portum tutum: alterum in latere Australi, qui propriè Grenharbor seu portus viridis appellatur. Hi duo portus quàm longissimè in Continentem vergunt, ut quàm firmissimè illi adhærescere existimentur. In medio portus, quem Tutum diximus, profunditas 200. cubitorum reperitur, in latere verò Occidentali bonus fundus 22. cubitorum sese offert. In portu Viridi latus Orientale ad 17. aut 18. cubitos trajicitur. Austrum versus ad 8. leucas progressi, alium sinum conspeximus, in quo portus Louwsond, & Belsond reperiuntur. Angulus Septentrionalis hujus sinus in charta Geographica appellatur Lowsondnes: In latere cernuntur insulæ & rupes aliquot, quas quidem intrare licuisset, sed ut portus non usque adeò bonus est, sic quoque fundo bono destituitur. Lowsond enim talis est statio, quæ longiùs in terram portenditur, ut insulam etiam quandam antè se efficiat.

Promontorium Australe hujus ampli sinus, Bellum, seu Pulchrum vocatur, cujus interiora paululum scrutati Hollandi, alium quendam portum repererunt, cui portus item belli nomen indiderunt.

In latere Occidentali hujus sinus aut portus profunditas 300. orgyiarum deprehensa est; in latere verò Orientali anchoræ fundo bono ad 30. orgyias excuti

poterant. Locus autem ad balænas cædendas commodissimus, quæ magno etiam numero ibidem reperiuntur.

Belsond etiam est canalis longius intra terram exporrectus. In latere ejus Septentrionali insula cernitur, quæ utrinque adiri potest. In circuitu hujus insulæ, terra anfractum quendam habet, ubi vaccæ marinæ, seu Rosmari, quorum magnus ibidem numerus, nullo negocio capiuntur. Nostri hunc canalem ad 6. leucas ingressi, ibidem in recenti aqua magnum marinorum Canum numerum conspexerunt.

Biscaji ex S. Johan de Lus sinum Belsond appellarunt, sinum Gallorum, quòd illi plerumque ibi congregari solerent, ac usitatum sit, regiones denominari ab iis, qui primi illas retexerint.

Sinus, quem nostri navigarunt, magis ad Austrum vergens, est Hornsond, ita ab Anglis nuncupatus, quòd (ut perhibent) cornu Monocerotis ibi repererint. Portus sanè perquàm est commodus, ab utroque latere quàm longissimè in terram sese exonerans.

In hisce sinubus, totaque ora fluxus & refluxus maris, quemadmodum reliquis Septentrionalis Oceani locis animadvertitur. Refluxus ab Austro exoritur. Sole enim in plaga inter Austrum & Orientem media constituto, mare plenum in Belsond cernitur; ubi verò Sol inter Septentrionem ac Orientem conspicitur, in portu Tuto mare integrum ac plenum est. Atque ita 9. horarum intervallo tardiùs æstus maris in portu Tuto, quàm in Belsond insurgit, cum tamen ista loca non ultra viginti milliaria Germanica à se invicem distent.

NATVRA LOCI.

QUOD naturam loci attinet, principio considerandum, sub qua regione cœli situs, & quomodo à sideribus cœlestibus illuminetur.

Situs est sub Zona frigida, quam prisci authores non absque verisimili ratione planè inhabitabilem existimarunt, videlicet ob nimiam frigoris vim, cui hic locus præ aliis est obnoxius. Quamvis enim nulla sit regio, quæ noctium minùs, aut obscuritatis cœlestis habeat; (quippe Sol tempore æstivo, post diem longissimum, quem centies ac septuagies viginti quatuor horarum in sinu Anglorum efficit; tam parum sub Horizontem descendit, ut toto semestri spacio, eoque æstivo nunqnam in cœlo lumen ejus desideretur: ac licet hyberno tempore per dimidium annum, ubi Sol ad Austrum declinat, duobus mensibus dies duabus horis non sint longiores: imò ubi Sol transit Scorpium, Sagittarium, Capricornum, Aquarium, vix unicam horam dies excedat, noctes autem sint longissimæ, quòd tum temporis in imo Horizontis loco $12\frac{1}{2}$ grad. versus Austrum Sol versetur: nihilominus Australe cœlum collustrat. Nam ex Ptolomæi aliorumque sententia: Diem jam albicantem cernimus, quamvis Sol 18. gradibus Horizonte nostro sit inferior.) Illud tamen certum manet, nullam esse regionem ex omnibus iis, quæ Septentrionem versus lineæ Æquinoctiali subjacent, quæ minus caloris, aut breviores æstates habeat. Nam hoc ipso anno sub decimum tertium Junii diem tantæ molis glacies littora atque ostia portuum insederat, ut navibus eam perrumpere haud possemus, atque ita portuum aditu intercluderemur: nix autem, quæ nonnullis in locis est perpetua, in tam paucis lo-

cis locis erat liquefacta, ut capreoli aut cervi ob alimoniæ inopiam, baculis essent macilentiores. Causa tam longæ hyemis, ac diuturni frigoris hæc est: Sol ab Æquinoctio in Australi plaga assecutus 11½. grad. altitudinis usque ad 10. vel 12. Junii diem non ascendit ultra 33. gr. 40. min. desuper Horizontem: hinc radii ejus, quos obliquè admodum jaculatur, planitiem adeò difficulter calefaciunt, ut nimbi & vapores ex terra exhalantes dispelli nequeant, sed tanta mole montibus & mari incumbant, ut nautæ ad navis unius intervallum sese mutuo contueri nequeant. Hinc fit, quòd regio ista (quæ hactenus quidem tantùm quoad oram maritimam perlustrari potuit, ubi tantummodò prælti montes nivibus obsiti cum pratis aliquot conspiciuntur) quòd, inquam, nullas arbores, truncos aut frutices alat, nec ulla viredo appareat, nisi fortè ex musco spisso & curto, qui non absimilis illi, quem in plurimis Norvvegiæ locis cernimus, cùm colore sit subrufus, flosculos tamen protrudit cœruleos. Quidam verò nautæ etiam asserunt, sese illic herbas quasdam virides vidisse. Quod autem ligna attinet, quę in littore reperiuntur, sciri non potest, quoniam autem æstus maris ab Austro insurgit, probabile est ex Norvvegia eò loci esse vi fluctuum delata.

DE ANIMALIBVS.

INTER Animalia, quæ istic loci reperiuntur, primum locum obtinent Ursi candidi, qui bobus multò grandiores mari sese committere non verentur. Præterea videas ibi cervos aut capreolos, similes illis, quos Russia & Samogithia prope Novam Zemblam profert. Hi ex musco vivunt, de quo paulò antè diximus. Cornua habent glabra, & nostratibus cervis paulò sunt minores. Menstruo illo spacio, quo nos cum navigiis nostris ad illam oram substitimus, adeò pingues evaserant, ut cibum nobis præberent maximè delicatum. Capreoli isti consortii humani planè erant insueti, parumque adeò curabant, quis adveniret, ut cùm quidam ex nostris cervum globo bombardæ trajecturus esset, id animal sentiens, inimico animo, tantóq; impetu in illum insurrexit, ut ad terram illum prosterneret.

Ex minoribus animalculis nulla vidimus, nisi vulpes candidas, leucophæatas, nonnullas etiam nigras.

Et hæc sunt animalia, quæ nos in illa regione vidimus, quamvis Angli referant in Hornesond, cornu Monocerotis sese reperisse. Nos quod de eo dicamus, aliud non habemus, quàm per homines ejus rei peritos revera cognitum, illa vera monocerotis esse cornua, quorum unum per nautam quendam nostrum in hasce regiones est delatum. Certò autem sciri non potest, quorum animalium illa fuerint. Dixerimus potius piscium esse reliquias ad ostia portuum, vi fluctuum expulsas.

Ad ostia horum portuum immanes balænæ varii generis reperiuntur: quarum pleræque 80. pedum longitudinem excedunt, adeò pingues, ut adeps inde detractus penè totus in oleum, seu ichthiocollam resolvi possit. Est ibi quoddam Balænarum genus, quales plerumque ibi reperias, quæ pinnas in dorso nullas habent, unde à reliquis facilè dignosci possunt. Hæ intra oblongas & grandes barbas alunt, limis similes, ac grandiores quidem balænæ eas ad cubiti unius atque alterius longitudinem promittunt: harum in uniuscuiusque Balænæ proboscide vel

600.

600. reperias, quæ instar strobyli superiùs ex ore propendent. Eodem, quo reliqui pisces, suos quoque dentes habent loco, nisi quòd in superiore tantùm parte promineant, ac anteriores, ut & posteriores admodum sint exiles, usque adeò ut nisi 400. conjunctos habeas, nullum in mercatura inveniant locum: Hæcque adeò optima, ac quæstuosissima est negociatio, quæ ex hisce regionibus peti potest. Dictæ Balænæ in latere prope caput prægrandes habent pinnas, quibus piscatores uncum solent impingere, quòd eo loco vulnus magis ad vivum penetret: quod quam primum bellua senserit, sanguisque ejus caput invaserit, tantò impetu aquam sanguini mistam per narium foramina, quæ in superiore capitis parte patent, exufflat, ut mali nauticæ apicem transcendat. Postquam autem impetu fundum versus facto, natando seipsam fatigaverit, piscatores scaphis appropinquantes, jaculis eam in superiore corporis parte trajiciunt, quòd alioquin difficulter trucidari posset.

Pisces hujus regionis cutim habent spissam & nigram, alia quadam tenera, pellucida & nigra obductam. Cibus harum balænarum sunt minuti pisciculi, capellis longè minores, quos ore inter natandum patulo comprehensos, posteà compressa proboscide deglutiunt.

Præter Balænas istas nigras, etiam albæ reperiuntur, quæ tamen haud quaquam bonæ existimantur. Quosdam etiam imperatorio, aut cucullato habitu monstrosos pisces ibidem invenimus.

Aves marinas alit ista regio quàm plurimas, præsertim milvios aquaticos, qui magno numero Balęnarum cadaveribus insident, mergos duorum generum, psittacos, item aves rostro rubro, quales etiam in Nova Zembla observavit Guilhelmus Bernhardi; item anserculos, avesque alias, quæ ova prægrandia excludunt magna copia: ut & Anseres rubros, quos in Scotiæ arboribus nasci, hactenus creditum fuit.

In locis interioribus reperiuntur Equi marini, ut eos vocant Angli, seu Vaccæ marinæ, ut Galli appellant, nos eos rectiùs Elephantos marinos dixerimus, quòd & mole corporis, & dentium robore maximè hujus animalis formam exprimant. Russi, quibus eorum natura exactiùs est cognita, cùm magna copia in Petzoræ regione conspiciantur, eos Morsen vocant. Nos illos hactenus Walrussos appellavimus, eorum figurâ additâ, qua juniorem quendam, qui ad nos delatus fuit, ad vivum expressimus.

Satis sunt pingues, ut facilè adeps ex iis excoqui possit, sed pellis eorum, licet immanem in morem spissa & crassa sit (unam enim 400. libras hîc vidi pendere) exigui tamen est precii, quòd crebris vesiculis est deformis. Eo majoris æstimantur dentes, qui ebori etiam præferuntur. Hæc animalia si unum ex suo numero trucidatum videant, magno numero super eorum cadavera advolvuntur, donec putredine & fœtore rursum abigantur.

Atque hæc quidem de aqua salsa cognovimus. Paulò verò altiùs in recenti aqua prope portum, Belsond, nostri homines etiam canes marinos, togis nostris non absimiles invenerunt.

Hactenus, quæ de regionis istius animalibus cognoscere licuit, exposuimus, nunc quid præterita æstate, tam inter nostros, quàm Gallos & Anglos evenerit, breviter quoque perstringemus.

Primus, qui ad oram istam appulit, fuit Guilhelmus Muydanus: Is enim cum suis duabus navibus quàm proximè ad promontorium Australe Anglis Locqhoute dictum 27. Maji die appropinquavit. Sed nullo modo ad terram poterat pertingere, glacie, quæ totam illam oram occupaverat, præpeditus. Itaque cursu Septentrionem versus directo, primo demum Junii ad Insulan Kyn appulit. 2. Junii Navar-

varchus cum duabus ſcaphis terram verſus vela faciens, ad terminum Auſtralem Inſulæ balænam mortuam invenit. 4. Junii alium adhuc piſcem prægrandem, qui infra Inſulam eundo, redeundo continuò vagabatur, quòd portus glacie adhuc pleni rigerent, conſpexerunt.

8. Junii navem Burdegalenſem è longinquo viderunt, cui nauclerus erat M. Sillyus.

9. Junii Dunquercana navis cum celoce ſua ad Auſtrale inſulæ promontorium appulit. Poſtquam autem quàm proximè alteram Muydani navem, Moſſel dictam, in Septentrionali inſulæ ora conſediſſent, exiſtimavimus quidem illos, qui in Dunquercana navi erant, portum exploraturos, ideoque propiùs terram relegentes inter Inſulam & terram firmam vela facturos; ſed illi mutato curſu cùm aliquandiu circa iſtam regionem morati eſſent, 12. & 13. Junii in Grenharbor portum contenderunt.

Muydanus 13. Junii in Portu Tuto, ſeu Behoudē haven anchoras jecit, cùm paulò antè ſcaphas ſuas ad Balænam illam verſus promontorium inſulę Septētrionale emiſiſſet. Hi Anglos cùm ſuis ſcaphis jam advectos, Barbas iſti balænæ præcidere deprehenderunt; ab iiſque intellexerunt, cymbam Dunquercanam interceptam eſſe, quòd prætendiſſent, Balænam iſtam à noſtratibus primùm fuiſſe animadverſam. Captivos autem in naves Anglorum diſtributos, & verſus promontorium Septentrionale in Anglorum ſinum abductos. Noſtræ verò ſcaphæ ad littus iterùm applicantes, adverterunt, Anglos conſilium de omnibus peregrinis navibus intercipiendis iniviſſe.

Poſteaquam enim Angli certas piſcandi leges condidiſſent, ex promontorio Bello, in quo hac præterita ęſtate etiamnum ſubſtiterant, egreſſi, ad portum Grinharbor appulerunt, navemque Dunquercanam cum parvo quodam Biſcayorum navigio inde depulerunt. Qui quidem Biſcaji id quàm ægerrimè ferentes, jurarunt, quàm primùm domum rediiſſent, ſe damnum iſtud magno cum ſuo lucro ex Anglorum bonis emendaturos. Poſtera die Admiralis vela faciens verſus oram Canalis Septentrionalem, ad portum Tutum ſeu ſecurum, invenit in eò Muydanum cum ſuis duabus navibus, Mr. Sellyum Burdegalenſem, & aliam quandam Rupellenſem: exiguum item navigium ex S. Johanne de Lus. Præfecti navium ſeſe ad Admiralem devehendos curarunt, exiguum verò illud navigium ex S. Johanne de Luſz, domum remiſerunt. Sellyus referebat, ſe ab Admirali impetraſſe, ut octo quidem Balænas, Anglis penderet, quod reliquum, id ſuo cederet lucro. Verùm cùm ultra dictum numerum quatuor cepiſſet, easque ſibi ceſſuras omnino exiſtimaſſet, Angli non ſolùm eas omnes, ſed & peritiſſimos nautas ſecum abſtulerunt, illo inſuper ex tota regione pulſo.

Muydanus exhibebat Admirali Potentiſſimi Principis MAURICII diploma, quo ipſi libertas piſcandi ſumma, ſeſeque contra hoſtes, qui id impedire vellent, defendendi concedebatur. Admiralis illud legit, exoſculatus eſt, atque legitimum agnovit: Verùm ſibi longè Potentioris Regis mandato obtemperandum dixit, qui ſingulari privilegio ſibi ſuisque Principalibus caverit, ut omnes illas regiones etiamnum cognitas ac deinceps retegendas, quæ quidem una linea venti Septentrio-Euri, & altera Aquilo-Zephyri comprehenſæ, hinc inde inter Drontam & Iſlandiam diſpergerentur ſuæ Majeſtatis nomine & bono poſſideret. Proinde nequaquā concedere voluit Muydano, ut illo vel alio in loco iſtius tractus piſcatui operam daret, imò quicquid hactenus ceperat, id omne iſto titulo ſibi vindicavit, ſicque 19. Junii duas illas Muydani naves, ut & Hornanam illam, quæ nomine Johannis Macquii Rupellani eò venerat, à ſe dimiſit. Galli iſti ſe ſua cum navi vela verſus Septentrionale Norvvegiæ promontorium facturos dicebant, quòd balæ-

[fu]arum abundè ibi se capturos sperarent. Muydanus autem, licet Admiralis nullo in loco piscandi potestatem illi faceret, imo omni modo illum prohiberet, nihilominus versus Belsond navigavit, quo 20. Junii pervenit, stationem in later Seeptẽtrionali, loco quidem non satis commodo, sibi deligens. 23. die Navigium Serdamense, in latere Australi portum satis idoneum subiisse comperit. Itaque sinu quodam, tres circiter leucas amplo transmisso, 24. Junii ad exiguum quendam portum in Bello promontorio appulit, quem rebus suis, in primis piscatui accommodissimum deprehendit.

Serdamensi in nave, qui erant, ad interiora magis progressi, una die 200. Rosmaros, seu vaccas marinas trucidarunt, & (metu Anglorum) alterum ex suis navigiis adipe Rosmarorum in vasa compacto probè onustum domum remiserunt.

26. Junii eodem in portu, quem Muydanus portum pulchrum appellavit, appulit magna navis ex Sanct. Johan. de Lus. Hanc G. Muydanus piscatu prohibere voluit, tandem inter ipsos convenit, ut conjunctis operis piscarentur, omnesque alios, eò fortè an venturos, piscatu intercluderent, locoque isto depellerent. Quod etiam 11. Julii quibusdam Bisgaiensis navigii cymbis accidit: Illas enim coacti ex promontorio Bello depulerunt, quòd cymbæ istæ rectà in portum ipsorum inveherentur.

Paulò post aliud quoddam parvum navigium ex Sancto Johanne de Lus advenit, quod tamen ad classem seu societatem Mr. Tourbidæ non pertinebat, cui itidem piscatu omni interdixerunt. Tandem venerunt Angli, ut piscatores cum omni præda & lucro interciperent. His cymba, Navigio Mr. Tourbidæ addita, statim obviam processit, ac certas pacta conditiones sese tradidit, ut nimirum Galli adipem pro Anglis liquarent, ipsi verò mercedis loco dimidiam partem sibi retinerent. Placuit Anglis conditio, quod scirent Gallos præ cæteris nationibus, quam rectissimè, & citissimè magnam adipis copiam excoquere posse. Interim branchas seu barbas, quæ ex proboscide balænarum prominent, Angli sibi solis vendicabant. Parvum illud navigium Gallicum, quod piscatu prohibuisse Muydanum diximus, hisce conditionibus cum Anglis pepigit: 40. lastas Adipis sese pro Anglis liquaturos, dummodo, quod super foret, suis usibus retinere possent: sed hoc ratum non fuit: statim enim 21. Julii die sentẽtiam mutavit & revocavit Admiralis.

22. die Admiralis alterum Muydani navigium, cui Mr. Mossel præerat, exoneravit, 24. die, eidem, ut domum rediret, edixit, quod & 25. factum est. Muydanus verò usque ad 28. diem fuit detentus, ne quem forte impetum conjuncti in Piscatores Anglos facerent.

Paulò autem antè, quàm negocia hæc sua in promontorio Bello expediret Admiralis, versus Hornesond vela fecerat, cumq; jam in conspectum Hornesond venisset, obviam habuit Dunquercanam navem, de qua antea diximus, quòd ex sinu Grenharbor 16. Juñ. ejecta fuerit. Ea hactenus circa Australe promontorium hæserat, cùm verò parum se ibi lucri facere posse adverteret, versus Septentrionem iter relegere constituit, supra 82. & 83 grad. ut isticloci fortunam suam periclitaretur. Dunquercani ut Anglicas naves plenis velis in alto ferri viderunt, confestim ad illas appropinquarunt, rogantes Admiralem, restitueret ipsis Celocem paulò antè, uti diximus ad longam Insulam ipsis interversam.

Admiralis amicè illos excipiens, postulatis ipsorum obsequuturum se promisit; nihilominus sinum, qui ob oculos ipsis erat, una cùm ipso subire coacti sunt. Unà igitur omnes Sinũ Hornesond intrarunt, in quo tres naves Hispanicas, Mr. Thomam Bonardum cùm Enckhuysana sua nave, item Gallicum quoddam navigium offenderunt: qui conjunctim eò delati communi labore & periculo pisca-

navigium offenderunt: qui conjunctim eò delati communi labore & periculo piscari, & prædam æqualiter inter se dispertiri decreverāt. Biscajis statim edictum, sisterent ac traderēt sese Admirali: verùm Bonardus veritus ne Angli, quos magno numero sua in navi habebat, captivi detinerentur, fuga se subducere molitus est. Admiralis hoc animadvertens eum novem tormentorum ictibus insecutus est, quorum duo rectà navem Bonardi penetrarunt: qui nihilominus ex manibus ejus evasisset: verùm ubi pila tormentaria clavum navis confregisset, ut eam vento commodè obvertere non possent, veriti etiam in glaciem vel terram prolaberentur, vela submittere sunt coacti. Itaque Admiralis Bonardum cum omni sua gente cymbâ ad se devehendum curavit, aliosque Anglos in navem ejus deduxit: Quibus novis instructus Mossellus domum repetiit.

Capto hunc in modum Bonardo, & profligatis Hispanis: Admiralis sinus istius defendendi curam Dunquercanis commisit, ipse versus Bellond vela direxit; ubi etiam, ut paulò ante diximus, satis acriter & strenuè rem gessit.

Dunquercani autem, cùm in Australi istius sinus latere versarentur, aliquot ex ipsorum numero quindecim, consilium adversum ipsos inierunt, & de apprehendenda quadam Anglorum cymba inter se conjurarunt. Venerat ea ad Septentrionalem sinus oram, inquisitum res preciosas, siquidem Monocerotis cornu ibi repertum inaudierat, unde suum quoque sinus iste nomen sortitus est. Verùm eadem illa nocte, quam expeditioni suæ destinarant, accidit, ut prægrandis balæna quàm proximè navigium ipsorum præternataret, itaque Navarchus cùm Nauclero quosdam in scapha eam persecutum ablegarunt. Hi nautæ interim navigio potiti, minis promissisque Nauclerum adegerunt, omnem ipsi supellectilem salvam spondentes, ut in Norwegiam ipsos deduceret. Quod ita quidem factum est. Dum verò illi parvam celocem quàm interceperāt, sed quæ iterum ipsorum è manibus sese extricaverat, insequuntur, Navarchus & Nauclerus iterum dominium in navi recuperant, & rebelles istos, qui parvam quandam celocem Roterodamēsem prope Gesquam interverterant, ad Sudestadium captos, magistratui Dunquercano tradiderunt, à quibus merito supplicio sunt affecti.

Ut verò ad Admiralem redeamus, qui hactenus Muydanum apud se detinuerat, ut aliquo modo ejus animum ob ereptas sibi 18½. balænas placaret, 20. adipis Pipas, & 21. Balænarum barbas illi obtulit, sicq; in patriam liberum dimisit. Navigium Serdamense diutiùs ad servitia subeunda retinuit, quippe quod hac illacq; commeabat, ligna inquirebat, adipem in promontorium ad reliquas Anglorum naves deferebat. Huic tandem aliqua etiam copia adipis salarii loco donata, & in patriam redeundi potestas concessa fuit.

Quid de magna nave Gallica gestum sit, quidq; de Enchuysana, quam Londinum secum abduxit, decreverit, nobis hactenus nondum innotuit.

Muydanus ad reditum sese accingens, necdum quieto animo esse poterat. Sed postridie, qui erat vigesimus nonus Julii, posteaquam ab Admirali discessisset, majorem suam scapham terram versus amandavit, ipse verò ac si in procinctu staret, omnia ad abitum adornavit. Secundo Augusti die aliam adhuc scapham, quæ priorem inquireret, emisit: Hæ quarto Augusti reversæ 400. Barbas ad navem detulerunt. Eædem Scaphæ sub vesperam denuò vela terram versus fecerunt, ut adipe istius balænæ, quam ceperant, quoque fruerentur. Muydanus cùm ad nonum Augusti ibi hinc inde commeando hæsisset, cùm diutiùs ob ventorum intemperiem moras nectere non liceret, domum rediit. Scaphæ autem, cùm ob nebulas ac nymbos navigium suum dignoscere haudquaquam possent, in Anglos inciderunt, cùm quibus Londinum primò, deinde in patriam regressi sunt.

Hæc ſunt, quæ de infelici atque infortunato ſuo itinere nautæ noſtrates retulerunt, unde hoc anno incredibilis opum ac divitiarum vis Anglis, in primis ſocietati Ruſſicæ, accrevit.

Angli verò iſta omnia perpetrarunt, Regis ſui privilegiis præfiſi. Articuli, quibus jus ſeu præeminentiam ſuam probare conantur, hi ſunt: Quòd nimirum primi duce Willougbio Equite iſtam regionem detexerint; quòd ſit Groenlandia, quæ hactenus regno Norwegiæ fuerit ſubdita, unde etiamnum quotannis Regiæ ejus Majeſtati bonam adipis ſummam dependant.

Contra hos articulos doctiſſimus Coſmographus D. Petrus Plancius ſequentem in modum poteſtatur.

SOLIDA REFUTATIO PROPOSITIONUM ET PRÆTENSIONUM ANGLICARUM, QUIBUS freti ſummum piſcandi jus in Inſula Spitsberghen, ſeu terra nova hactenus ſibi vendicarunt.

QUICUNQUE aliqua ſaltem navigationum Anglicarum notitiâ imbuti ſunt, probè norunt, quàm ſiniſtra mente illi hactenus aſſerere auſi ſint, S^r. Hugonem Willoughby, Equitem & trium navium Bonæ Spei, Eduardi Bonaventuræ, & Bonæ Fiduciæ Capitaneum, Regis Edoardi Sexti anno ſeptimo, Chriſti verò anno 1553. magnam illam Inſulam Spitsberghen detexiſſe & inveniſſe. Propria enim illorum navigationis iſtius deſcriptio contrarium teſtatur. Quod nimirum 10. Maji, Ann. 1553. Ratcliſiâ Angliæ ſolverit, eo animo, ut curſu Septentrionem verſus directo, quaſdam Cathaiæ regiones indagaret, ubi in Norvvegia ad inſulam Seinam appuliſſet, 30. Julii, ex iſto quoque loco diſceſſerit. 14. autem Auguſti ſummo mane cum duabus navibus regionem quandam retexerit, à dicta Inſula Seinam inter Occidentem & Septentrionem 160. leucis Anglicis, ſeu 120. milliaribus Germanicis diſſitam, ſub gradu elevationis 72. Quæ verò prædictus Eques ore retulit, ea propriâ quoque manu anglico idiomate ſcripta reliquit: quorum hic eſt ſenſus.

Die 14. ſummo mane vidimus regionem aliquam, quam totam perluſtravimus, miſsâ eò cymbâ, ut ſitum loci planiùs cognoſceret, verùm ea ad terram pertingere non potuit, quòd aqua minimè profunda eſſet, & glacie loca pleraque obriguiſſent. Ab hominibus illam habitari nullo indicio cognitum. Sita eſt 160. leucis

cis Anglicis ab Insula Seinam, sub elevationis gradu 72. Itaque Septentrionem versus 15. 16. & 17. die vela direximus.

Quæ verò inter regionem à Seinam 120. milliaribus Germanicis, inter Occidentem & Septentrionem sub elevatione poli grad. 72. dissitam & magnam amplamque insulam Spitsberghen institui possit comparatio? Cùm hæc à Seinam versus Septentri-Orientem sita sit, à 78. altitudinis grad. ad 82 & ultra, cùm hactenus nondum cognitum sit, quousque sese versus Septentrionem extendat. Certè majus inter Willougbii insulam & Spitsberghen reperitur intervallum, quàm inter Angliam & inferioris Belgii provincias. Quare hæc Anglorum prætensio nullo nititur fundamento.

An verò, locum aut regionem aliquam vidisse sufficit, ut quis proprius ac perpetuus ejus possessor ac dominus constituatur? Illud est verissimum, nostros nautas isto in loco, videlicet sub 72. gradu nullas insulas observasse. Verùm cùm dictus Eques, ut ex diario Anglico apparet, nullo respectu ad gnomonem nauticum habito, Septentrionalem Occidentem & Orientem dimensus sit, accidit, ut magis ad Septentrionem velis factis declinaverit, quàm ipse quidem putaret. Ut facilè inde appareat, quas ille detexerit & repererit, Insulas octo illas minores fuisse, quæ sub 73. gradu quàm proximè invicem dispersæ jacent, & à nostris nautis Insulæ Willebordi nuncupantur. Circa quam regionem, sive longitudinem, sive latitudinem consideres, Willougbii insula in mappis cernitur, quas Angli in usum societatis Muscoviticæ, & navium versus Spitsberghen vela facientium confecere. Adeò propriæ ipsorum marinæ mappæ ipsis evidenter contradicunt.

Scribunt Angli prædictum Equitem hybernasse in Lapponia ad fluvium Warsina, ibique cum omni suo populo frigore enectum obriguisse, tertiam verò navem cùm suo Capitaneo Richardo Chancelero ulteriùs ad mare Candidum perrexisse.

Hinc verò adeò evidenter evincitur, ut nemo ausit contradicere, Insulam Spitsberghen omnibus hominibus incognitam fuisse, donec ab Amirali Jacobo Henrici Hemskerchio, Guilielmo Bernardi, & Jano Cornelio Ripensi, qui, sumptu Dominorum Ambsterdamensium, duas eò naves deduxerunt, 19. Junii, Anno 1596. primum inventa retegeretur.

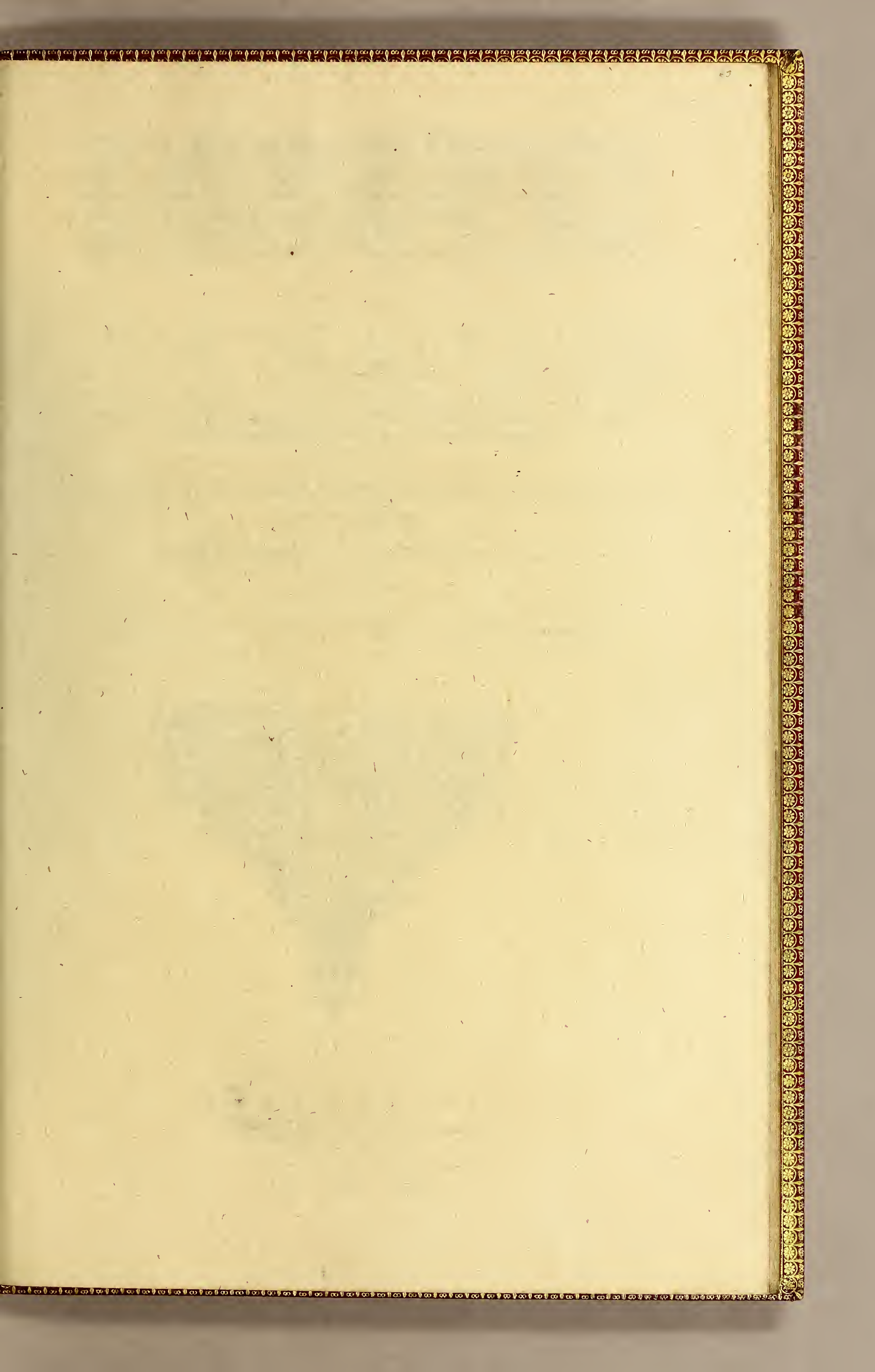
Omnibus verò recta ratione prǽditis constat, quàm malè insula Spitsbergen ab Anglis appelletur Terra viridis, seu Groenlandia, quum inter hasce duas regiones majus intervallum, quam inter Norwegiam & Scotiam, quas ingens Oceanus disterminat, reperiatur.

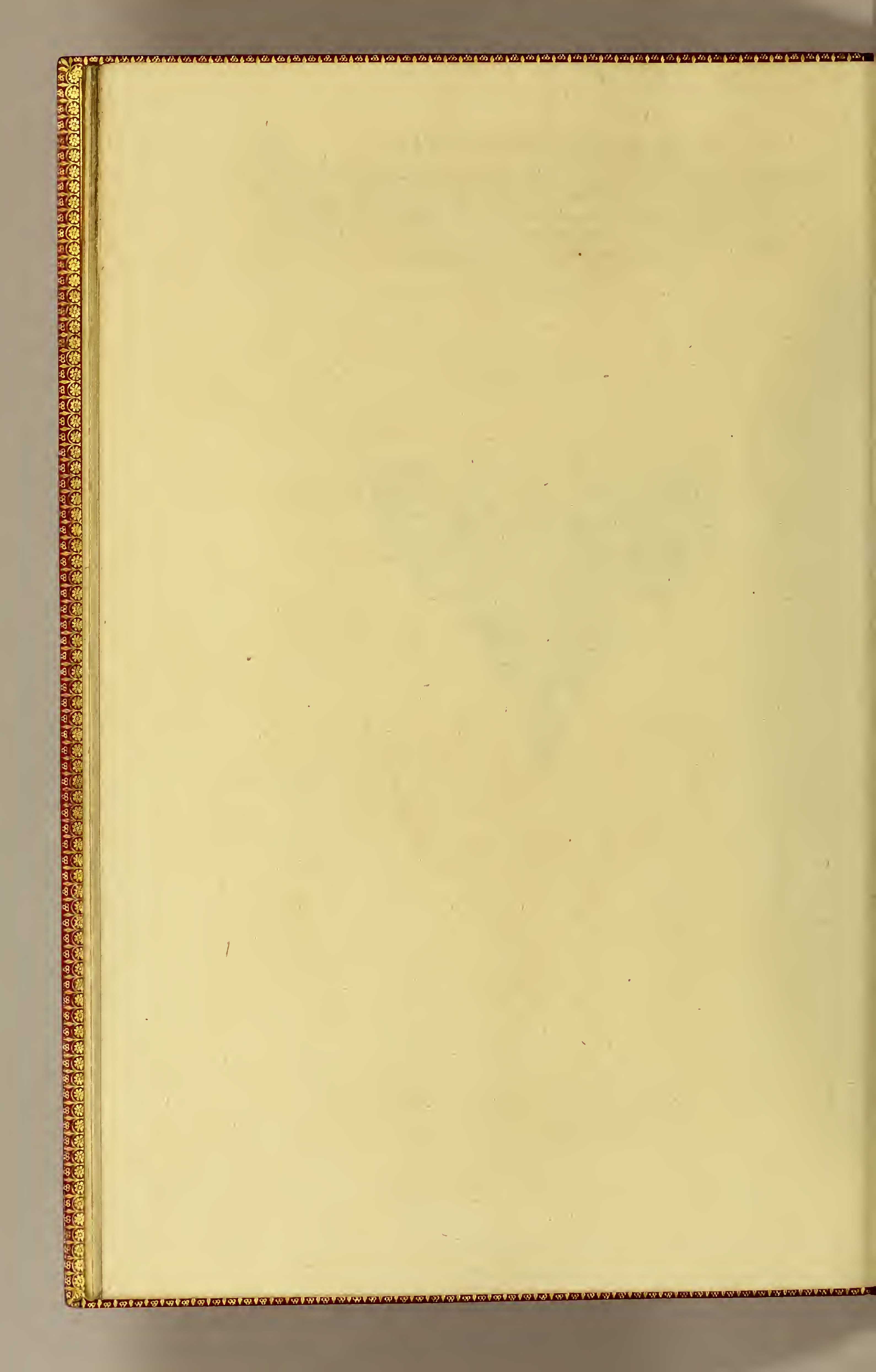
Quod alteram Anglorum propositionem attinet: Omnes insulas versus Septentrionem sitas, tam inventas hactenus, quàm deinceps retegendas Regi ipsorum esse subjectas: Frivola illa est, nec responsione digna. Præsertim ea, quæ de insula Spitsbergen id ausit affirmare, cùm illa insula, sive limites, sive situm ejus respicias, Angliam neque attingat, neque ulla ratione ad eam appropinquet, imò neq; ab Anglis primùm reperta sit. Cur enim nõ eodem jure Regi suo Insulas Heronis, Islandiæ, Frisiæ vendicarent? Cur verò Groenlandiam? Illæ enim multò propiùs regno magnæ Britanniæ adjacent, quàm hæc. Ut jam nihil dicamus, num æquum sit, quamlibet continentem terram, aut insulam, uni personæ vendicari; navigatio certè & piscatio marina secundùm jura universalia omnium gentium, omnibus hominibus communiter & liberrimè permissa est. Quâ intentione neque Reges Franciæ, neque eorum subditi ulli hominum piscandi potestatem in nova Francia, aut Terra nova denegarunt; quamvis summo jure primos se jactare possint, qui regiones istas invenerint, Anno 1504. His rationibus adducti, spe fruimur optimâ, fore, ut Serenissimus Magnæ Britanniæ Rex (qui & Deum ex animo reveretur, & fi-

delis justitiæ patronus summo jure & merito existimatur) expressè suis subditis injungat ac demandet, ne deinceps suo præjudicio nostros nautas gravent, aut ullum illis damnum aut impedimentum inferant: sed potius, ut æquum, illatas hactenus injurias & damna in solidum restituant ac compensent. Qua quidem in re singularis ipsius æquitatis effectus magis ac magis elucescet.

FINIS.

SEQVVNTVR

VERÆ ET GENUINÆ RERUM PRÆCIPUARUM, QUARUM IN AMERICI VESPUTII VERSUS INDIAM ORIENTALEM

navigationibus, ut & reliquis duabus in Cambajam & Spitzbergam expeditionibus fit mentio, repræsentationes, ad XI. Indiæ Orientalis partem referendæ

ADDITÆ SVNT BREVES ET UNIUS CUIUSQUE figuræ descriptiones.

Nunc primùm eleganter in æs incisæ & in lucem editæ.

Studio & operâ

JOHANN-THEODORI de BRY Civis ac Bibliopolæ Oppenheimensis.

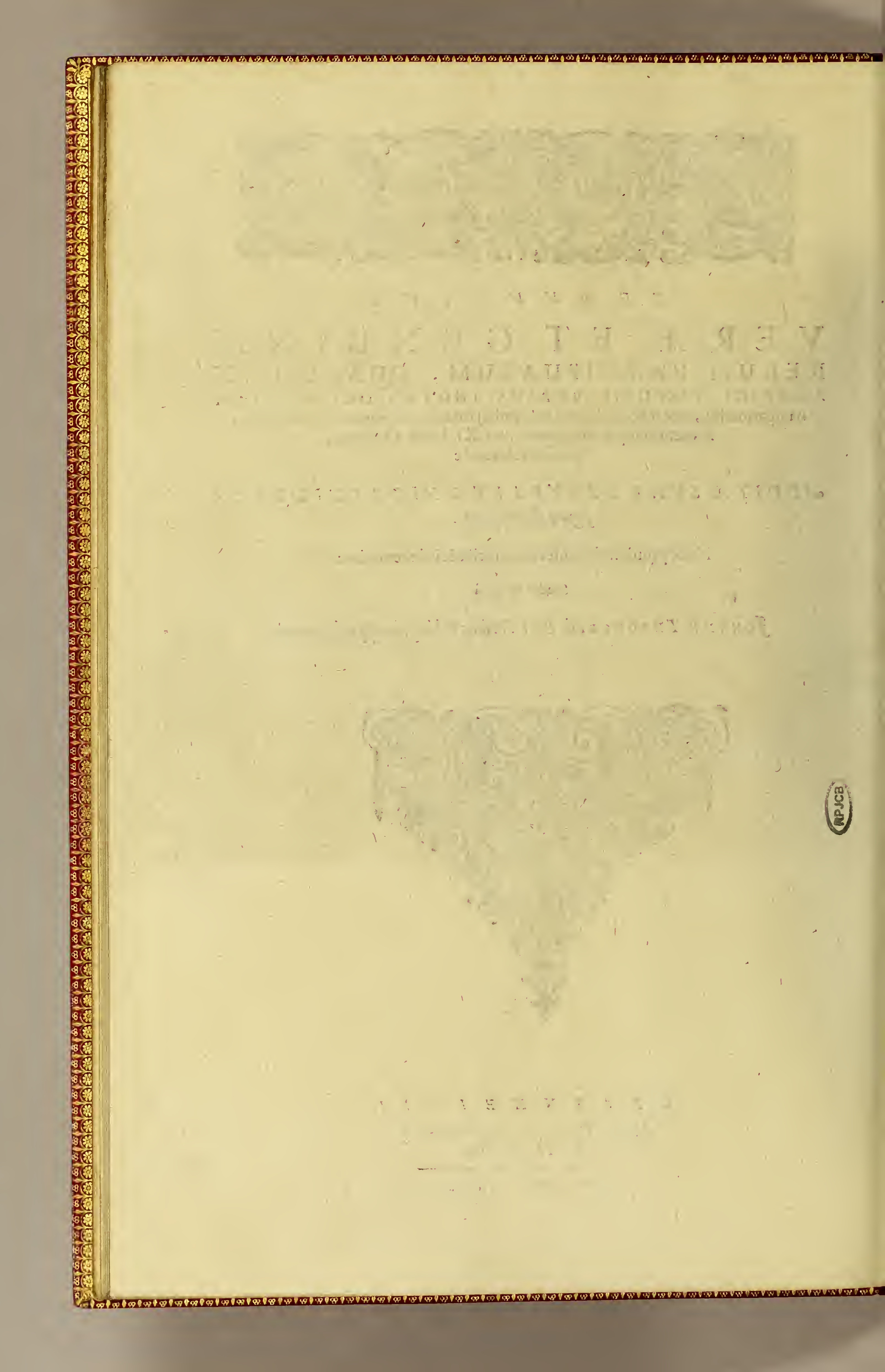

OPPENHEIMII

Typis HIERONYMI GALLERI.

ANNO

M DC XIX.

RPJCB

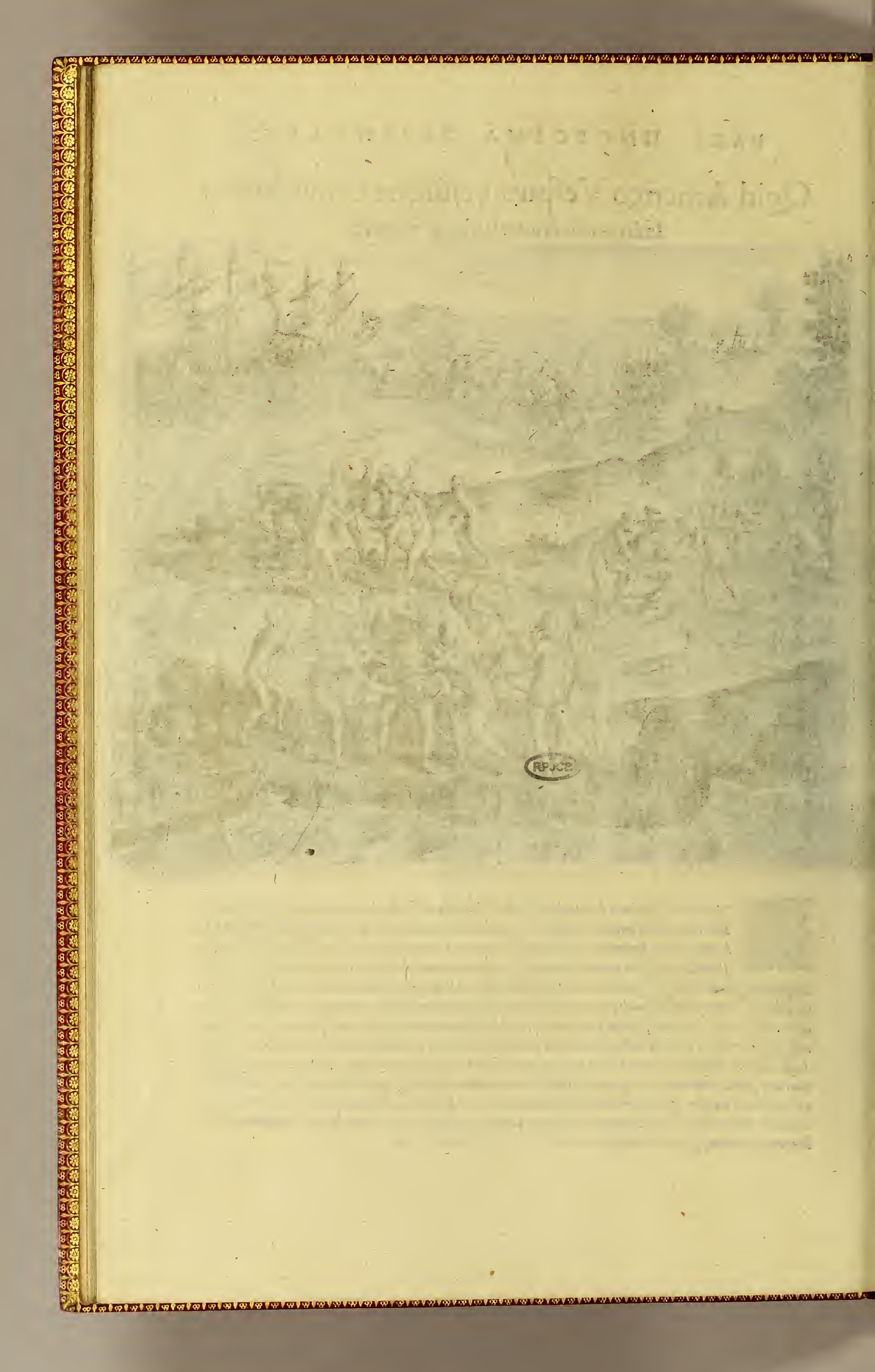
I.

Quid Americo Veſputio, ejúſque comitibus, in India orientali inter Barbaros evenerit.

Americus Veſputius ad quandam Indiæ Orientalis inſulam delatus, omni ope familiaritatem cum nudis incolis contrahere conatus eſt: cùm verò planè agreſtes, nulla ratione ad humaniorem mentem inflecti poſſent, naves rurſum conſcendit, relictis in littore nolis, ſpeculis, aliisq́ id genus crepundiis, ad quæ contemplanda ſtatim mulierum barbararum confluxit agmen. Interea Veſputius venuſta facie adoleſcentem, qui iſti mulierum turbæ ſeſe immiſceret, ablegat. Hunc fœminæ undique prenſantes, habitum ejus non parùm miratæ, circumſiſtunt. Tandem una à tergo accedens fuſtem tanta vi capiti Adoleſcentis impingit, ut mortuus in terram corrueret: ſtatim reliquæ eum in collem vicinum protrahunt, veſtibus exutum mactant, torrent, atque in Luſitanorum conſpectu vorant. Viri verò magno impetu Luſitanos invadunt, qui metu exterriti, armorum planè immemores, fugam capeſſunt, cúmque minori ſcaphâ, quæ ſabulo adhæſerat, tam ſubitò ad majorem navem ſe recipere non poſſent, non parùm à Barbaris iſtis damni acceperunt: donec periculo in majoribus navibus cognito, quatuor tormenta, abſque ullo tamen damno, in Barbaros evibrarent; quorum fragore & crepitu attoniti in fugam ſeſe conjecerunt.

 Quomo-

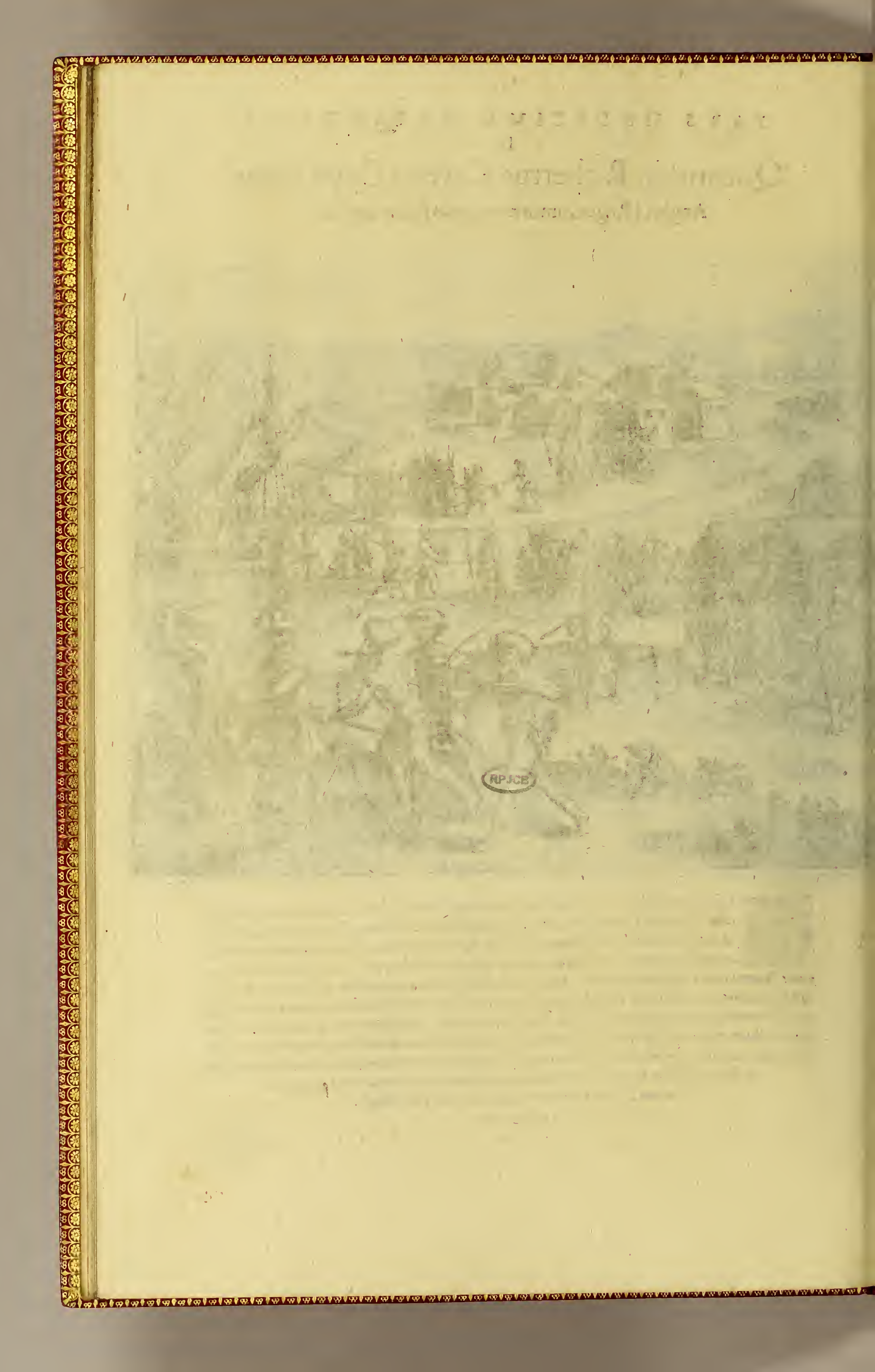
II.

Quomodo Robertus Caverta Capitaneus Anglus à Rege Gomoræ exceptus fuerit. cap 3. & 5.

Posteaquam Robertus Caverta Capitaneus Anglus ad insulam Gomoram navi appulisset, cum Nauclero, Commissario, ac tubicinum choro in terram exscensione facta, in littore ab interprete Regis quàm humanissimè exceptus, ac ad ipsum Regem qui tum temporis in area palatio vicina versabatur, deductus est; Capitaneus regi vicinior factus, debitos honores summa cum reverentia obtulit. Regem octo satellites, præacutis cultris pedem longis latisque instar securium, comitabantur. Discalceati erant omnes, excepto Rege, qui calceos indutus caput mitra reticuli in modum texta, ventrem supparo lineo, humeros alio quodam amiculo, quod ad pedes usque demittebatur, velaverat. Rebus hoc in loco confectis, Angli ad Pembam insulam, Malabaræ regis, Lusitanorum socii, imperio subditam, perrexerunt, ubi dum Capitaneus cum quibusdam aliis prandium in littore capiunt incolæ eum Lusitanis, qui ibidem quadam in domo congregati erant, deliberata, proditionem adversum Anglos moliti sunt.

 Quomo-

III.

Quomodo Pembæ incolæ Anglos aliquot nefariè trucidarint, híque iſtam injuriam ulti ſint. cap. 6.

ITaque, ut proditio iſta ſuccederet rectiùs, dicti regis frater Nigro cuidam ut nuces Indicas pro Generali cogeret demandat: interim magna Barbarorum probè armatorum convenerat manus qui ſigno duobus cornibus dato noſtros aquatum profectos, ad montem quendam alacriter aggreſſi, duos ex iis ſternunt, plures mactaturi, niſi Angli in foſſis quibuſdam latitantes, muſquettis ſuis aliquot ex Barbaris vulneraſſent atque ita vim à reliquis depuliſſent. Poſtmodò Angli in terram egreſſi, cæſos in navim deportatos in alia quadam inſula tumularunt. Ut *verò injuriam iſtam ulciſcerentur Angli, direptis tribus incolarum naviculis,* 40 *Barbaros, inq; iis* 8. *albos comprehenderunt, quos cùm Luſitanos eſſe arbitrarentur; illi id conſtanter pernegarunt, monſtratis in tergo characteribus, qui in Luſitanis minimè conſpicerentur. Interim Anglorum arma diligenter obſervabãt Barbari novam jam proditionem animo volventes. Cùm enim Nauarchus, Barbarorum nautam ad ſe vocaret, is cultro in ventrem ei adacto, editóque clamore reliquis, ut viriliter Anglis reſiſterent ſignum dedit. Verùm à Generali reliquisq; Anglis ſtatim oppreſſi ſunt, quadraginta cæſis, paucis in mare deſilientibus ac mira natandi celeritate in terram evadentibus.*

Bannia-

IV.

Bannianorum idololatrica ſuperſtitio. cap, 13.

ANgli etiam ad Bannianorum gentem fortiſſimam pervenerunt. Hi Deum ſuperſtitioſis venerantur ritibus, Lapideis enim imaginibus ſupparos ſuos appendunt, poſtea capitibus ad ſolem converſi, eum adorant, omnes ſuas fortunas Soli acceptas referentes Quin vaccam etiam etiam auro gemmiſque inſigniunt, caput ejus corollis, floribúſque omnis generis exornantes. Hanc ad ſepulchrorum ſuorum locum magna ſolennitate deducunt: poſtea, habita concione aliqua illi pedes atque ungulas deoſculantur ac ſummos honores exhibent. Cauſam tanti honoris interrogati, retulerunt; Ideò ſe tantum vaccæ honorem deferre quòd hanc matrem omnium animalium agnoſcerent, quæ ex largo penu lac, butyrum, caſeos proferret, imò boves progigneret quorum ope in agris colendis maximè adjuvarentur, denique cujus pelle ad calceos conficiendos uterentur: Adhæc aſſerebant, Vaccas à matre Dei benedictas eſſe, ut præ cæteris animantibus ſummo in honore haberentur.

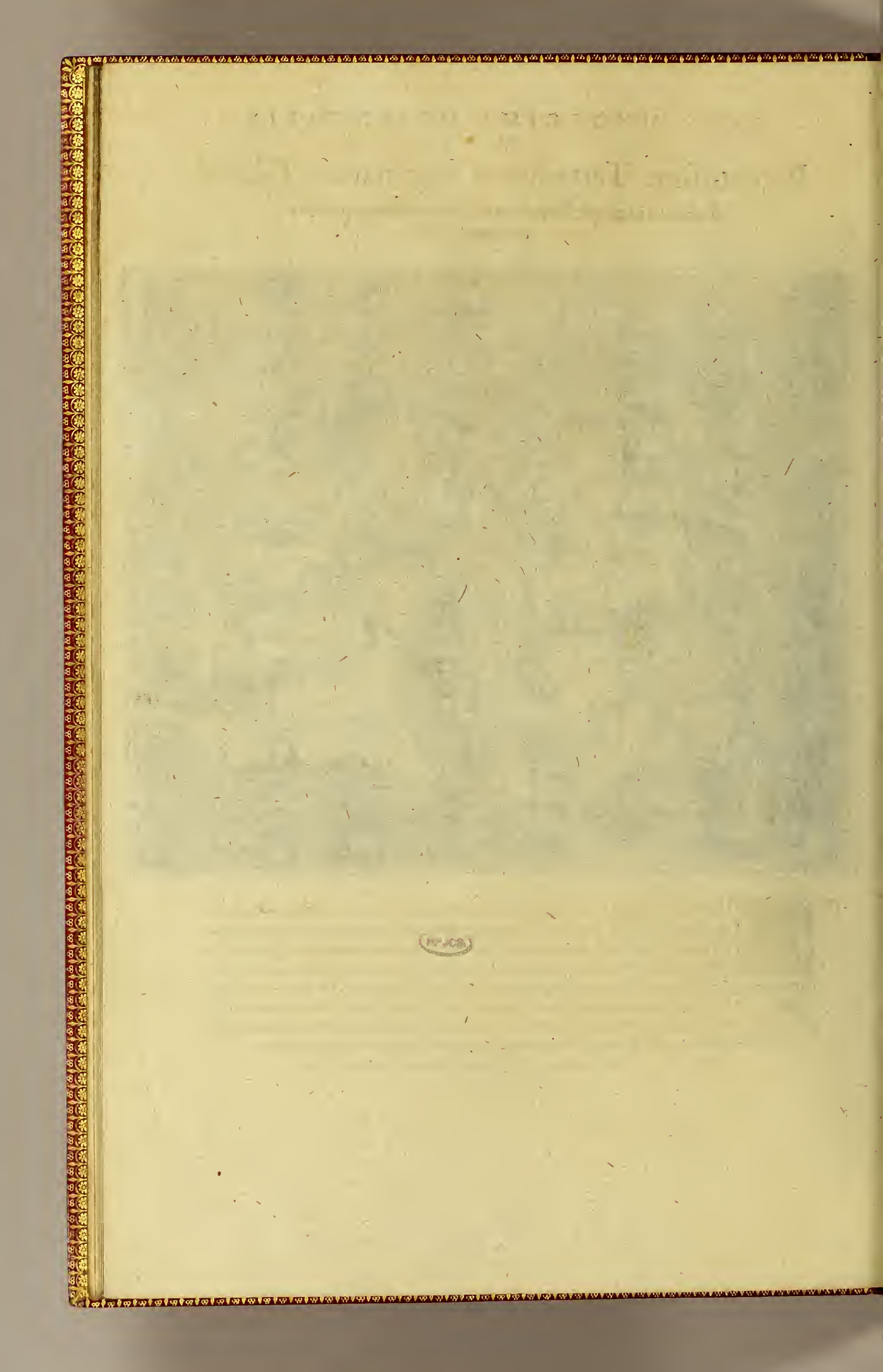
V.

Potentissimi Tartarorum Imperatoris Chami

Canawæ in amplissima civitate Bramporta apparatus bellicus.

QUanta sit Tartarici Imperatoris Chami Canawæ potentia, ex eo patet, quod referunt Angli, eum 21. Octobris, Anno 1608. paulo post suum in urbem Bramportam ingressum, ubi alioquin præsidium alit, & à bellicis muneribus vacuus animum viresq́ue recolligere solet, ex bello cum 1500. elephantis 30000. equis. 10000 camelis, 3000 dromedariis domum rediisse. Solet is interdum unum elephantum cum sex indomitis equis committere, ac vidisse se ait author, duos equos statim ab Elephanto enectos, qui proboscidem jugulo ipsorum circumvolvens fauces ipsis constrinxerit, ac dentibus cervicem confregerit. Refert etiam nobilem quendam ex regio satellitio puerum ab elephanto jam cicurato proboscide leviter à terra in tergum sublatum, posteáque, ubi aliquandiu tergo insedisset, rursum molliter in terram depositum esse.

VI.

Anglorum unà cum Tartarico quodam equite in ſylvis caſtrametatio, quomodo noctu contra ferarum rabiem ſeſe defenderint.

QUàm periculoſa in pleriſque Tartariæ locis ſint itinera ſuo exemplo docet Robertus Caverta: Cum enim Barrandonum delatus, relicto Conductorum ac mercatorum comitatu, quem Caravanam vocant, ſolus cum ſuis iter Agram verſus ingredi decreviſſet; obvium habuit Canum quendam ſeu iſtius regionis Equitem 40 aut 50 ſagittariis ſtipatum, qui itidem Agram verſus pergebat. Itaque cum Angli iſtis ſe conjunxiſſent jam 140 virorum agmine, ſex dierum iter per denſiſſimas ſylvas, ubi ad 100 milliaria ſemper omnis generis feras, Elephantos, Leones, tygrides, catos ſylveſtres conſpexerunt, ſunt emenſi Noctu caſtrametaturi, tentoria erexerunt, circumquaque luculentam ignem excitantes quo à ferarum rabie & impetu eſſent ſecuri.

VII.

Quomodo in Pythagoræorum regione, uxores post maritorum mortem comburi soleant. cap. 14.

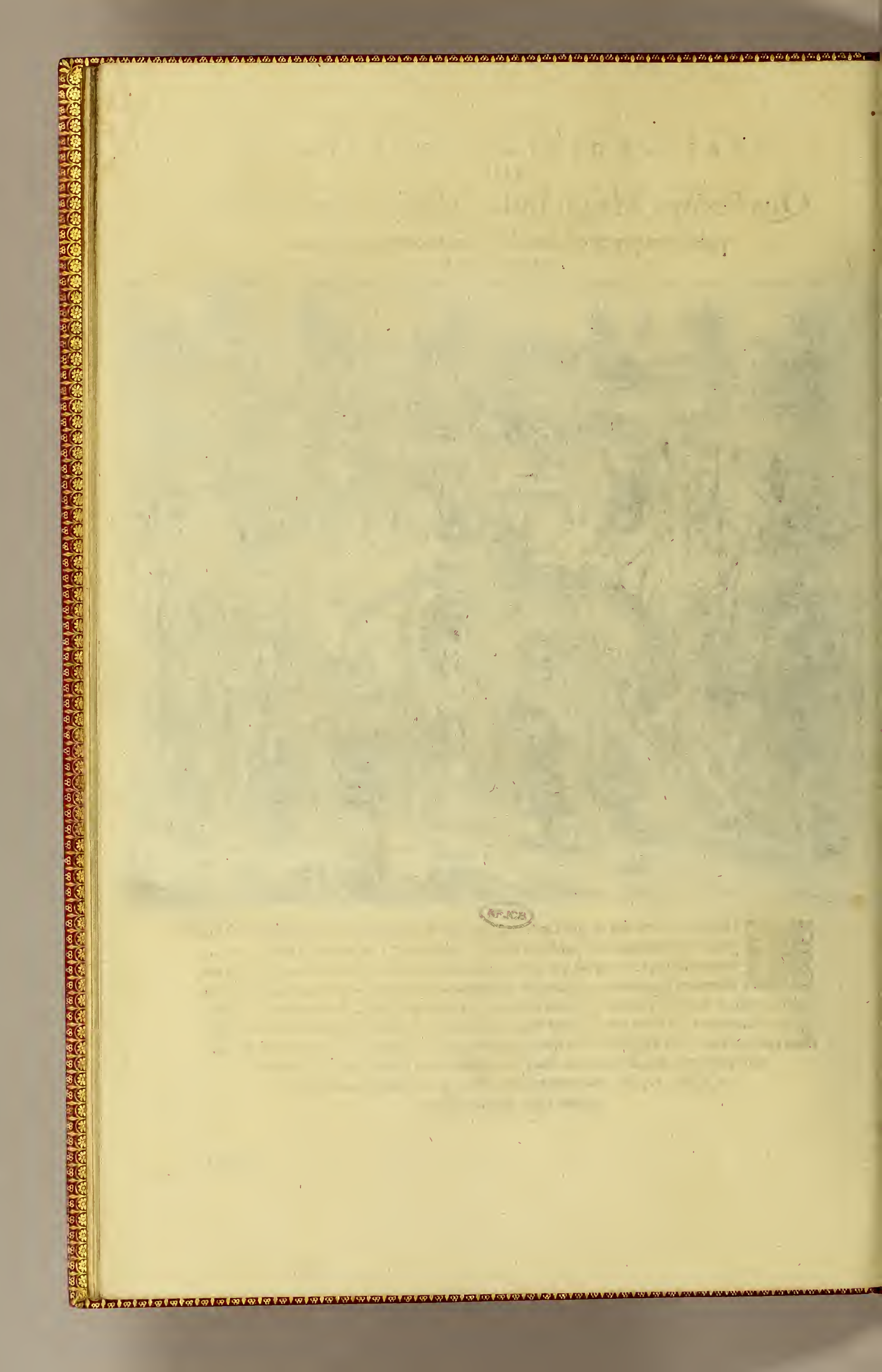
DOctoris cujusdam uxor post mariti sui obitum currui triumphali insidens, tenuissimo linteo amicta, ac caput preciosissimis gemmis exornata, à quatuor viris ad locum sepulturæ sese deportandam curavit, præcedente omnis generis musicorum choro, atque agnatis eam proximè comitantibus. Cum ad sepulturæ locum esset ventum, palus terræ infigebatur, ac scrobs quædam ante ejus pedes effodiebatur. Postea palo alligatur subdito axillis ac pudendis nitrati pulveris sacculo, ac succenso igni, ex preciosis lignis aliáque fragranti materia excitato, viva concrematur.

VIII.

Qua Pompa Magni Indiæ Mogolis thesaurius in publicum prodire soleat; de elephantorum item coram rege pugna cap. 16.

SUltanus Carawdon, magni Tartariæ Mogolis thesaurarius, vir summæ authoritatis, ingenti cum solennitate in publicum prodit. Alit enim 40 Elephantos, 200. Camelos ac Dromedarios, 1000. equos, qui ipsum, quotiescunque auro argentoque conspicuus ad jus dicendum progreditur, comitantur. Præferuntur illi quatuor argentea, auroque obducta sceptra ac decem insignia vexilla. Eandem ferè cum ipso Rege apud subditos authoritatem obtinet. Ipse vero Imperator, dici non potest, quàm magnificè ac splendidè vivat: Quotidie enim in conspectum ejus quinquaginta Elephanti cum tympanis, tibiis atque tubis producuntur, qui coram ipso alacriter pugnantes lethalibus vulneribus se mutuò sauciant, ac tanto ardore in se invicem insurgunt, ut nulla alia ratione quam fusis ex igni artificioso volantibus dirimi atque divelli possint.

IX.

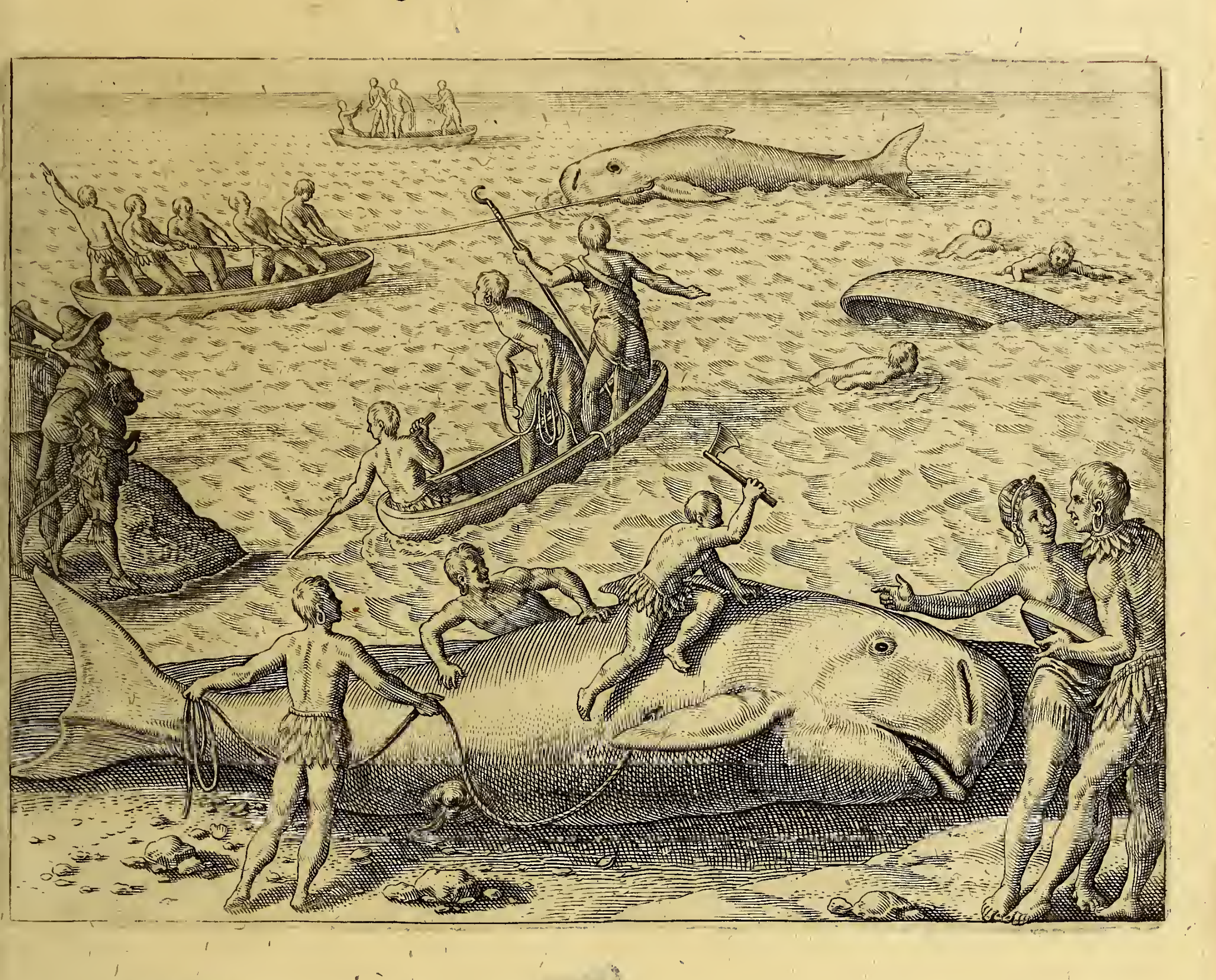
Aliarum ferarum certamina; item nobilis cujusdam cum Leone coram magno Mogole duellum.

Ejusmodi ludicra certamina indies coram magno Mogole etiam per alias feras hircos, Cervos, Leones, Leopardos, lupos, crocodilos, equosque indomitos instituuntur. Si quis etiam ex equestri ordine ob facinora capitis damnetur, huic ex more gentis liberum est leonem ad duellum deposcere, quem si vincat, incolumis absolvitur. Ejus rei hic exemplum proponitur. Nobilis enim quidam cum Leone congressus, licet initio rem alacriter gereret, atque aliquot jaculis hostem suum transfigeret, tandem tamen ejus violento impetu prostratus discerpitur.

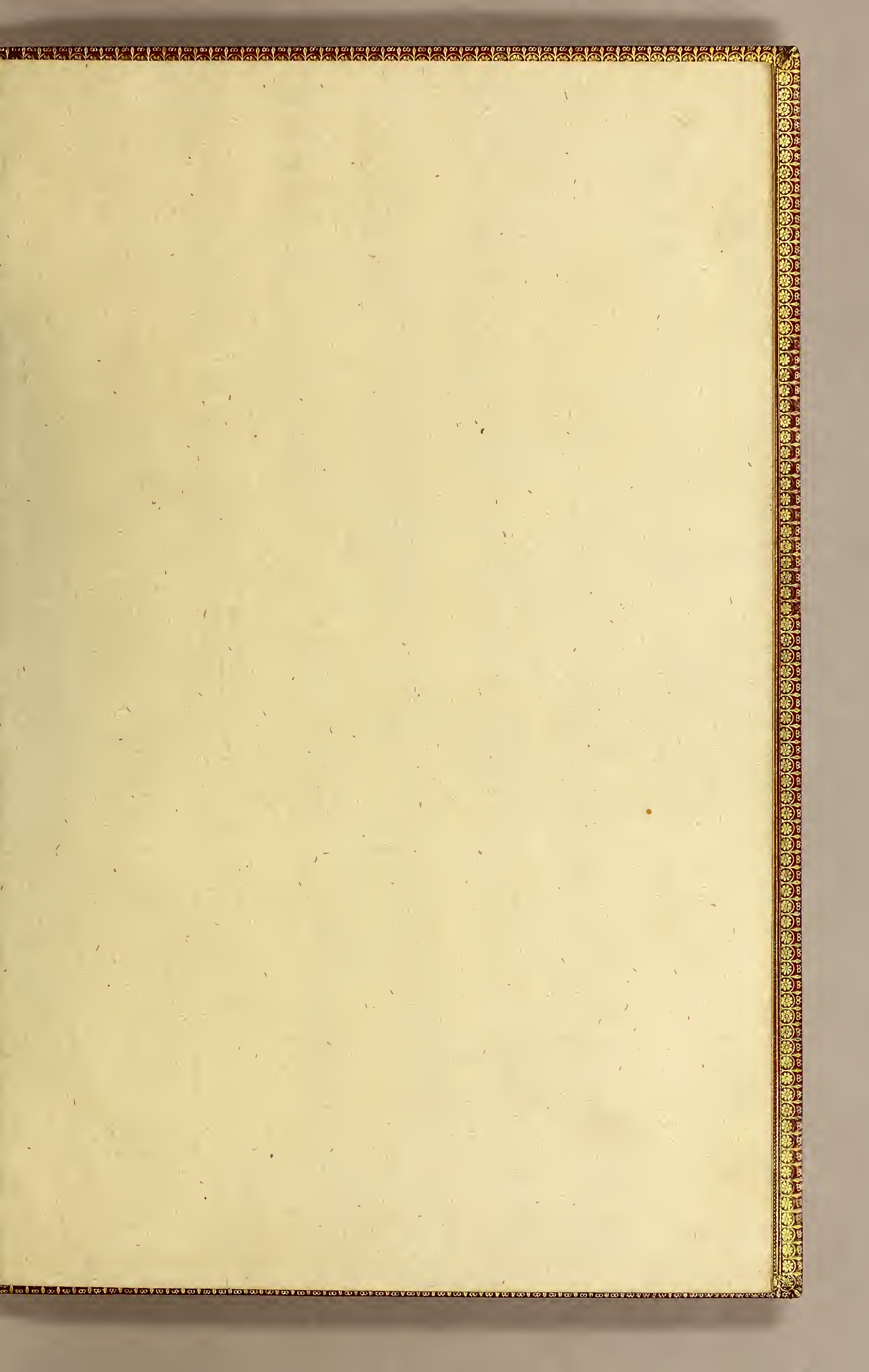
X.

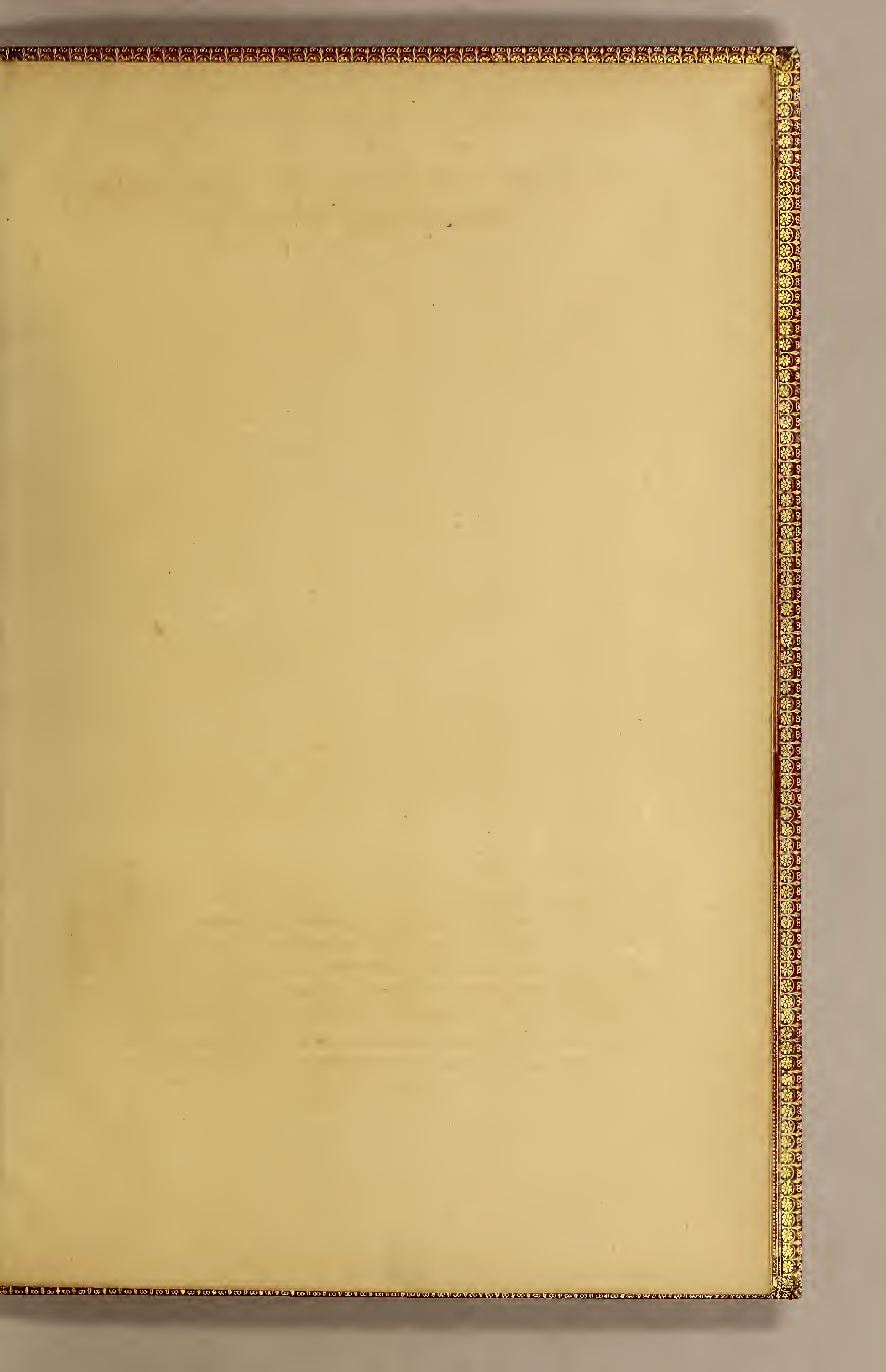
Quomodo in ſeptentrionalibus inſulis prope Spitzbergam balenæ capi ſoleant.

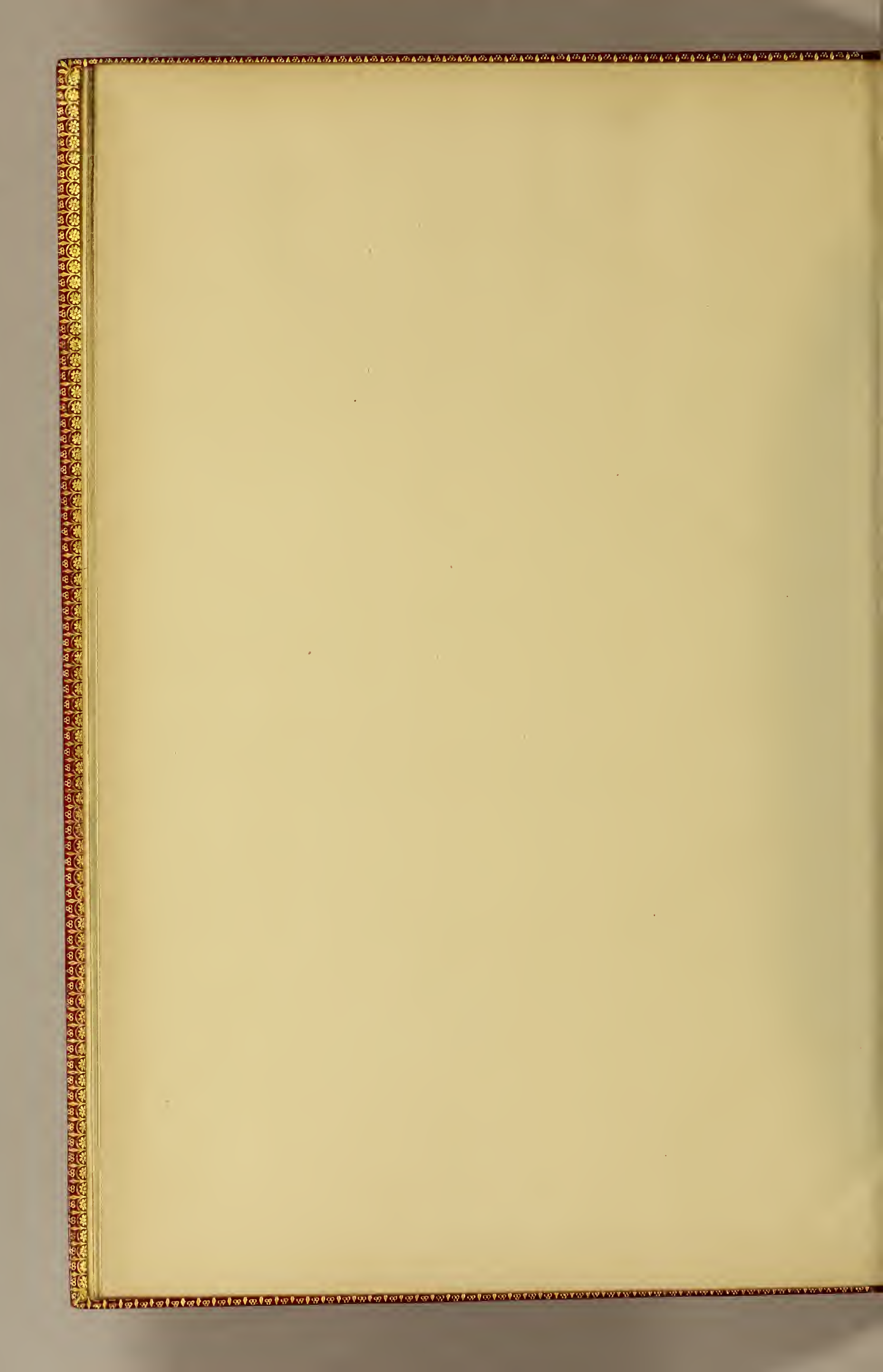

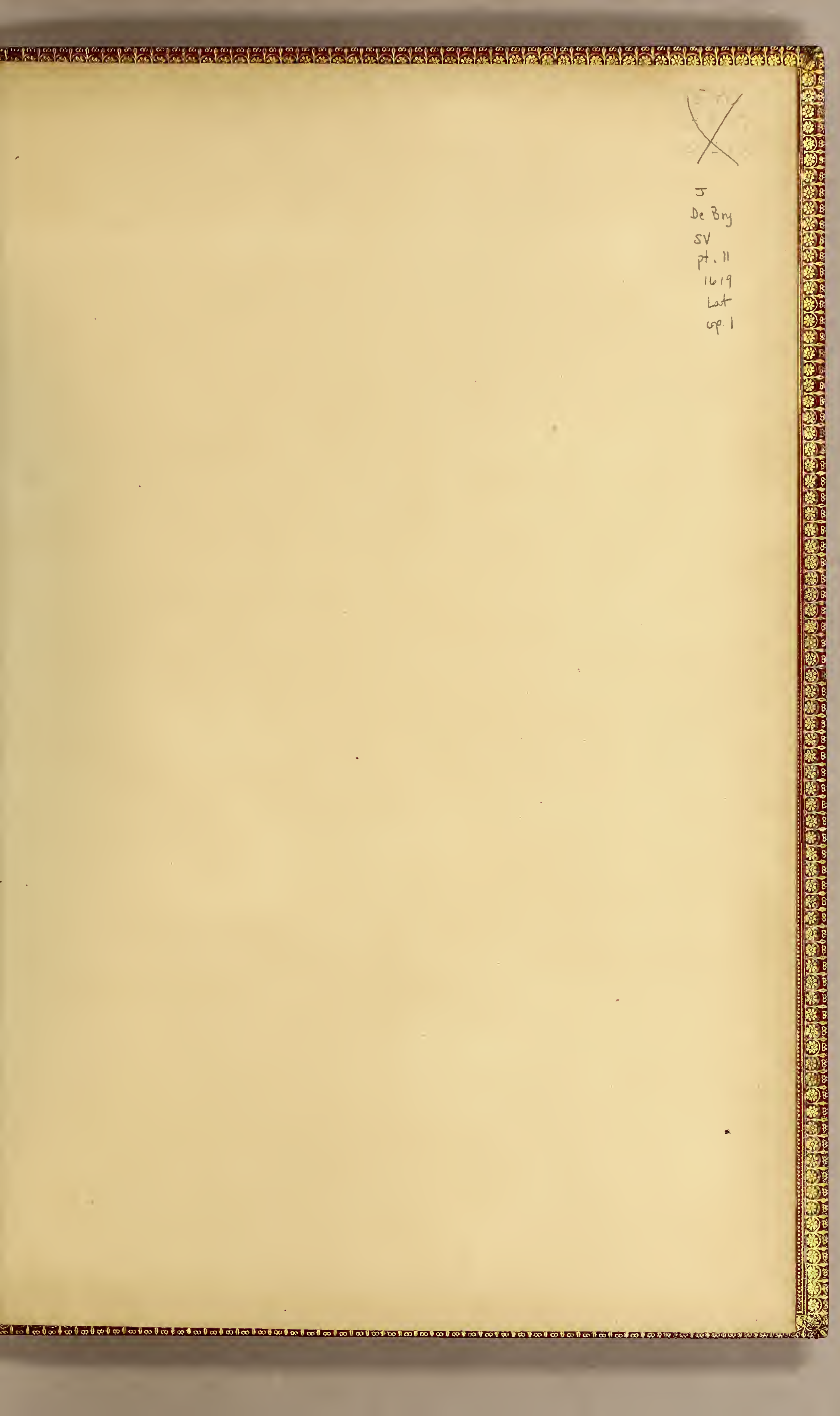
BAlænæ in locis ſeptentrionalibus circa Spitzbergam, in latere propè caput prægrandes habent pinnas, quibus piſcatores uncum ſolent impingere, quòd eo loco vulnus magis ad vivum penetret: quod quam primum bellua ſenſerit, ſanguisque ejus caput invaſerit, tanto impetu aquam ſanguini miſtam per narium foramina; quæ in ſuperiore capitis parte patent, exſufflat, ut mali nautici apicem tranſcendat. Poſtquam verò impetu fundum verſus facto natando ſe ipſam fatigaverit, piſcatores ſcaphis appropinquantes, jaculis eam in ſuperiore corporis parte trajiciunt, quòd alioquin difficulter trucidari poſſet. Quia verò non abſimili ratione ab Indianis in S. Mariæ inſula balænæ capiuntur, hîc eandem figuram oculis ſubjicere viſum fuit.

F I N I S.

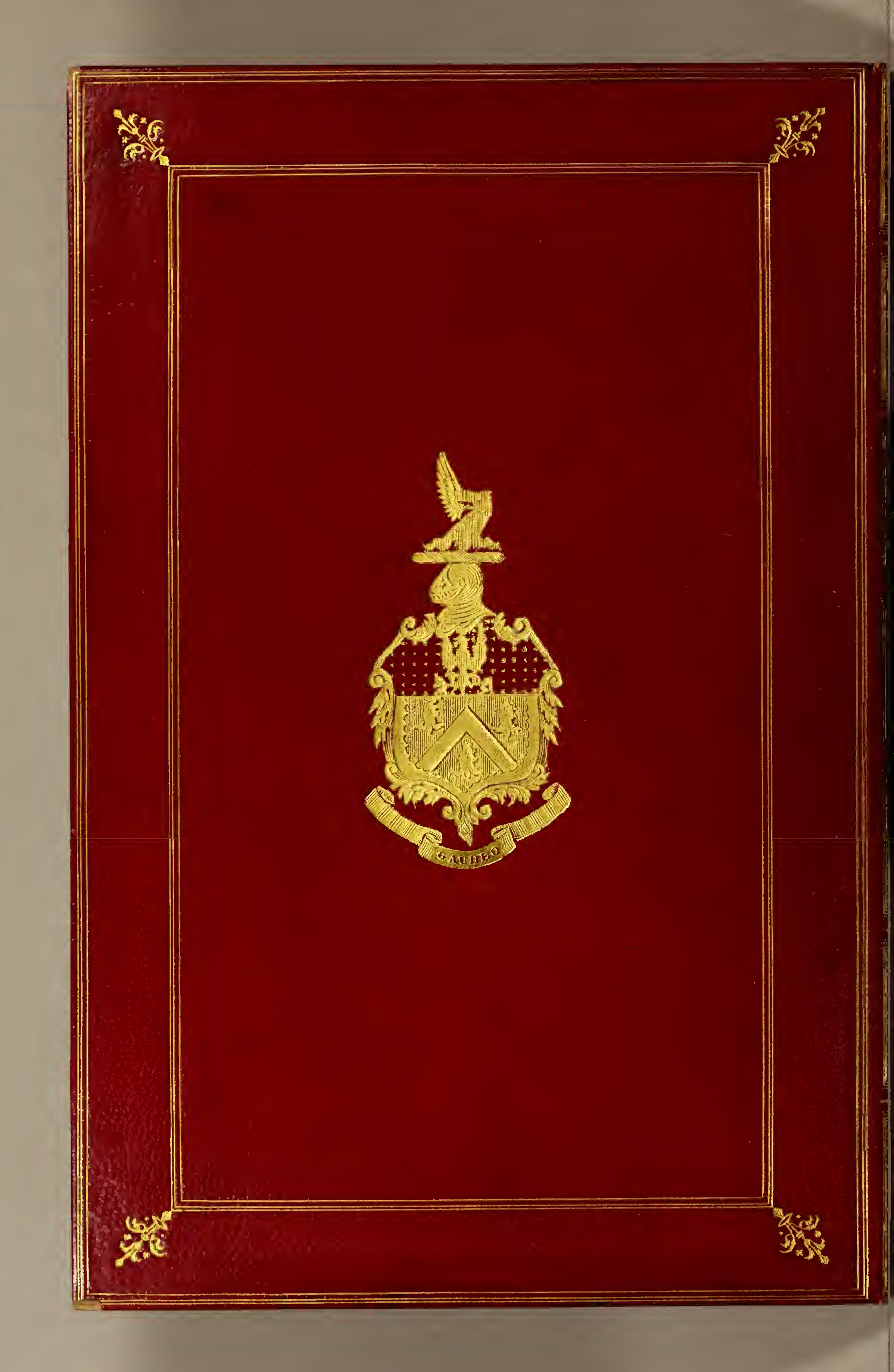

J
De Bry
SV
pt. 11
1619
Lat
cp. 1

GAUDEO